

Teresa Kosyra-Cieślak

**Plan realizacji materiału języka polskiego
w klasie I liceum i technikum
na podstawie programu „Przeszłość to dziś”
(plan wynikowy dwustopniowy)**

Przedmowa

Niniejsza propozycja rozkładu materiału nauczania w klasie I liceum i technikum została opracowana na podstawie programu nauczania *Przeszłość to dziś* i podręczników z serii pod tym samym tytułem. Ma ona postać planu wynikowego, tzn. określa wymagania wobec ucznia po każdej jednostce tematycznej. Taki sposób planowania pracy nauczyciela (a zarazem ucznia) zyskuje coraz więcej zwolenników. Ułatwia projektowanie sytuacji dydaktycznych, informuje nauczycieli, jakie powinny być konkretne efekty pracy z uczniami, ułatwia dążenie do obiektywności i rzetelności oceniania. Plan wynikowy bezpośrednio się wiąże z badaniem osiągnięć uczniów – sprawdzaniem ich określonych umiejętności. Dzięki planom wynikowym nauczanie układa się w logiczny i prawidłowy cykl:

- 1) najpierw nauczyciel określa, czego uczniowie powinni się nauczyć;
- 2) następnie dobiera właściwe metody, techniki i strategie ułatwiające nabycie zaplanowanych umiejętności;
- 3) na koniec sprawdza, czy te umiejętności zostały opanowane i w jakim stopniu.

Istotne znaczenie ma też możliwość informowania uczniów, co powinni opanować na kolejnych etapach nauczania (po jednostce tematycznej, cyklu lekcji, omówieniu danej partii materiału). Ułatwia im to przyswajanie materiału, stanowi wskazówkę, na co zwrócić uwagę, które zagadnienia są istotne. Wreszcie zapis w formie określonych czynności ucznia akcentuje nauczanie konkretnych umiejętności i nabywanie kompetencji (a nie na przykład pamięciowe opanowywanie definicji). W tym sensie plan wynikowy jest zdecydowanie bardziej użyteczny niż dawne plany, w których poszczególnym tematom były przyporządkowane pojęcia i terminy (z historii i teorii literatury czy nauki o języku).

Niniejszy plan nie zawiera kolumny z proponowanymi narzędziami (metodami) sprawdzania osiągnięć uczniów, gdyż na obudowę metodyczną programu *Przeszłość to dziś* składa się również przedmiotowy system oceniania (PSO) wydany w osobnej broszurze. Wymagania szczegółowe opisane w PSO są ściśle skorelowane z przewidywanymi osiągnięciami uczniów wskazanymi w planach wynikowych dla poszczególnych klas – choć oczywiście nie są z nimi tożsame.

W jednym i drugim wypadku zastosowano warstwowanie dwustopniowe, przede wszystkim ze względu na małą użyteczność zbytniego (sztucznego) rozdrabniania wymagań, zwłaszcza na takim przedmiocie jak język polski. Szersze uzasadnienie tej decyzji znajduje się we wstępie do PSO.

Pierwsza wersja planu nauczania w I klasie według programu *Przeszłość to dziś* miała postać bardziej tradycyjną; wyodrębniała treści kształcenia literacko-kulturowego i treści kształcenia językowego związane z poszczególnymi tematami i lekturami, a także w osobnej kolumnie – konteksty. Po pierwszym roku pracy z programem i podręcznikami *Przeszłość to dziś* do wydawnictwa napłynęły sugestie Nauczycieli, aby dalsze rozkłady materiału przedstawiać w postaci planu wynikowego. Postulaty te zostały uwzględnione w materiałach metodycznych dla klas II i III. Teraz przyszła kolej na dostosowanie do nich formuły planu dla klasy I. Przy okazji udało się wprowadzić drobne korekty w zakresie materiału nauczania, położyć nacisk na niektóre treści szczególnie potrzebne uczniom

(m.in. ze względu na przyszły egzamin zewnętrzny) oraz lepiej wyważyć wymagania programowe. Było to możliwe dzięki kilku latom doświadczeń.

Wszystkim Nauczycielom, którzy zechcieli podzielić się z wydawnictwem swoimi uwagami, bardzo dziękujemy!

Tematyka i problematyka lekcji	Liczba godzin	Lektury i inne teksty kultury (teksty podstawowe i konteksty)	Wymagania z zakresu kształcenia literacko-kulturowego i kształcenia językowego		Ścieżki edukacyjne
			Wymagania na poziom podstawowy	Wymagania dodatkowe na poziom ponadpodstawowy	
			Uczeń:	Uczeń:	
STAROŻYTNOŚĆ. GRECJA I RZYM					
1. Po co Homer?					
Herosi i bogowie, czyli świat poezji Homera. Epos antyczny	3–4	Homer, <i>Iliada</i> (fragm.) *E. Auerbach, <i>[Styl homerycki i styl biblijny]</i> PROPONOWANE KONTEKSTY przykłady sztuki greckiej (np. reprodukcje malowideł na wazach zamieszczone w podręczniku) (A) *Arystoteles, <i>[Jedność akcji w epepei]</i> , <i>[Strukturalne składnik epepei. Technika epicka]</i> (A) *Horacy, <i>List do</i>	– wyjaśnia, że epos wywodzi się z tradycji przedliterackiej – wyjaśnia, kim był Homer – *lokalizuje w historii wydarzenia opisane w <i>Iliadzie</i> i przypuszczalny czas powstania eposów Homera – czyta ze zrozumieniem fragment <i>Iliady</i> (głośno, z właściwą dykcją i intonacją) – streszcza przebieg wydarzeń przedstawionych w przeczytanych fragmentach (pojedynek Achillesa z Hektorem (A) i inne) – określa tematykę <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i> , wymienia główne wydarzenia i bohaterów – krótko opowiada najważniejsze mity greckie związane z przyczynami i przebiegiem wojny trojańskiej – dostrzega związek starożytnej eschatologii z motywami decyzji i czynów bohaterów – *wskazuje przykłady toposów obecnych w dziełach Homera (np. topos wędrowki) – swoimi słowami krótko wyjaśnia pojęcia: heros, epos starożytny, inwokacja, patos	– charakteryzuje narratora eposu, wiążąc go z postaciami starożytnych aoidów; wyjaśnia określenie „aoida” – przedstawia problemy uczonych związane z postacią Homera – *samodzielnie znajduje informacje o badaniach archeologicznych dotyczących czasów Homera i okresu „heroicznego” starożytnej Grecji – wyjaśnia etymologię pojęcia „patos” – przywołuje mity o bogach i herosach występujących w czytany fragment <i>Iliady</i> – wyjaśnia pojęcie „eschatologia” – charakteryzuje epos starożytny jako gatunek literacki – analizuje fragment <i>Iliady</i> , wskazując cechy stylu Homerowego – wie, do jakich tematów pasuje styl epicki – *charakteryzuje styl Homerowy w pogłębiony sposób, z odwołaniem do tekstu (np. brak „drugiego planu” wydarzeń) – *wyjaśnia, czym było zjawisko iloczasu,	MED

		<p><i>Pizonów (fragm.)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie fragmentu <i>Iliady</i> wskazuje główne cechy eposu starożytnego: patos, podniosłość stylu, dwupłaszczyznowość świata przedstawionego – wskazuje inwokację i określa jej rolę w utworze – na podstawie fragmentu <i>Iliady</i> charakteryzuje narratora eposu – w czytany fragment wskazuje główne cechy stylu Homera: słownictwo charakterystyczne dla stylu podniosłego, porównania homeryckie, stałe epitety (np. skrzydlate słowa, Hektor – pasterz zastępów, Zeus Egidodzierzca) – *określa cechy epickiego wiersza homeryckiego (np. brak rymów, regularne rozłożenie akcentów, heksametr) – wie, że poezja grecka (i rzymska) związana była ze zjawiskiem iloczasu – charakteryzuje akcent wyrazowy i zdaniowy w języku polskim; wskazuje wyjątki i poprawnie akcentuje wskazane wyrazy z akcentem innym niż na drugą sylabę od końca – formułuje zdania ukazujące różne znaczenia słowa „akcent” – omawia dzieła sztuki związane z treścią <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i> (np. zamieszczone w podręczniku reprodukcje malowideł na wazach greckich) – na podstawie malowideł na wazach i fragmentów <i>Iliady</i> wnioskuje o życiu i wartościach ważnych dla starożytnych Greków – (A) *wymienia cechy epepe, na które 	<p>stanowiące podstawę wiersza starożytnego</p> <ul style="list-style-type: none"> – *wyjaśnia, czym były stopy metryczne (w związku z heksametrem) – wyjaśnia pojęcie „heksametr” (i jego etymologię) – *buduje kilkuzdaniową wypowiedź na wskazany temat utrzymaną w stylu podniosłym – tworzy porównanie homeryckie – wyjaśnia znaczenie i budowę wyrazów typu: „bogumiły”, „Egidodzierzca”, „Pelida” – wskazuje środki stylistyczne właściwe dla inwokacji – na podstawie ilustracji zamieszczonych w podręczniku wskazuje związki sztuki starogreckiej z eposem Homera (np. przedstawianie tego, co stworzone ręką ludzką, wytworów rzemiosła) – z różnych źródeł (książki, albumy, internet) zbiera informacje na temat sztuki greckiej, selekcjonuje je i przetwarza – (A) wyjaśnia pojęcia: naśladownictwo (<i>mimesis</i>), sztuka naśladowcza (mimetyczna) – (A) *określa, jak starożytni pojmowali sztukę i jaką rolę przypisywali artyście 	
--	--	--------------------------------	---	--	--

			zwrócił uwagę Arystoteles – (A) *wyjaśnia, czym były starożytne poetyki		
Narodziny moralności: ideał etyczny i estetyczny	1	M. Ossowska, <i>[Starogrecki ideał rycerski]</i> (A) *A. Krokiewicz, <i>[Moralność Homera]</i>	– czyta ze zrozumieniem tekst Ossowskiej – szerzej charakteryzuje postacie Achillesa i Hektora (na podstawie fragmentu <i>Iliady</i> i w kontekście całego utworu) – *na podstawie <i>Iliady</i> i tekstu Ossowskiej charakteryzuje starogrecki ideał rycerza-herosa (jako harmonijne połączenie cech moralnych i fizycznych: piękna ciała i duszy) – formułuje podstawowe pytania filozoficzne – przedstawia narodziny filozofii i jej pierwsze koncepcje w starożytnej Grecji – wymienia dyscypliny filozoficzne: etyka, estetyka; wyjaśnia swoimi słowami pojęcia: etyczny, estetyczny – podaje przykłady ujednolicania (w życiu i w sztuce, a także w kulturze masowej) kryteriów etycznych i estetycznych – (A) wskazuje wartości ważne dla starożytnych, wykorzystując fragmenty <i>Iliady</i> – zabiera głos w dyskusji na temat: Czy starożytne ideały mogą być cenne dla współczesnego człowieka? – (A) *analizuje motywy decyzji Achillesa, który wydał Priamowi ciało Hektora	– ocenia postępowanie herosów i bogów opisane w <i>Iliadzie</i> (w kontekście epoki oraz ze współczesnego punktu widzenia) – *wyjaśnia pojęcie <i>kalós kagathós</i> – podaje przykłady bohaterów <i>Iliady</i> świadczące o greckim umiłowaniu piękna (Helena) – na podstawie tekstu Ossowskiej wnioskuje o greckim ideale urody męskiej – wskazuje przykłady rozdzielania kategorii etycznych i estetycznych w kulturze europejskiej (Quasimodo, Piękna i Bestia itp.) – *buduje dłuższą wypowiedź na temat wartości ideałów starożytnych dla współczesnego człowieka; uzasadnia swoje sądy, odwołując się do różnych tekstów kultury	F
*Filozoficzno-refleksyjny charakter poezji Wisławy Szymborskiej	*1	*W. Szymborska, <i>Spis ludności</i>	– czyta ze zrozumieniem, wyraziście wiersz Szymborskiej – *przy pomocy nauczyciela interpretuje utwór, zwracając uwagę na obecne w nim toposy antyczne (miasto, poeta)	– *dostrzega wartości stylistyczne środków językowych (zwłaszcza słownikowych, słowotwórczych i frazeologicznych) występujących w wierszu Szymborskiej – na podstawie wiersza określa funkcję	

			<ul style="list-style-type: none"> – *wyjaśnia tytuł wiersza – *wskazuje i interpretuje metafory określające stosunek poetki do historii 	<p>motywów antycznych w poezji współczesnej</p>	
Kultura języka	1		<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, co oznacza pojęcie „kultura języka” – określa, czym są style językowe, i wymienia najważniejsze z nich – rozpoznaje style językowe w konkretnych tekstach – wskazuje podstawowe kompendia poprawnościowe, z których korzysta w razie wątpliwości 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przykłady działań propagujących poprawność językową – wskazuje zjawiska rażąco sprzeczne z kulturą języka 	
2. W świecie mitów					
W świecie mitów	3–4	<p>mito greckie w opracowaniu J. Parandowskiego, Z. Kubiaka, R. Gravesa – fragmenty zamieszczone w podręczniku i inne, przedstawiające: mity genezyjskie, mity o Prometeuszu, Syzyfie, Tezeuszu i labiryncie, królu Edypie, Narcyzie, (A) *czterech wiekach ludzkości, Orfeusza i Eurydyce</p> <p>(A) Owidiusz, z <i>Metamorfoz</i>:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza (opowiada) wybrane mity – swoimi słowami wyjaśnia pojęcia: mit, topos, *archetyp, sacrum i profanum – omawia różne funkcje mitów (dawniej i dziś) – na podstawie poznanych mitów wskazuje archetypy i toposy ważne dla kultury europejskiej (np. topos labiryntu, wędrówki, Arkadii, archetyp władcy, zdobywcy, wojownika, matki) – uzasadnia, dlaczego każdy Europejczyk powinien znać mity greckie – określa ważne dla starożytnych wartości wpisane w opowieści mityczne – *układa własną opowieść o strukturze mitu – wyjaśnia pochodzące z mitów greckich związki frazeologiczne utrwalone w języku polskim – układa zdania, w których pojawiają się w różnych znaczeniach słowa: heros, heroizm, 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje poznane mity, analizując ich warstwę symboliczną – interpretuje mitologię grecką jako jedno z podstawowych źródeł kultury europejskiej – przedstawia funkcjonowanie motywów mitologicznych ważnych dla kultury europejskiej (na wybranych przykładach) – wskazuje różne płaszczyzny, na których można odczytywać mity – *na podstawie podręcznika wyjaśnia, co to znaczy, że człowiek jest „zwierzęciem symbolicznym” – *we wskazanych mitach (np. o Tezeuszu) wskazuje echa wydarzeń historycznych – wyjaśnia pojęcia: prometeizm, prometejski – porządkuje i przetwarza wiadomości znalezione w czytanych mitach – (A) *interpretuje mit (za Campbellem) jako poszukiwanie i doświadczanie sensu 	E

		<p>[Narcyz]</p> <p>M. Eliade, <i>[Próba definicji mitu]</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY:</p> <p>M. Głowiński, <i>[Mit Prometeusza]</i> (A) J. Campbell, B. Moyers, <i>[Dlaczego mit?]</i></p> <p>(A) Z. Kubiak, <i>Skarb, który nas jednoczy</i></p> <p>(A) E. Wipszycka, <i>Kłopoty z religią Greków</i></p> <p>(A) *J. Kott, <i>Góra i dół, albo o wieloznaczności Prometeusza</i></p> <p>(A) *A. Camus, <i>Mit Syzyfa</i> (fragm.)</p> <p>(A) *S. Jaworski, <i>Narcyz</i> (fragm.)</p>	<p>heroiczny</p> <p>– wskazuje rzeczowniki, które pierwotnie funkcjonowały jako nazwy własne, a potem stały się nazwami pospolitymi (np. chaos, narcyz, adonis, nestor)</p> <p>– (A) *przywołuje dzieło Owidiusza, wymieniając antyczne źródła znajomości mitów</p> <p>– (A) *wyjaśnia tytuł <i>Metamorfozy</i></p> <p>– czyta ze zrozumieniem fragmenty literatury naukowej</p> <p>– znajduje potrzebne informacje w tekstach naukowych (A) oraz w tekście o strukturze dialogowej (w wywiadzie Moyersa z Campbellem)</p> <p>– na podstawie przeczytanych tekstów buduje definicję mitu</p> <p>– *dzięki literaturze naukowej pogłębia rozumienie warstwy symbolicznej mitów</p> <p>– (A) *na podstawie tekstu Wipszyckiej określa relacje między mitologią i religią</p> <p>– (A) na podstawie tekstów Kubiaka i Wipszyckiej interpretuje greckie wyobrażenia bogów</p> <p>– (A) *na podstawie tekstu Kotta wskazuje symboliczne sensory związane z archetypem góry i dołu</p>	<p>życia</p> <p>– (A) *na podstawie tekstu Wipszyckiej próbuje określić, co było dla starożytnych Greków sferą sacrum</p> <p>– (A) *wyjaśnia, na czym polegała wolność Syzyfa według Camusa</p> <p>– (A) *interpretuje zdanie Camusa, iż Syzyf „jest silniejszy niż jego kamień”</p>	
<p>Wołanie o mit we współczesnej kulturze masowej (na przykładzie</p>	<p>1 (F)</p>	<p><i>Superman</i>, reż. R. Donner; <i>Batman</i>, reż. T. Burton</p>	<p>– wypowiada się na temat wymienionych filmów, formułuje własne sądy i oceny</p> <p>– charakteryzuje bohaterów, wskazując ich cechy typowe oraz indywidualne</p>	<p>– w postaciach bohaterów kultury masowej (Superman, Batman, Spiderman) dostrzega cechy antycznego herosa</p> <p>– *wyjaśnia źródła atrakcyjności tego</p>	<p>MED</p>

postaci herosa w kinematografii współczesnej) <u>emat fakultatywny</u>			– *wskazuje środki filmowe i określa ich funkcje	archetypu dla współczesnej kultury masowej – wypowiada się na temat roli mediów we współczesnej cywilizacji	
*Poezja Zbigniewa Herberta, czyli język kultury	*1	*Z. Herbert, <i>Historia Minotaura, Apollo i Marsjasz</i>	– *przy pomocy nauczyciela interpretuje utwory Herberta – *w czytanych utworach rozpoznaje archetypy i toposy antyczne, określa ich sensy i symbolikę (także różne od znaczeń bezpośrednio wyływających z mitologii greckiej)	– *samodzielnie interpretuje czytane utwory – *swoimi słowami wyjaśnia na konkretnych przykładach, na czym polega reinterpretacja mitów w poezji Herberta – *wyjaśnia, dlaczego archetypy, mity i toposy greckie (śródziemnomorskie) można nazwać wspólnym językiem kultury europejskiej	E
3. Tragedia i tragizm					
Obraz ludzkiego losu, czyli tragizm w dramacie antycznym. Budowa tragedii antycznej	4–5	Sofokles, <i>Antyгона</i> – przypomnienie (utwór poznany w gimnazjum) Sofokles, <i>Król Edyp</i> W. Tatarkiewicz, <i>Tragizm</i> ; (A) W. Tatarkiewicz, <i>Tragedia</i> ; Arystoteles, <i>Poetyka</i> (fragm.); (A) *Arystoteles, z <i>Poetyki</i> : [Zasady <i>Tragiczności</i>], <i>Wybór bohatera tragicznego i charakter akcji „tragicznej”</i>	– przedstawia przebieg wydarzeń ukazanych w przeczytanej tragedii (streszcza utwór) – wyjaśnia, na czym polega tragizm sytuacji, w jakiej znaleźli się bohaterowie – wskazuje motywy decyzji bohaterów, wypowiada swoje oceny i opinie na temat etycznej strony ich wyborów – zabiera głos w klasowej dyskusji stanowiącej rodzaj sądu literackiego nad bohaterami – pisze wypracowanie zawierające przemyślenia i wnioski z dyskusji – w swoich wypowiedziach poprawnie używa określeń: wina tragiczna (hamartia), konflikt tragiczny, wybór tragiczny – określa, jaką rolę w antycznej wizji ludzkiego losu odgrywało fatum (Mojry, przeznaczenie) – swoimi słowami wyjaśnia, na czym polegała antyczna koncepcja tragizmu, *odwołując się	– określa wartości, których bronią bohaterowie tragedii – odwołując się do różnych utworów, wyjaśnia, na czym polegał konflikt tragiczny oraz wina tragiczna (hamartia) – aktywnie uczestniczy w debacie klasowej, przestrzegając zasad kultury dyskusji – komponuje dłuższą pracę pisemną (w przemyślanej formie dostosowanej do tematu), w której uzasadnia swoje stanowisko w sprawie wyborów podjętych przez bohaterów – czyta ze zrozumieniem współczesny tekst filozoficzny – *rozważa, czy któreś ze współczesnych spektakli teatralnych lub obrazów filmowych wywołują u widza przeżycie <i>katharsis</i> – (A) *na podstawie czytanych fragmentów <i>Poetyki</i> przedstawia poglądy Arystotelesa na	MED

		<p>wybitne realizacje tragedii antycznych na scenie lub na ekranie (wskazane obejrzenie jednej z nich)</p> <p>(A) A. Gorzkowski, <i>O tragedii greckiej – tragicznie, czyli jak o antyku pisać nie wolno</i> (fragm.)</p>	<p>do przeczytanych fragmentów literatury naukowej, np. Tatarakiewicza</p> <p>– (A) *na podstawie fragmentów <i>Poetyki</i> Arystotelesa opisuje starożytną koncepcję sztuki</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: <i>mimesis</i>, <i>katharsis</i>, wina tragiczna (<i>hamartia</i>)</p> <p>– podaje synonimy wyrazów: tragiczny, dramatyczny i wyrazy do nich bliskoznaczne</p> <p>– głośno i wyraziście czyta fragmenty dramatu</p> <p>– na przykładzie czytanego dramatu przedstawia budowę tragedii antycznej</p> <p>– określa rolę chóru (wskazując konkretne fragmenty utworu)</p> <p>– odwołując się do treści dramatu, wyjaśnia, na czym polegały trzy jedności</p> <p>– wymienia inne zasady rządzące budową tragedii antycznej (np. niepokazywanie scen drastycznych, maksimum trzech aktorów na scenie)</p>	<p>istotę tragiczności, sposoby wyboru bohatera i charakter akcji tragicznej</p> <p>– opisując budowę tragedii, używa określeń: epeisodion, stasimon, prolog, parodos, eksodos, epilogos, katastrofa itp.</p> <p>– swoimi słowami wyjaśnia wymienione pojęcia</p> <p>– (A) czyta tekst naukowy w celu pogłębienia interpretacji tragedii antycznej i losu jej bohaterów</p>	
*Tragizm ludzkiego losu ukazany w sztuce	*1	*E. Bryll, <i>Rekonstrukcja chóru Sofoklesowego</i>	<p>– *wyjaśnia, jak należy rozumieć tytuł wiersza</p> <p>– *tworzy hipotezy interpretacyjne, odwołując się do tragedii, do których nawiązuje utwór</p> <p>– *wyjaśnia, na czym, zdaniem współczesnego poety, polega tragizm ludzkiego losu</p>	<p>– *dostrzega wartości stylistyczne środków językowych (zwłaszcza słownikowych i frazeologicznych) w wierszu współczesnym</p> <p>– *porównuje antyczne i współczesne rozumienie tragizmu ludzkiego losu</p>	

Teatr w starożytnej Grecji	1	(A) K. Kumaniecki, <i>[Tragedia attycka]</i> ; (A) J. de Romilly, <i>Tragedia grecka</i> (fragm.) sztuka grecka okresu klasycznego i porządku architektoniczne	– przedstawia genezę dramatu antycznego, wywodząc ją od świąt ku czci Dionizosa – posługując się rysunkiem (zdjęciem), opowiada o wyglądzie i funkcji amfiteatru greckiego – wymienia najważniejszych twórców tragedii greckiej – * swoimi słowami wyjaśnia określenia: sztuka apollińska, sztuka dionizyjska – *na podstawie wskazanych zabytków (rzeźby, budowle) przedstawia główne cechy sztuki greckiej okresu klasycznego – gromadzi wywodzące się od nazw greckich słownictwo związane z teatrem i tragedią	– potrafi samodzielnie zebrać i wyselekcjonować przydatne informacje z encyklopedii, leksykonów, internetu itp. – posługując się samodzielnie znalezionymi materiałami, wygłasza referat na temat genezy i znaczenia teatru w starożytnej Grecji – *przygotowuje prezentację multimedialną (w programie Power Point lub innym) np. na temat historii dramatu greckiego, teatru w Atenach w okresie klasycznym, agonów teatralnych – (A) we fragmentach rozpraw naukowych z zakresu historii kultury znajduje informacje o genezie i rozwoju teatru w starożytnej Grecji – wskazuje ślady starożytności (nazwy własne, nazwy pospolite, frazeologizmy) zachowane we współczesnym języku	MED
4. Miłośnicy mądrości – filozofowie					
Miłośnicy mądrości – wielcy filozofowie świata starożytnego	1+*2	Platon, <i>*Obrona Sokratesa, Platon [Niewolnicy w jaskini]</i> (A) *A. Sikora, <i>[Jak wyzwolić się z kajdan i wyjść z pieczary]</i> (A) Arystoteles, <i>z Etyki wielkiej: [O doskonałości i cnocie]</i> , <i>z Etyki nikomachejskiej: [O szczęściu]</i>	– wie, co jest przedmiotem filozofii i jakie są główne dyscypliny filozoficzne – stawia podstawowe pytania filozoficzne – wyjaśnia, kim byli: Tales, Empedokles, Demokryt, Pitagoras, Sokrates, Platon, Arystoteles, Diogenes, Epikur, Seneka i Marek Aureliusz – wyjaśnia, jak postrzegali zasadę świata filozofowie przyrody – określa cele, jakie stawiała przed sobą filozofia człowieka – *wie, kim byli sofści – prezentuje główne szkoły filozoficzne starożytnej Grecji i Rzymu, wskazując ich	– wskazuje wybrane ważne problemy filozoficzne – szerzej przedstawia szkoły filozoficzne starożytnej Grecji i Rzymu – na przykładzie Sokratesa, Platona i stoików ukazuje różne sposoby pojmowania filozofii – *wskazuje zbieżne i przeciwstawne poglądy różnych szkół filozoficznych starożytnej Grecji – *odtworza tok rozumowania Sokratesa przedstawiony w tekście Platona – *określa znaczenie dialogu (dyskusji)	F

		<p>(A) *R. C. Solomon, K. M. Higgins, <i>Filozof nad filozofami: Arystoteles</i></p> <p>(A) *Epikur, [Z listu do Menojkeusa]</p> <p>Marek Aureliusz, <i>Rozmyślenia</i> (fragm.)</p> <p>(A) *A. Sikora, [O myśli stoików]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: Rafael, <i>Szkoła ateńska</i>; J. L. David, <i>Śmierć Sokratesa</i></p>	<p>najważniejsze poglądy (na podstawie podręcznika)</p> <ul style="list-style-type: none"> – *wymienia argumenty, których użył Sokrates w swej obronie i ocenia je (na podstawie tekstu Platona) – *wyjaśnia, na czym polegała stosowana przez Sokratesa metoda nauczania – *na podstawie <i>Obrony Sokratesa</i> ocenia postawę filozofa wobec innych ludzi – w swoich wypowiedziach poprawnie używa terminów: platonicy, idealizm platoński, stoicy, epikurejczycy, *sofiści, *cynicy, *sceptycy (oraz wyrazów pokrewnych) – czyta ze zrozumieniem fragmenty dzieł Platona i Marka Aureliusza, (A) a także Arystotelesa i Epikura – dostrzega problemy filozoficzne zawarte w czytanych tekstach Platona i Marka Aureliusza – (A) znajduje potrzebne informacje w tekstach naukowych 	<p>w dochodzeniu do wiedzy i prawdy</p> <ul style="list-style-type: none"> – swoimi słowami wyjaśnia metaforę jaskini Platona – na podstawie tekstu Marka Aureliusza charakteryzuje postawę stoicką (postawę mędrca wobec świata, śmierci itd.) i ją ocenia – (A) *szerzej przedstawia założenia epikureizmu (poglądy na sposoby osiągnięcia szczęścia, stosunek do śmierci itd.) – *przycacza znane sentencje starożytnych filozofów – *wyjaśnia, dlaczego sofistów nie uznawano za filozofów – interpretuje obrazy Rafaela i Davida, wykorzystując m.in. zdobyte informacje na temat filozofów 	
5. Horacy i liryka starożytna					
Arkadia w cieniu śmierci, czyli poezja Horacego	3	<p>Horacy, <i>Do Leukonoe</i>, <i>Do Deliusza</i>, <i>Do Postuma</i>, <i>Wybudowałem pomnik</i></p> <p>(A) Horacy, z <i>Pieśni</i>: [Do Licyniusza]</p> <p>J. Krókowski, [Horacjańska refleksja nad życiem]</p>	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje pieśń jako gatunek poezji starożytnej – wskazuje związki między filozofią a sztuką (literaturą) – swoimi słowami przedstawia filozoficzną problematykę czytanych wierszy – wskazuje elementy stoicyzmu i epikureizmu w poezji Horacego – *rozważa, na czym polegają uniwersalne wartości utworów Horacego – wyjaśnia, o jakim pomniku pisze Horacy 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta ze zrozumieniem pieśni Horacego (głośno, wyraziście, właściwą dykcją i intonacją) – podaje niektóre słynne horacjańskie sentencje i wyjaśnia ich znaczenie – *wyjaśnia określenie <i>traduttore traditore</i>, podając przykłady różnych przekładów poezji obcojęzycznej – krótko streszcza poglądy Horacego na sztukę – na podstawie pieśni <i>Wybudowałem</i> 	F

		<p>(A) *Z. Kubiak, <i>[Tu Horacy pisał pieśni...]</i></p> <p>(A) *A. Wójcik, <i>[Horacjańskie rozumienie cnoty]</i></p>	<p>w swej pieśni</p> <ul style="list-style-type: none"> – *na przykładzie różnic w tłumaczeniach utworów Horacego wskazuje trudności związane z przekładem tekstów obcojęzycznych – czyta ze zrozumieniem teksty naukowe na temat poezji Horacego – (A) *podaje informacje biograficzne jako kontekst postawy stoickiej i epikurejskiej odzwierciedlonej w pieśniach Horacego – (A) wyjaśnia znaczenie i źródło pojęć: mecenas, mecenat 	<p><i>pomnik</i> określa, jaka była pozycja artysty w starożytności klasycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postawę artystyczną określaną mianem klasycyzmu – *w swoich wypowiedziach przytacza niektóre słynne sentencje Horacjańskie – przedstawia sposób pojmowania filozofii przez epikurejczyków i stoików – (A) *interpretuje pojęcia cnoty i złotego środka oraz ich znaczenie dla filozofii zawartej w pieśniach Horacego 	
Liryka starożytna i jej miejsce w kulturze	1	<p>informacje z podręcznika o poetach starożytnych: Tyrteuszu, Safonie, Anakreontie, Symonidesie, Teokrycie, Wergiliuszu, Owidiuszu</p> <p>(A) Safona, <i>[Pożegnanie uczennicy]</i></p> <p>(A) Symonides, <i>Nie mów nigdy, człowiecze...</i></p> <p>(A) Anakreont, <i>Przynieś nam tu czarę, chłopcze..., Znów purpurową mnie piłką...</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – krótko przedstawia postacie najważniejszych poetów starożytności – charakteryzuje lirykę jako rodzaj literacki, wskazując jej podstawowe wyznaczniki – podaje przykłady różnych gatunków lirycznych – wyjaśnia pierwotne znaczenie pojęcia „liryka” – wyjaśnia terminy: poezja tyrtejska, elegia, * strofa saficka, hymn, epigramat, epitafium, anakreontyk, wiersz biesiadny, erotyk, sielanka (idylla, *bukolika) – wyjaśnia, czym jest topos Arkadii i jakie jest jego pochodzenie – (A) na podstawie czytanych wierszy określa tematykę i charakter liryki starożytnej – (A) w czytanych utworach odnajduje echa poglądów filozoficznych (np. na istotę szczęścia człowieka) – podaje synonimy wyrazów: liryczny, klasyczny – na konkretnych przykładach wyjaśnia, 	<ul style="list-style-type: none"> – zna grecką etymologię niektórych słów występujących w języku polskim, np.: liryka, strofa saficka, poezja tyrtejska, idylla, bukolika itp. – w znanych utworach literackich (i dziełach malarskich) z różnych epok wskazuje topos Arkadii – podaje przykłady znanych sobie utworów (z różnych epok), które można nazwać tyrtejskimi – (A) określa miejsce liryki wśród innych rodzajów literackich (epiki i dramatu) w literaturze starożytnej 	

		(A) epigramaty z <i>Antologii Palatyńskiej</i>	czym są treść i zakres znaczeniowy wyrazu (np. literatura – poezja – liryka – hymn)		
STAROŻYTNOŚĆ. ŚWIAT BIBLI					
1. Księga ksiąg – opowieści o początku i końcu					
Biblia – księga nad księgami	1	Biblia – wiadomości ogólne <i>Z. Herbert, Książka</i>	– podaje podstawowe wiadomości na temat Biblii (pochodzenie, budowa, Stary i Nowy Testament, księgi biblijne, gatunki biblijne, języki Biblii, Pięcioksiąg Mojżeszowy, rozdziały i wersety) – poprawnie używa pojęć: politeizm, monoteizm – wyjaśnia, na czym polega religijna i kulturowa rola Biblii – wymienia sposoby odczytywania Biblii (jako księgi świętej, dzieła zawierającego sens moralny, tekstu kultury) – odczytuje wiersz Herberta jako wykładnię znaczenia Biblii w życiu człowieka	– wskazuje powiązania Biblii z historią Izraela – podaje przykładowe przejawy tradycji biblijnej w literaturze i sztuce różnych epok – wyjaśnia pochodzenie i znaczenie etymologiczne nazwy Biblia – podaje przykłady odczytania fragmentów biblijnych na poziomie dosłownym (literalnym) i parabolicznym – interpretuje wiersz Herberta	
Biblijne opowieści o początku...	2+*1	z Księgi Rodzaju: <i>[Stworzenie świata i człowieka], [Grzech pierworodny i wygnanie z raju]</i> <i>A. Świderkówna, [Hymn o początku]</i> (A) *J. Campbell, B. Moyers, <i>[Mity stworzenia]</i>	– streszcza wskazane opowieści biblijne – odczytuje biblijny opis stworzenia świata jako hymn na cześć Wszechmogącego – *wskazuje stylistyczne i kompozycyjne wykładniki rytmiczności opisu stworzenia świata – charakteryzuje obraz Boga, człowieka i świata w Księdze Rodzaju – podejmuje próbę odczytania wybranych elementów symbolicznych (np. symboliki liczb) w czytanych fragmencie	– porównuje biblijną i mitologiczną (grecką) opowieść o początku świata (A) oraz inne mity genezyjskie różnych ludów – *porównuje obraz Boga wyłaniający się z ksiąg Starego Testamentu (sprawiedliwy Jahwe) i Nowego Testamentu (chrześcijański Bóg miłości) – analizuje sytuację człowieka, który się zdecydował na złamanie zakazu Boga – wskazuje różne sposoby odczytania	

		<p>(A) *K. Bukowski, <i>[Biblijny opis stworzenia]</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: <i>Adam i Ewa w raju</i> – miniatura z XV-wiecznego rękopisu Masaccio, <i>Wygnanie z raju</i> S. Wyspiański, <i>Stań się!</i></p>	<p>– wyjaśnia, czym jest topos raju oraz topos <i>homo viator</i>, *podaje przykłady ich funkcjonowania w różnych epokach</p> <p>– czyta ze zrozumieniem fragment książki Świderkówny (A) oraz fragmenty rozpraw naukowych</p> <p>– (A) odwołując się do literatury naukowej, odczytuje znaczenia uniwersalne zawarte w poetyckim opisie stworzenia świata</p> <p>– na podstawie wskazówek nauczyciela interpretuje dzieła sztuki inspirowane Biblią</p> <p>– na przykładach dzieł malarskich wskazuje różne sposoby ukazania motywów biblijnych (np. wygnania z raju)</p>	<p>opowieści o grzechu pierworodnym i wygnaniu z raju</p> <p>– *odwołując się do wybranych przykładów, przedstawia znaczenie toposu raju oraz toposu <i>homo viator</i> w sztuce europejskiej</p> <p>– (A) *wyjaśnia, dlaczego biblijny opis stworzenia świata trzeba czytać jak poemat, a nie jak kronikę czy tekst naukowy</p> <p>– *wyjaśnia pochodzenie nazwy Księga Rodzaju</p>	
...i końcu naszego świata	1	<p>Apokalipsa św. Jana (fragm.)</p> <p>(A) A. Świderkówna, <i>Apokalipsa</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY grafika: A. Dürer, <i>Cztery jeźdźcy Apokalipsy</i></p> <p>Cz. Miłosz, <i>Piosenka o końcu świata</i></p>	<p>– wyjaśnia znaczenie słowa „apokalipsa” (objawienie, odsłonięcie)</p> <p>– podaje podstawowe informacje na temat Apokalipsy św. Jana</p> <p>– opowiada, jakie wydarzenia, według Apokalipsy św. Jana, nastąpią przy końcu świata</p> <p>– wymienia najważniejsze symbole Apokalipsy i podaje ich znaczenia (np. Baranek, siedem pieczęci, czterej jeźdźcy, Bestia, Babilon)</p> <p>– wskazuje najważniejsze cechy stylu Apokalipsy św. Jana (wizyjność, symboliczność, hiperbolizacja)</p> <p>– charakteryzuje składnię Apokalipsy św. Jana</p> <p>– (A) opisuje apokalipsę jako biblijny gatunek literacki</p> <p>– przy pomocy nauczyciela interpretuje</p>	<p>– interpretuje wizję końca świata zawartą w Apokalipsie św. Jana</p> <p>– analizuje styl Apokalipsy św. Jana, wskazując jego charakterystyczne cechy (ilustruje je cytatai)</p> <p>– interpretuje różne symbole Apokalipsy</p> <p>– wskazuje nawiązania do Apokalipsy w utworach literackich i dziełach sztuki z różnych epok, *a następnie je interpretuje</p> <p>– (A) wyjaśnia, dlaczego dla chrześcijan Apokalipsa św. Jana jest księgą nadziei</p> <p>– (A) *porównuje apokalipsy i proroctwa, wskazując podobieństwa i różnice między nimi</p> <p>– w pogłębiony sposób interpretuje utwór Miłosza</p> <p>– podaje najważniejsze informacje o autorze wiersza</p>	

			wiersz współczesny, określając jego zasadę kompozycyjną – w czytany utworze Miłosza wskazuje nawiązania do Apokalipsy – określa styl i nastrój wiersza		
2. Człowiek i Bóg					
Wielka próba Abrahama	1–2	z Księgi Rodzaju: <i>[Próba Abrahama]</i> E. Auerbach, <i>[Styl homerycki i styl biblijny]</i> (A) *E. Auerbach, <i>[Homer i Biblia]</i> PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: Rembrandt, <i>Ofiara Abrahama</i>	– krótko opowiada historię ofiary Abrahama – wyjaśnia, na czym polega uniwersalne przesłanie czytanej opowieści – odczytuje historię Abrahama jako obraz relacji między człowiekiem a Bogiem – na podstawie fragmentu Księgi Rodzaju wskazuje cechy stylu biblijnego (np. wizyjność, symboliczność, hiperbolizacja, paralelizmy składniowe, powtórzenia)	– w pogłębiony sposób interpretuje historię Abrahama, odczytując jej warstwę symboliczną – na podstawie fragmentu książki Auerbach wskazuje podstawowe różnice między stylem biblijnym i stylem homeryckim – odwołując się do konkretnych przykładów, wyjaśnia, na czym polega symboliczność stylu biblijnego – (A) *na podstawie tekstu Auerbacha wyjaśnia, jak należy czytać Homera (piękna fikcja), a jak księgi biblijne (prawda biblijna: nauka i obietnica) – interpretuje obraz Rembrandta, określając ukazane na nim przeżycia ludzkie i sposób ich przedstawienia	

Biblia w naszej kulturze	1	<p>fragmenty Biblii odnoszące się do wybranych postaci i pojęć, np.: Józef, Jakub, wieża Babel, świątynia Salomona, Jerozolima, Kain i Abel, Salomon, Dawid, Dekalog, Sodom i Gomora, Kohelet (motyw <i>vanitas</i>)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY motywy biblijne w kulturze, np.: W. Szymborska, <i>Na wieży Babel</i> malarstwo: P. Bruegel, <i>Wieża Babel</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza wskazane przez nauczyciela opowieści biblijne – lokalizuje najważniejsze postacie, motywy i obrazy biblijne (np. walka Jakuba z aniołem, arka Noego, Dziesięcioro Przykazań, Józef, Mojżesz, walka Dawida z Goliatem, świątynia Salomona, niewola babilońska, motyw <i>vanitas</i> itp.) – uzasadnia, dlaczego każdy Europejczyk (niezależnie od światopoglądu) powinien poznać Biblię – interpretuje opowieści biblijne, odczytując ich znaczenie paraboliczne (symboliczne) w kontekście całej Biblii – komentuje obecność motywów biblijnych w dziełach pochodzących z różnych epok (np. w malarstwie lub w poezji współczesnej) – wskazuje przykłady funkcjonowania toposów biblijnych w kulturze (np. wieża Babel) – w swoich wypowiedziach używa poprawnie pojęć: archetyp, topos – wskazuje wywodzące się z Biblii związki frazeologiczne obecne w naszym języku, wyjaśnia ich przenośne znaczenie – poprawnie używa biblizmów w zdaniach 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje wskazane opowieści biblijne, wskazując ich uniwersalną wartość moralistyczną i symbolikę – uzasadnia fragmentaryczność opowieści biblijnych – wskazuje kulturowy kontekst motywów biblijnych (symbole Izraela wymienione w podręczniku) – wyjaśnia, na czym polega kulturotwórcza rola Biblii – interpretuje Biblię jako jedno z podstawowych źródeł duchowości oraz ładu moralnego cywilizacji europejskiej – na wybranych przykładach przedstawia i komentuje symboliczny charakter postaci oraz pojęć biblijnych – podejmuje samodzielną próbę zinterpretowania wiersza Szymborskiej – poszukuje własnej odpowiedzi na pytanie, dlaczego twórcy różnych epok sięgają do postaci i motywów biblijnych 	E
Modlitwa wieków	1+*1	<p>Księga Psalmów (wybrane psalmy w różnych tłumaczeniach)</p> <p>(A) *J. Sadzik, <i>[Wiara w Psalmach]</i>; *K. K. Baczyński,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakim gatunkiem jest psalm biblijny – podaje podstawowe wiadomości o Księdze Psalmów (m.in. na temat jej autorstwa) – wymienia podstawowe rodzaje psalmów – rozpoznaje rodzaj wskazanego psalmu – interpretuje psalmy biblijne jako uniwersalną opowieść o relacjach między 	<ul style="list-style-type: none"> – komentuje styl psalmów jako najdoskonalszy wzór tekstu modlitewnego – charakteryzuje język psalmów; *wskazuje, jak wyrażają się w nim relacje między podmiotem mówiącym (człowiekiem) i adresatem (Bogiem) – wskazuje w psalmach obrazy i motywy symboliczne oraz je interpretuje 	

		<i>Psalm 2. o krzyżu</i>	<p>człowiekiem a Bogiem</p> <ul style="list-style-type: none"> – odwołując się do wybranych fragmentów, wskazuje symboliczność języka psalmów – na podstawie tłumaczeń psalmów wyjaśnia, czym się różni przekład od parafrazy – *porównuje różne przekłady tego samego psalmu, określa podobieństwa i różnice między nimi – *odnajduje w wierszu Baczyńskiego motywy psalmiczne, charakterystyczne zwroty, przenośnie i porównania – *interpretuje wiersz Baczyńskiego, odwołując się do tradycji psalmów biblijnych 	<ul style="list-style-type: none"> – (A) *odwołując się do tekstu naukowego, określa biblijne rozumienie wiary (wiara w Boga a zaufanie Bogu) – wnioskuje, dlaczego Księga Psalmów jest najczęściej tłumaczoną księgą biblijną – wymienia najważniejsze przekłady psalmów na język polski – *charakteryzuje psalm jako ponadczasowy gatunek literacki; podaje przykłady wykorzystania tego gatunku w poezji współczesnej 	
3. Sens cierpienia, sens miłości					
Księga Hioba, czyli opowieść o wielkim cierpieniu	1–2	<p>Księga Hioba (fragm.)</p> <p>A. Świderkówna, <i>[Tajemnica ludzkiego cierpienia]</i>;</p> <p>A. Kamieńska, <i>Powrót Hioba</i>;</p> <p>Cz. Miłosz, <i>Dlaczego nie przyznać</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – opowiada (streszcza) historię Hioba – podejmuje próby samodzielnego odczytania sensów czytanej opowieści – formułuje własne sądy i opinie, uzasadnia je – ujmuje własne refleksje na temat cierpienia i wiary w dłuższej wypowiedzi pisemnej – czyta ze zrozumieniem tekst eseistyczny, przede wszystkim na poziomie znaczeń – w wierszach poetów współczesnych odnajduje nawiązania do historii Hioba (wskazuje kontekst biblijny) – *wyjaśnia, na czym polega reinterpretacja opowieści biblijnej w wierszach Kamieńskiej i Miłosza – zainspirowany wierszem Miłosza, stawia pytania dotyczące ludzkiej egzystencji 	<ul style="list-style-type: none"> – odczytuje sens historii o cierpieniu Hioba (wskazuje różne płaszczyzny interpretacyjne); rozpoznaje w niej cechy przypowieści – przedstawia Hioba jako postać symboliczną, archetyp cierpienia – ujmuje swoje sądy i przemyślenia w wypowiedzi pisemnej o przemyślanej formie (np. eseju) – czyta tekst Świderkówny ze zrozumieniem (na poziomie znaczeń, struktury i komunikacji) – interpretuje wiersze współczesne – *przedstawia uniwersalny sens wątków biblijnych wykorzystanych przez poetów współczesnych 	

Sens miłości	1	<p>Pieśń nad pieśniami (fragm.)</p> <p>(A) A. Świderkówna, <i>[Pieśń miłości]</i></p> <p>z Pierwszego listu św. Pawła do Koryntian: <i>Hymn o miłości</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – swoimi słowami przedstawia temat, charakter, idee czytanych fragmentów Biblii – określa, jaki obraz miłości wyłania się z Biblii, (A) wykorzystując także fragment książki Świderkówny – biblijne pojęcie miłości konfrontuje z własnymi przemyśleniami – przedstawia różne koncepcje miłości obecne w kulturze europejskiej (np. miłość kochanków, miłosierdzie, chrześcijańska wspólnota) – wyjaśnia, dlaczego Pieśń nad pieśniami znalazła się wśród tekstów religijnych – przedstawia cechy hymnu jako gatunku literackiego – podaje przykłady znanych hymnów – w hymnie św. Pawła wskazuje cechy gatunkowe – czyta głośno, z właściwą dykcją i intonacją fragmenty Biblii 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje Pieśń nad pieśniami jako poemat miłosny o charakterze symbolicznym – (A) na podstawie tekstu Świderkówny wskazuje dylematy związane z interpretacją Pieśni nad pieśniami – wyjaśnia, dlaczego hymn św. Pawła uważa się za najpełniejszy obraz miłości – przedstawia biblijny i ewangeliczny obraz miłości jako jeden z fundamentów duchowej jedności Europy – zabiera głos w dyskusji na temat: Co jest ważniejsze w życiu człowieka i w życiu społeczeństwa – miłość czy mądrość? – swoje refleksje na powyższy temat ujmuje w formie uporządkowanej wypowiedzi pisemnej – wskazuje występujące w omawianych tekstach środki stylistyczne (porównania, powtórzenia, metafory itp.) i określa ich funkcje 	E
Przypowieści biblijne	2	<p>wybrane przypowieści biblijne z Nowego Testamentu, np. o miłosiernym Samarytaninie, o synu marnotrawnym</p> <p>z Ewangelii wg św. Mateusza: <i>[Osiem błogosławieństw]</i></p> <p>W. Kopański, <i>Słownik</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza (opowiada) wskazane przypowieści, a następnie je interpretuje, odczytując ich warstwę symboliczną – przedstawia przypowieść (parabolę) jako gatunek biblijny – we wskazanych fragmentach odnajduje charakterystyczne cechy stylu biblijnego (paralelne konstrukcje składniowe, rozpoczynanie zdań od spójników, podział na wersety, przestawny szyk zdania, charakterystyczne słownictwo itd.) – wyjaśnia, czym jest stylizacja językowa – na podstawie Kazania na Górze streszcza 	<ul style="list-style-type: none"> – uczestniczy w klasowym konkursie na piękne opowiadanie – wyjaśnia, na czym polega uniwersalny sens przypowieści biblijnych – charakteryzuje chrześcijaństwo jako podstawę duchowości Europy – przedstawia przypowieść (parabolę) jako gatunek literacki; podaje przykłady znanych sobie utworów parabolicznych (np. <i>Mały Książę</i>) – wyjaśnia, na czym polegała rewolucyjność nauki Chrystusa – wskazuje typowe dla kazania środki 	E

		<p><i>symboli</i> (symbol góry); *Cz. Miłosz, <i>Lektury</i></p>	<p>sens nauki Chrystusa – określa, jakim gatunkiem literackim jest kazanie – korzystając ze słownika symboli, określa symbolikę góry – *przy pomocy nauczyciela odczytuje główną myśl wiersza Miłosza – *rozpoznaje i interpretuje nawiązania biblijne obecne we współczesnym utworze – *określa symbolikę motywów zawartych w wierszu (np. duch i litera, oliwa, wino, chleb, uczta) – *wyjaśnia, jakie znaczenie dla zrozumienia utworu Miłosza ma motyw przypowieści</p>	<p>stylistyczne – *przy pomocy <i>Słownika symboli</i> Kopalińskiego (lub innego źródła) w pogłębiony sposób odczytuje sensy wiersza Miłosza – *buduje spójną interpretację utworu – *wyjaśnia określenie <i>daimonizomenoi</i> – podając przykłady różnych fragmentów Biblii, przedstawia jej różnorodność gatunkową i stylistyczną</p>	
<p>Na gruzach antycznego świata powstaje nowy ład...</p>	<p>4–5 +*1</p>	<p>H. Sienkiewicz, <i>Quo vadis</i> PROPONOWANE KONTEKSTY: H. Siemiradzki, <i>Pochodnie Nerona</i>, <i>Dirke chrześcijańska</i></p>	<p>– streszcza (opowiada) wskazane wydarzenia i wątki powieści – określa podstawowe elementy świata przedstawionego (czas, miejsce, postacie, akcja i fabuła) – wyjaśnia tytuł powieści – prezentuje i ocenia bohaterów, uwzględniając sposób ukazania ich przez narratora – wskazuje kryteria oceny postaci i ich czynów – określa, w jaki sposób przedstawiony został świat antyczny – a jak rodzący się świat chrześcijański – nazywa wartości, które chrześcijaństwo przeciwstawiało upadającej kulturze antyku – określa tło historyczne powieści, odróżnia prawdę od fikcji – formułuje przesłanie ideowe utworu</p>	<p>– szerzej omawia elementy świata przedstawionego, odtwarzając ukazany w utworze obraz starożytnego Rzymu za czasów Nerona (społeczeństwo – jego rozwarstwienie i wielokulturowość, styl życia, kultura materialna, rozrywki, mentalność itp.) – charakteryzuje w sposób pełny postacie (zwłaszcza pierwszoplanowe), uwzględniając motywy ich postępowania – przedstawia różnorodność i piękno antycznego świata sygnowane w powieści m.in. postacią Petroniusza – określa, w jaki sposób w powieści budowane jest napięcie – wyjaśnia, dlaczego – w myśl przesłania powieści – świat antyku musiał ustąpić nowej kulturze (chrześcijańskiej) – *porównuje sposób ukazania scen męczeństwa chrześcijan na obrazach</p>	

				Siemiradzkiego i w powieści Sienkiewicza	
Dziś: Między głodem faktów a tęsknotą do mitu					
Literatura XXI w.: faktografia, publicystyka i dokument literacki	1+*1	W. Tochman, <i>Outside</i> *fragmety innych utworów literatury reportażowej, np. H. Krall, R. Kapuścińskiego, M. Wańkowicza, przedstawione (komentowane) przez uczniów	<ul style="list-style-type: none"> – określa temat reportażu Tochmana oraz poruszony przez autora problem (zagrożenie ze strony sekt religijnych); wypowiada się na temat wagi tego zagadnienia – w utworze Tochmana rozpoznaje cechy reportażu – wskazuje literackie sposoby budowania obrazu bohaterki – wyjaśnia tytuł reportażu (<i>Outside</i>) – wskazuje w tekście elementy wywiadu i określa jego funkcję – wskazuje w tekście mowę niezależną, zależną i pozornie zależną, określa ich funkcje – próbuje określić stosunek autora reportażu do przedstawionych wydarzeń – rozważa, dlaczego utwór ma charakter faktograficzny – wyjaśnia pojęcia: dokumentaryzm, faktografia (literatura dokumentarna i faktograficzna), używa ich poprawnie w zdaniach – przedstawia własne refleksje i wnioski powstałe pod wpływem lektury tekstu Tochmana – uzasadnia swoje sądy, poprawnie buduje argumenty; dostrzega argumenty nieuczciwe i sam ich unika – odróżnia oceny od opinii – określa najważniejsze cechy reportażu jako gatunku publicystycznego – wymienia rodzaje reportażu (ze względu na 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia cechy językowo-stylistyczne i kompozycyjne reportażu Tochmana – określa literackie sposoby ujawniania przez autora własnego stosunku do prezentowanych wydarzeń – uczestniczy w klasowej dyskusji związanej z problematyką reportażu Tochmana – zna zasady kultury dyskusji i stosuje się do nich – *wskazuje podstawowe rodzaje argumentów – określa, co decyduje o tym, że utwór zalicza się do literatury pięknej (np. artystyczny język, fikcja literacka) – określa rolę literatury reportażowej (a także publicystyki w prasie i reportażu w innych mediach) w kształtowaniu społecznego obrazu rzeczywistości, ocen i opinii publicznych – *prezentuje sylwetki twórcze i znane osiągnięcia wybranych twórców reportażu współczesnego (na podstawie samodzielnie zgromadzonych informacji) – zbiera materiały do reportażu, wykorzystując różne źródła informacji – pisze reportaż na samodzielnie wymyślony temat (ważny dla środowiska, w którym żyje) – *pracując zespołowo (np. metodą projektu edukacyjnego), tworzy reportaż radiowy lub filmowy (odpowiednio: przy pomocy 	MED

			<p>tematykę i środek przekazu)</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozważa przyczyny ogromnej popularności reportażu we współczesnej – wyjaśnia, czym się od siebie różnią reportaże, wywiad i sprawozdanie – wymienia wybitnych polskich reportażyistów (np. Kapuścińskiego, Krall) – przedstawia kolejne fazy powstawania reportażu (zbieranie materiałów, rozmowy ze świadkami, poszukiwanie formuły tekstu itp.) – podejmuje próbę napisania reportażu na wskazany przez nauczyciela temat 	magnetofonu, kamery itp.)	
Treść i zakres znaczeniowy wyrazu	1		<ul style="list-style-type: none"> – na przykładach podanych wyrazów przedstawia relacje między zakresem znaczeniowym a treścią znaczeniową – rozróżnia nazwy własne i pospolite – wyjaśnia, czym są nazwy własne i pospolite, wskazując na ich funkcje – wymienia pochodzące z Biblii nazwy własne, które w tradycji europejskiej utrwaliły się jako rzeczowniki pospolite (np. sodoma i gomora, apokalipsa, judasz) 	<ul style="list-style-type: none"> – swoimi słowami wyjaśnia, czym jest treść, a czym zakres znaczeniowy wyrazu – określa, czym są nazwy pospolite i nazwy własne, biorąc pod uwagę znaczenie i funkcję wyrazu 	
*Mityzacja rzeczywistości w prozie współczesnej. Utwór omawiany zgodnie z podstawą programową jako zaproponowany przez uczniów i nauczyciela utwór literatury polskiej,	1–2	<p>*O. Tokarczuk <i>Czas Prawieku</i></p> <p>„Parnas Bis” o Oldze Tokarczuk</p> <p>M. Jentys <i>Olgi Tokarczuk Prawiek i inne czasy</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *opisuje świat przedstawiony utworu – *charakteryzuje bohaterów – *wyjaśnia przenośne znaczenie tytułu, odwołując się do Biblii (Księgi Koheleta) – *wskazuje i odczytuje symboliczny charakter świata przedstawionego (np. granice Prawieku, nazwy rzek) – *na podstawie podręcznika wyjaśnia pojęcie „mityzacja rzeczywistości”, odnosząc je do literatury i innych tekstów kultury – *w swych wypowiedziach o świecie 	<ul style="list-style-type: none"> – *wskazuje charakterystyczne cechy poetyki utworu odmienne od realizmu i mimetyzmu – *wskazuje w czytanych fragmentach powieści elementy myślenia mitycznego – *prezentuje postać Olgi Tokarczuk na tle panoramy prozy współczesnej – *pisze własną, poprawnie zredagowaną recenzję utworu 	

europiejskiej lub światowej			przedstawionym powieści posługuje się pojęciami: sacrum, profanum – *czyta ze zrozumieniem fragment recenzji (na poziomie znaczeń) – *zna funkcje i zasady pisania recenzji		
Praca klasowa nr 1 wraz z poprawą	3				

Razem na starożytność:

ok. 40 godz. (kształcenie w zakresie podstawowym) + ok. *8 godz. (kształcenie w zakresie rozszerzonym) – 8 tygodni (po 5 godz. w zakresie podstawowym + *1 godz. dodatkowo dla zakresu rozszerzonego).

ŚREDNIOWIECZE					
1. Czas modlitwy					
Średniowiecze – czas modlitwy: Pieśń ojców	3+*1	<p><i>Bogurodzica</i></p> <p>R. Mazurkiewicz, <i>Siedem pieczęci „Bogurodzicy”</i></p> <p>(A) R. Mazurkiewicz, <i>Zagadki „Bogurodzicy”</i></p> <p>Św. Bernard z Clairvaux, <i>[Udaj się do Maryi]</i></p> <p>PROPONOWANEKO NTEKSTY malarstwo średniowieczne, np.:</p>	<p>– czyta ze zrozumieniem tekst <i>Bogurodzicy</i></p> <p>– wygłasza tekst <i>Bogurodzicy</i> z pamięci</p> <p>– parafrazuje tekst pieśni, wyrażając jej sens współczesną polszczyzną</p> <p>– wyjaśnia pojęcie archaizmu językowego</p> <p>– wskazuje w tekście najważniejsze archaizmy, podaje ich współczesne odpowiedniki</p> <p>– opisuje budowę pieśni, wskazując powtórzenia i paralelizmy</p> <p>– na podstawie podręcznika podaje podstawowe informacje na temat <i>Bogurodzicy</i> (czas powstania, hipotetyczne autorstwo, funkcja hymnu rycerskiego itd.)</p> <p>– określa miejsce <i>Bogurodzicy</i> w kulturze polskiej</p> <p>– interpretuje pieśń jako dzieło wyrastające ze średniowiecznego kultu maryjnego; wiąże charakter pieśni z teocentryzmem epoki</p>	<p>– charakteryzuje budowę <i>Bogurodzicy</i>, dostrzegając symbolikę liczby 2, wpisanej w jej strukturę</p> <p>– w tekście pieśni wskazuje antytezy i paradoksy, określa ich funkcję</p> <p>– wskazuje i wyjaśnia archaizmy leksykalne, fonetyczne, słowotwórcze, fleksyjne, znaczeniowe, składniowe</p> <p>– interpretuje <i>Bogurodzicę</i> jako odzwierciedlenie hierarchicznego porządku świata dostrzeganego przez średniowiecznych myślicieli – w kontekście średniowiecznej idei pośrednictwa</p> <p>– na podstawie tekstu Mazurkiewicza podaje hipotezy dotyczące <i>Bogurodzicy</i> (próby rozwiązania „zagadek” utworu)</p> <p>– zabiera głos w dyskusji na temat średniowiecza jako okresu, w którym</p>	E

		<p><i>Deesis</i> z Węglówki koło Krosna</p> <p>Duccio, <i>Madonna z Dzieciątkiem i sześcioma aniołami</i></p> <p>Mistrz św. Franciszka Bardi, krucyfiks inne przykłady sztuki romańskiej</p> <p>K. K. Baczyński, <i>Modlitwa do Bogurodzicy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – odnajduje w pieśni elementy średniowiecznego myślenia o świecie – dostrzega w utworze elementy symboliczne i je interpretuje – wskazuje najważniejsze cechy świadczące o wysokim kunszcie kompozycyjnym <i>Bogurodzicy</i> – komentuje wskazane dzieła malarstwa romańskiego (np. z podręcznika) – podaje najważniejsze cechy stylu romańskiego w sztuce – w pieśni i dziełach malarskich wskazuje elementy symboliczne (np. hierarchia wielkości postaci, centralna pozycja, kolory, symbolika liczb, motywy symboliczne i alegoryczne itp.) – odczytuje wiersz Baczyńskiego głośno, z właściwą intonacją – odnajduje we współczesnym utworze nawiązania do <i>Bogurodzicy</i> i określa ich funkcję – wskazuje w wierszu stylizację modlitewną 	<p>kształtował się uniwersalizm – jednolita europejska kultura chrześcijańska (rycerska): jeden Bóg, jedna religia, jeden światopogląd, jeden język, filozofia, sztuka, powszechnie znane symbole itd.</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje w <i>Bogurodzicy</i> obecność motywu <i>Deesis</i> – porównuje obraz Matki Bożej w pieśni z Jej wyobrażeniem w malarstwie romańskim – na przykładach konkretnych dzieł wykazuje, iż sztuka średniowiecza posługiwała się symboliką zrozumiałą dla całej chrześcijańskiej Europy – wyjaśnia, dlaczego pieśni były ważnymi gatunkami piśmiennictwa średniowiecznego (wskazuje ich związek z teocentrycznym i religijnym charakterem sztuki) – *na przykładach konkretnych dzieł wyjaśnia, na czym polegała symboliczność sztuki średniowiecza – interpretuje wiersz Baczyńskiego, sytuując go w różnych kontekstach (historycznym, kulturowym, literackim) – podejmuje rozważania na temat tradycji i dziedzictwa oraz ich roli w kształtowaniu się tożsamości narodu 	
Średniowiecze – czas modlitwy: <i>Żale Matki Boskiej pod Krzyżem</i>	2 + *1	<p><i>Posłuchajcie, bracia miła... (Lament świętokrzyski, Żale Matki Boskiej pod Krzyżem)</i></p> <p>(A) *J. da Todi, <i>Stabat</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – parafrazuje tekst pieśni, oddając jej treść współczesną polszczyzną – opisuje uczucia podmiotu mówiącego w wierszu (Matki Bożej) – wskazuje kolejnych adresatów, do których się zwraca Maryja – wyjaśnia, dlaczego uważa się, iż 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje wyobrażenie Matki Bożej w <i>Bogurodzicy</i> i w <i>Lamencie świętokrzyskim</i>, wskazując dwa różne wymiary postaci Maryi (boski i ludzki) ukazane w tych utworach – określa funkcje apostrof w obu tekstach – *uzasadnia, iż <i>Lament...</i> jest planktem 	

		<p><i>mater doloroso...</i></p> <p>(A) *Peregryn z Opola, [Lament Maryi pod krzyżem]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY różne przedstawienia Matki Bożej w sztuce średniowiecza</p> <p>przykłady sztuki gotyckiej</p>	<p><i>Posłuchajcie, bracia miła...</i> może być fragmentem zaginionego widowiska pasyjnego</p> <p>– (A) *wskazuje łacińską pieśń średniowieczną jako pierwowzór <i>Lamentu świętokrzyskiego</i></p> <p>– (A) *podaje przyczyny popularności motywu dolorystycznego w średniowieczu (<i>Stabat mater...</i>): cierpienie duchowe Maryi jako ofiara, współdział w dziele zbawienia, Maryja – orędowniczka, ludzkie współodczuwanie cierpienia Boga itd.</p> <p>– (A) wymienia kazanie jako gatunek piśmiennictwa średniowiecznego</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: *plankt, *apokryf, pieta</p> <p>– wymienia *misteria i widowiska pasyjne jako formy teatru średniowiecznego</p> <p>– zestawia wyobrażenie Matki Bożej w <i>Lamencie świętokrzyskim</i> z jej przedstawieniami w malarstwie epoki</p> <p>– wymienia najważniejsze cechy stylu gotyckiego</p> <p>– *omawia sposoby eksponowania ludzkiego wymiaru cierpienia (w pieśni i w malarstwie)</p> <p>– wskazuje eksponowanie w dziełach gotyckich ludzkiego wymiaru cierpienia (męki, bólu, udręczenia ciała)</p> <p>– *analizuje interpretację <i>Lamentu świętokrzyskiego</i> zaproponowaną w podręczniku; sporządza jej plan odtwórczy</p> <p>– *poprawnie posługuje się w swoich wypowiedziach pojęciami: idealizacja, realizm, deformacja, ekspresja</p>	<p>– wskazuje w utworze i objaśnia archaizmy leksykalne, fonetyczne, słowotwórcze, fleksyjne, znaczeniowe, składniowe</p> <p>– odnajduje obecność motywu dolorystycznego w różnych dziełach sztuki</p> <p>– *na podstawie podręcznika i samodzielnie znalezionych informacji przedstawia charakter widowisk średniowiecznych (misteriów i widowisk pasyjnych)</p> <p>– (A) *wskazuje rozwinięcie motywów <i>Lamentu...</i> w kazaniu średniowiecznego mnicha</p> <p>– charakteryzuje wskazane dzieła stylu gotyckiego</p> <p>– porównuje styl romański i gotycki (np. budowę oraz symbolikę katedry romańskiej i gotyckiej)</p> <p>– *docieka przyczyn popularności motywów maryjnych w sztuce średniowiecza</p> <p>– *rozważa przyczyny popularności motywu Ukrzyżowania w sztuce średniowiecza</p> <p>– *analizuje środki artystyczne składające się na ekspresywność stylu gotyckiego (zarówno w pieśni, jak i w malarstwie)</p> <p>– *ustosunkowuje się do interpretacji <i>Lamentu świętokrzyskiego</i> zaproponowanej w podręczniku</p>	
Dawne procesy	1		– wymienia najważniejsze dawne procesy	– omawia przebieg dawnych procesów	

fonetyczne w języku polskim			fonetyczne w języku polskim i określa, na czym polegały – rozpoznaje, jaki proces fonetyczny zaszedł w podanych wyrazach (przykłady podstawowe)	fonetycznych w języku polskim (przegłos polski, zanik jerów i zjawiska iloczasu, wzdłużenie zastępcze) – wskazuje i analizuje ich ślady we współczesnym języku polskim	
Style w sztuce średniowiecza – <u>temat fakultatywny</u>	1–2 (F)	ilustracje z podręcznika oraz przyniesione przez uczniów zdjęcia katedr romańskich i gotyckich, średniowieczne rzeźby (A) O. von Simson, <i>Katedra gotycka</i> (A) *A. Guriewicz, <i>Średniowieczny „model świata”</i> (A) *B. Latini, ze <i>Skarbca wiedzy: O tym, jak wszystko powstało, i o wymieszaniu właściwości</i>	– na podstawie przyniesionych fotografii (ilustracji, albumów, wydruków komputerowych) charakteryzuje styl romański i gotycki – wymienia najważniejsze zabytki sztuki średniowiecznej – wyjaśnia symbolikę różnych elementów omawianych stylów – sprawnie posługuje się pojęciami: symbol, symbolika, symboliczny, symboliczność, alegoria, alegoryzm, alegoryczny – (A) interpretuje katedrę gotycką jako: dom Boga i bramę do nieba, obraz harmonii kosmosu, „niebo na ziemi” (wskazuje elementy symboliczne) – (A) *na podstawie czytanych tekstów podaje przykłady symboliczności sztuki średniowiecza (liczb, motywów) – (A) swoimi słowami wyjaśnia, jaką rolę odgrywało w średniowieczu myślenie symboliczne (czytanie świata jako księgi)	– korzysta z encyklopedii, słowników itp. oraz z internetu – potrafi zebrać potrzebne informacje, wyselekcjonować je i przetworzyć na użytek samodzielnie przygotowanego referatu (ilustrowanego zdjęciami) na temat sztuki średniowiecza – sporządza bibliografię wykorzystanych źródeł; podaje adresy przydatnych stron internetowych – *przygotowuje tematyczną prezentację z wykorzystaniem komputera lub foliogramów – wypowiada się w sposób komunikatywny, jasny, w miarę płynny, używa wybranych terminów i pojęć związanych ze sztuką średniowiecza (np. dotyczących budowy katedry) – (A) w sposób pogłębiony i syntetyczny interpretuje symbolikę katedry gotyckiej – (A) *na podstawie fragmentu książki Guriewicza rekonstruuje średniowieczny model świata	MED
Filozofia średniowieczna	1+*1	Św. Augustyn, <i>Wyznania</i> (fragm.) (A) *Św. Augustyn, z <i>Wyznań: [O naturze</i>	– na podstawie podręcznika określa, czym się zajmowała filozofia średniowiecza i jakie były jej główne kierunki – krótko objaśnia pojęcia: augustynizm, tomizm, scholastyka	– podaje podstawowe informacje na temat św. Augustyna i św. Tomasza – na przykładzie św. Augustyna i św. Tomasza określa różne sposoby pojmowania filozofii	F

		<p>zła], [Późno Cię umiłowałem, Piękności...]</p> <p>(A) *Św. Augustyn, z dzieła <i>O państwie Bożym: [O właściwościach dwóch państw, ziemskiego i niebieskiego]</i></p> <p>(A) *R. C. Solomon, K. M. Higgins, [Św. Augustyn i wewnętrzne życie ducha]</p> <p>(A) *Św. Tomasz z Akwinu, <i>Streszczenie teologii</i> (fragm.)</p> <p>(A) *A. Sikora, [Tomasza z Akwinu wizja człowieka w świecie]</p>	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie fragmentu <i>Wyznań</i> wskazuje cechy świata stworzonego przez Boga (według Augustyna) – *interpretuje naukę św. Augustyna jako filozofię intuicji i miłości – *interpretuje naukę św. Tomasza jako filozofię racjonalnego porządku i hierarchii – wyjaśnia pojęcie iluminacji (oświecenia ludzkiego umysłu przez Boga), wiążąc je z teorią poznania – (A) wyjaśnia pojęcie „drabina bytów” – swoimi słowami przekazuje najważniejsze myśli zawarte w czytanim fragmencie <i>Wyznań</i>, (A) m.in. na temat dobra i zła, Prawdy, światła poznania, tęsknoty za Bogiem – (A) *wyjaśnia koncepcję dwóch państw (ziemskiego i niebieskiego) w filozofii św. Augustyna – wskazuje w czytanim fragmencie <i>Wyznań</i> anafory, apostrofy, wykrzyknienia i inne wykładniki stylu retorycznego; określa ich funkcje – (A) *na podstawie <i>Streszczenia teologii</i> przedstawia w punktach hierarchiczną wizję świata św. Tomasza 	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza założenia augustynizmu i tomizmu – *wskazuje antyczne źródła augustynizmu i tomizmu (idealizm Platona i ład Arystotelesowski) – *dostrzega elementy hierarchicznego ładu w różnych sferach kultury średniowiecza (ustrój feudalny, filozofia, sztuka, nauka itd.) – *wskazuje filozoficzne źródła chrześcijańskiej koncepcji człowieka – określa związki filozofii z poezją i sztuką średniowiecza (np. interpretuje <i>Bogurodzicę</i> w kontekście filozofii św. Tomasza, wskazuje odwzorowanie hierarchicznego porządku świata w malarstwie itp.) – na przykładach pochodzących z epoki średniowiecza wskazuje związek filozofii z innymi dziedzinami kultury – (A) w tekstach naukowych znajduje wiadomości na temat filozofii św. Augustyna i św. Tomasza 	
2. W kręgu ideałów: święci					
Średniowieczne wzorce osobowe: święty asceta	2–3	<p><i>Legenda o świętym Aleksym</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY przykłady malarstwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> – parafrazuje tekst <i>Legendy o świętym Aleksym</i>, odtwarzając jej treść językiem współczesnym – w tekście utworu wskazuje i wyjaśnia archaizmy leksykalne, fonetyczne, słotwórcze, fleksyjne, znaczeniowe, 	<ul style="list-style-type: none"> – w występujących w tekście archaizmach fleksyjnych rozpoznaje ślady dawnych procesów fonetycznych – (A) na podstawie tekstu Gieysztor określa wzorec ascezy proponowanej słuchaczom (!) żywotu św. Aleksego 	F

		<p>ukazującego postacie świętych i formy ascezy, np.: <i>Pustelnik Ammonios</i> – fresk z Faras H. Bosch, <i>Kuszenie św. Antoniego</i> D. Bouts, <i>Św. Krzysztof</i> S. Martini, <i>Św. Marcin dzieli się płaszczem z ubogim</i> J. van Eyck, <i>Św. Hieronim w pracowni</i></p> <p>(A) A. Gieysztor, <i>[Św. Aleksy]</i></p> <p>(A) *M. Plezia, <i>[Narodziny średniowiecznej hagiografii]</i></p> <p>(A) *A. Vauchez, <i>Funkcje świętych w średniowiecznym chrześcijaństwie</i></p> <p>(A) Wincenty z Kielczy, <i>Gaude, Mater Polonia...</i></p>	<p>składniowe</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postać św. Aleksego jako wzorzec osobowy średniowiecza – świętego-ascety – przedstawia wzorzec osobowy świętego-ascety (podaje przykłady innych postaci realizujących ten wzorzec, np. św. Szymona Słupnika i innych świętych ukazanych w dziełach malarskich) – wiąże ideał ascezy z teocentryzmem średniowiecza i ówczesną filozofią człowieka – ocenia decyzję życiową św. Aleksego, biorąc pod uwagę różne punkty widzenia; uzasadnia swoje sądy – pisze dłuższą wypowiedź na temat koncepcji świętości we współczesnym świecie – gromadzi związki frazeologiczne z wyrazem „święty”; na ich podstawie interpretuje społeczną recepcję świętości – wyjaśnia, czym jest językowy obraz świata – wyjaśnia pojęcia: hagiografia, legenda (żywot), asceza, asceta – charakteryzuje legendę średniowieczną jako gatunek – w opowieści o św. Aleksym wskazuje stałe elementy utworu hagiograficznego (legandy) – (A) *na podstawie artykułu Vaucheza ukazuje przemiany modelu świętości w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje wzorzec świętego-ascety w kontekście średniowiecznej filozofii człowieka – na przykładzie ideału średniowiecznej ascezy i jej odbicia w sztuce dostrzega związek filozofii (koncepcji człowieka, augustynizmu) z innymi dziedzinami kultury – (A) interpretuje kult świętych-ascetów w kontekście historii Kościoła w pierwszych wiekach chrześcijaństwa – (A) wskazuje elementy prawdy i fikcji w znanych utworach hagiograficznych – obiektywnie ocenia formy ascezy średniowiecznej – pisze rozprawkę lub esej na temat koncepcji świętości we współczesnym świecie (wychodząc od postaci średniowiecznego ascety) – przedstawia wzorzec kompozycyjny średniowiecznej legendy (żywotu) – (A) korzystając z literatury naukowej i popularnonaukowej, w pogłębiony sposób przedstawia formy ascezy średniowiecznej; odwołuje się do przykładów – (A) wskazuje postać św. Stanisława, biskupa krakowskiego, jako polskiego świętego-męczennika, bohatera rodzimej literatury hagiograficznej 	
--	--	---	--	---	--

Różne spojrzenia na ascezę w poezji współczesnej	1	<p>K. Hłakowiczówna, <i>Opowieść małżonki świętego Aleksego</i></p> <p>S. Grochowiak, <i>Święty Szymon Słupnik</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta współczesne utwory poetyckie, odczytuje ich przesłanie – formułuje hipotezy interpretacyjne i uzasadnia je, odwołując się do tekstu utworów – dostrzega we współczesnych wierszach obecność tradycji kulturowej – wskazuje dominantę kompozycyjną każdego z utworów – określa główne cechy poetyki i ich funkcje (kreację podmiotu lirycznego i adresata, formę podawczą, sytuację liryczną, ukształtowanie języka artystycznego itp.) – *zestawia średniowieczną legendę i wiersz Hłakowiczówny jako dialog tekstów literackich – zapisuje w dowolnej formie swoje wnioski i refleksje na temat poznanych współczesnych utworów 	<ul style="list-style-type: none"> – komentuje sposób odwołania się Hłakowiczówny i Grochowiaka do tradycji kulturowej – określa, w jakim celu poeci współcześni wykorzystują średniowieczne motywy, wzorce osobowe, ideały – porządkuje wnioski interpretacyjne i ujmuje je w formie spójnej wypowiedzi pisemnej (np. rozprawki) – *pisze samodzielną interpretację wiersza współczesnego 	
Wiara radosna, czyli franciszkanizm	2	<p><i>Kwiatki św. Franciszka</i> (fragmenty z podręcznika i inne)</p> <p>Tomasz á Kempis, <i>O naśladowaniu Chrystusa</i> (fragm.)</p> <p>*J. Ptaśnik, <i>[Apostołowie dobrowolnego ubóstwa]</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta wskazane opowieści z <i>Kwiatków św. Franciszka</i> ze zrozumieniem ich moralistycznego charakteru – streszcza (opowiada) wybrane historie – rozpoznaje i wyjaśnia symbolikę zawartą w <i>Kwiatkach św. Franciszka</i> (dwunastu towarzyszy, nauczanie w drodze, postać wilka – uosobienie zła itp.) – charakteryzuje stosunek św. Franciszka do natury – wymienia główne wartości wiążące się z filozofią i postawą franciszkańską, np.: pokój, dobro, pokora, ubóstwo, radość i pogoda, miłość do wszelkich stworzeń – wypowiada swój sąd na temat znaczenia 	<ul style="list-style-type: none"> – *rozpoznaje <i>Kwiatki</i> jako gatunek literacki (ogród) – w pieśni <i>Pochwała stworzenia...</i> odnajduje ślady średniowiecznej hierarchii – zdanie Tomasza á Kempisa traktuje jako motto pracy o św. Franciszku: „To jest mądrość najwyższa: przez odrzucenie świata dążyć do Królestwa niebieskiego” – *charakteryzuje filozofię franciszkańską w pogłębiony sposób (na podstawie informacji i źródeł wskazanych przez nauczyciela) – *wie, że franciszkanizm nie jest filozofią w sensie doktrynalnym, tzn. że św. Franciszek nie stworzył systemu 	F MED

		<p><u>fakultatywnie</u> wybrany film ukazujący postać świętego, np.: <i>Franciszek z Asyżu</i>, reż. L. Cavani <i>Pieśń słoneczna (Brat Słońce, siostra Księżyc)</i>, reż. F. Zeffirelli</p>	<p>postawy franciszkańskiej (i ideałów franciszkańskich) we współczesnym świecie – w swoich wypowiedziach trafnie używa terminów: franciszkanizm, hagiografia, legenda, alegoria – porównuje wzorzec świętości św. Franciszka i św. Aleksego – *wskazuje źródła i znaczenie średniowiecznej dyskusji wokół ubóstwa – *interpretuje ruch franciszkański jako drogę odbudowy Kościoła (wielką reformę), przywrócenia ewangelicznych ideałów</p> <p><u>fakultatywnie</u> – nazywa swoje odczucia i emocje związane z filmem – wymienia sceny, które zrobiły na nim największe wrażenie, wyjaśnia dlaczego – charakteryzuje postać świętego ukazaną w filmie (kreację filmową) – wskazuje środki filmowe służące charakterystyce postaci (ukazaniu osoby świętego oraz idei świętości) – porównuje postać świętego ukazaną w filmie z jej obrazem wyłaniającym się z innych przekazów – próbuje napisać recenzję filmu, dbając, aby zawierała ona elementy informacyjne i elementy oceniające</p>	<p>filozoficznego w ścisłym tego słowa znaczeniu, lecz upowszechnił wzorzec postawy aktualnej również dziś – na podstawie przemian wzorca świętego (św. Aleksey – św. Franciszek) i ideału ascezy przedstawia kierunki rozwoju kultury średniowiecza – *ukazuje konsekwencje średniowiecznego sporu o ubóstwo (na podstawie wiadomości z historii, filmów, książek, np. <i>Imienia róży</i> Eco)</p> <p><u>fakultatywnie</u> – próbuje określić wpisaną w obraz filmowy koncepcję świętości (świętego), np. św. Franciszka lub św. Faustyny – omawiając film, odwołuje się do wiadomości o warsztacie pracy reżysera filmowego – wymienia, co się składa na tzw. język filmu – zabiera głos w dyskusji na temat roli filmu (kina, telewizji) we współczesnej kulturze – porównuje oddziaływanie na odbiorcę (indywidualnego i masowego) literatury i filmu – porównuje możliwości oddziaływania średniowiecznej sztuki i współczesnych mediów na opinię publiczną oraz promowania wzorców osobowych – pisze recenzję obejrzanego filmu, stosując w niej właściwe słownictwo</p>	
--	--	---	---	--	--

Erystyka, czyli sztuka dyskusowania	1	U. Eco, <i>[Spór o ubóstwo]</i>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest sztuka dyskusowania (*erystyka) i argument – nazywa podstawowe rodzaje argumentów – we fragmencie powieści Eco wyodrębnia argumenty i je klasyfikuje (według podstawowych rodzajów) – odróżnia argumenty uczciwe od nieuczciwych – zabiera głos w klasowej debacie na temat: Czy bogactwo zapewnia szczęście? 	<ul style="list-style-type: none"> – posługuje się argumentami ze świadomością ich charakteru – w dyskusji stosuje poznane zasady retoryki – wymienia najważniejsze rodzaje argumentów i podaje ich przykłady – znajduje argumenty w tekście i określa ich rodzaje – korzysta ze słowników (np. słownika wyrazów obcych) w poszukiwaniu innych rodzajów argumentów – pisze sprawozdanie z debaty klasowej (na temat bogactwa), w którym ocenia argumentację własną i kolegów 	F
* Powieść jako gra z czytelnikiem. Utwór omawiany zgodnie z podstawą programową jako zaproponowany przez uczniów i nauczyciela utwór literatury polskiej, europejskiej lub światowej	2–3	*U. Eco, <i>Imię róży</i>	<ul style="list-style-type: none"> – *określa temat utworu – *omawia elementy świata przedstawionego (czas, miejsce, postacie, akcja i fabuła) – *sytuuje akcję w kontekście historycznym – wskazuje w utworze cechy powieści historycznej oraz kryminalnej – *określa sposób prowadzenia narracji i jego funkcję – *prezentuje własne odczytanie utworu („Imię róży” jest to powieść o...) i je uzasadnia 	<ul style="list-style-type: none"> – *wnioskuję, dlaczego opactwo, w którym rozgrywa się akcja, nie ma nazwy (określa funkcję tego zabiegu) – *określa, jak funkcjonuje w powieści motyw labiryntu – *rozpoznaje schemat fabularny powieści – *wskazuje różne możliwości odczytania powieści (powieść na temat ludzkiej natury, moralności, dążenia do władzy, zagrożeń niesionych przez cywilizację) – *dostrzega (wybiórczo) aluzyjność powieści, różne konwencje, cytaty itp. 	
3. W kręgu ideałów: władca, rycerz, dama					
Średniowieczne wzorce osobowe: rycerz chrześcijański	4+*1	<i>Pieśń o Rolandzie</i> (utwór we fragmentach znany z gimnazjum)	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie <i>Pieśni o Rolandzie</i> oraz tekstu Ossowskiej charakteryzuje średniowieczny wzorzec osobowy rycerza – czyta fragment opowieści o Percewalu ze świadomością jego alegorycznego charakteru 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia wartości, postawy, obyczaje, ceremonie, formy zachowań itp. składające się na średniowieczną kulturę rycerską – *przedstawia kulturę rycerską jako przejaw uniwersalizmu średniowiecznej 	E MED

	<p>Ch. de Troyes, <i>[Percewal na zamku Graala]</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: P. Ucello, <i>Święty Jerzy</i></p> <p>M. Ossowska, <i>[Średniowieczny rycerz]</i></p> <p>(A) M. Ossowska, <i>Rycerz w średniowieczu</i></p> <p>(A) *A. Guriewicz, <i>[Jednostka w średniowieczu: rycerz]</i> poznane w gimnazjum utwory, których akcja osadzona jest w średniowieczu, np.: M. de Cervantes, <i>Don Kichot</i> H. Sienkiewicz, <i>Krzyżacy</i> (przypomnienie)</p> <p><u>fakultatywnie</u> filmy ukazujące</p>	<p>– streszcza (opowiada) fragment historii o Percewalu</p> <p>– *przy pomocy „Szkolnego tezaurusa średniowiecznych alegorii” (w podręczniku) interpretuje alegoryczne znaczenie opowieści</p> <p>– odwołując się do wzorca osobowego rycerza chrześcijańskiego, wyjaśnia, dlaczego rycerze poszukiwali św. Graala</p> <p>– *określa charakter świata przedstawionego w romansach rycerskich</p> <p>– odczytuje alegorie przedstawione na wskazanych obrazach średniowiecznych</p> <p>– *we fragmencie eposu rycerskiego oraz w dziełach malarskich znajduje przejawy (związanego z kulturą rycerską) średniowiecznego kultu czystości, dziewictwa, kobiety</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: epika rycerska, romans rycerski, pieśń o czynach, truverzy, trubadurzy</p> <p>– wyjaśnia etymologię archaizmu znaczeniowego „błędny rycerz”</p> <p>– dostrzega stereotyp rycerza utrwalony w związkach frazeologicznych, np.: postąpić po rycersku, rycerski wobec kobiet, podjąć rękawicę itp.</p> <p>– na przykładzie znaczeń związanych z wyrazem „rycerz” wyjaśnia, czym jest stereotyp językowy</p> <p>– w swoich wypowiedziach posługuje się pojęciami: alegoria, symboliczność, etyka rycerska</p> <p><u>fakultatywnie</u> – *omawia sposoby ukazania elementów</p>	<p>Europy</p> <p>– wymienia najstynniejsze cykle opowieści rycerskich średniowiecza i krótko je omawia</p> <p>– *wskazuje różne źródła kulturowe <i>Opowieści o królu Arturze i Rycerzach Okrągłego Stołu</i> (legendy bretońskie, apokryfy chrześcijańskie, średniowieczna kultura rycerska)</p> <p>– porównuje idee ukazane w sposób alegoryczny w opowieściach rycerskich i w średniowiecznym malarstwie</p> <p>– *określa źródła związanego z kulturą rycerską średniowiecznego kultu czystości, dziewictwa, kobiety</p> <p>– (A) *na podstawie literatury przedmiotu (np. fragmentów książki Guriewicza) pogłębia znajomość wzorca osobowego rycerza, sytuując go w różnych kontekstach (historycznym, kulturowym itp.)</p> <p>– *porównuje różne obrazy rycerza średniowiecznego w literaturze późniejszych epok</p> <p>– próbuje określić, czym jest etos rycerski i jakie jest jego miejsce w świecie współczesnym</p> <p>– czyta esej naukowy ze zrozumieniem na poziomie znaczeń, struktury i komunikacji</p> <p>– wypowiada się na temat roli stereotypów językowych w życiu społecznym</p> <p><u>fakultatywnie</u> – *wymienia charakterystyczne środki</p>	
--	---	---	---	--

		<p>postacie rycerzy średniowiecznych, np.: <i>Excalibur</i>, reż. J. Boorman</p> <p><i>Rycerz króla Artura</i>, reż. J. Zucker</p> <p><i>Krzyżacy</i>, reż. A. Ford</p>	<p>kultury rycerskiej na ekranie</p> <ul style="list-style-type: none"> – *porównuje możliwości filmu i literatury – wymienia podstawowe gatunki filmowe (np. historyczny film kostiumowy, dramat psychologiczny, melodramat itp.) 	<p>wyrazu filmowego i określa ich funkcje</p> <ul style="list-style-type: none"> – *wskazuje problemy związane z realizacją filmu historycznego z czasów wczesnego średniowiecza oraz filmu realizowanego na podstawie literatury – w dyskusji na temat filmu wykorzystuje wiadomości o warsztacie pracy reżysera filmowego 	
Średniowieczne wzorce osobowe: władca chrześcijański	2	<p>Gall Anonim, <i>Kronika polska</i> (fragm.)</p> <p>(A) *Św. Tomasz z Akwinu, z dzieła <i>O władzy: Czym jest urząd królewski</i></p> <p>(A) *B. Latini, ze <i>Skarbca wiedzy: Jakiego człowieka powinno się wybierać na pana i władcę</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie kroniki Galla Anonima charakteryzuje idealnego władcę średniowiecznego – wyjaśnia pojęcia: historiografia, roczniki, kronika – w opisie władców wskazuje elementy hiperbolizacji, idealizacji itp. oraz określa ich funkcje – (A) *w tekstach nieliterackich znajduje potrzebne wiadomości – (A) *wskazuje źródła autorytetu władcy w średniowieczu (król na obraz Boga) – wyjaśnia, na czym polegała dwujęzyczność polskiego średniowiecza – wskazuje najdawniejsze zapożyczenia z łaciny obecne w języku polskim 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia kronikę jako gatunek średniowiecznej historiografii – określa rolę historiografii w kulturze średniowiecza – *wymienia najwybitniejszych polskich kronikarzy średniowiecznych – (A) *korzysta z tekstów źródłowych, by pogłębić wiedzę na temat wskazanego zagadnienia 	

<p>Miłość rycerska</p>	<p>1+*1</p>	<p><i>Dzieje Tristana i Izoldy</i> (analiza fragmentu z podręcznika w kontekście znajomości całego utworu poznanego w gimnazjum – przypomnienie)</p> <p>G. Duby, <i>[Rycerska miłość]</i></p> <p>A) R. Pernoud, <i>Kobieta w czasach katedr</i> (fragm.)</p> <p>(A) *Z. Czerny, <i>[Dzieje Tristana i Izoldy]</i></p> <p>*H. Poświatowska, *** <i>[tutaj leży Izold jasnowłosa]</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia (ogólnie) dzieje kochanków – opowiada wybrane fragmenty romanzy – charakteryzuje postacie kochanków, opisuje rodzaj łączącej ich miłości – *w postaciach Tristana i króla Marka odnajduje wzorce osobowe epoki – (A) w postaci Izold jasnowłosej dostrzega cechy średniowiecznego ideału kobiety (także pod względem urody) – określa, na czym polega tragizm losów Tristana i Izoldy – opisuje świat przedstawiony utworu, podkreślając jego symboliczność – *interpretuje elementy symboliczne i alegoryczne utworu (np. walka ze smokiem, czarodziejski napój, miecz między śpiącymi kochankami, krzak głogu) – przy pomocy tekstu naukowego (Duby) rekonstruuje wzorzec miłości rycerskiej – pisze pracę pt. „Miłość niejedno ma imię...” – *określa sytuację liryczną wiersza Poświatowskiej – *rozważa, jaką funkcję pełni we współczesnym utworze przywołanie imion średniowiecznych kochanków – *formułuje hipotezy interpretacyjne wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego Tristan i Izolda są postaciami symbolicznymi – *w pogłębiony sposób interpretuje źródła konfliktu moralnego, jaki przeżywają bohaterowie (między etyką rycerską i honorem a uczuciem, siłą namiętności) – *określa, jaką rolę w utworze pełni magia – wzorzec miłości ukazany w <i>Dziejach Tristana i Izoldy</i> porównuje z wzorcami współczesnymi – (A) *na podstawie tekstu Czernego wskazuje różne źródła kulturowe opowieści o Tristanie i Izoldzie – swoje refleksje na temat wzorców miłości ukazanych w literaturze i filmie ujmuje w formie pracy o przemyślanej formie – *podejmuje próbę samodzielnej interpretacji wiersza Poświatowskiej na podstawie jego analizy 	
<p>Etyka rycerska w czasach ponowoczesnych</p>	<p>1–2</p>	<p>Z. Herbert, <i>Przesłanie Pana Cogito</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje dominantę kompozycyjną wiersza Herberta – określa adresata („ty” liryczne) oraz wnioskuje, kim są „oni”, którzy zwyciężą – określa funkcję powtórzeń oraz trybu rozkazującego czasowników – nazywa wartości i postawy, do których 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje moralistyczny charakter wiersza, wyjaśnia jego przesłanie – określa, czym jest postulowana w utworze etyka wierności, wskazuje jej korzenie w etosie rycerskim – *dokonuje samodzielnej interpretacji wiersza na podstawie jego analizy 	

			<p>zachęca poeta</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje symbolikę obecną w wierszu – interpretuje postacie Hektora i Rolanda jako znaki postaw i wartości 	<ul style="list-style-type: none"> – *znajduje kontekst historyczny utworu (wiąże go z etosem „Solidarności”) 	
4. Śmierć i zaświaty					
Średniowieczny wizerunek śmierci	3	<p><i>Rozmowa mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p> <p>motyw tańca śmierci w sztuce (np. drzeworyty H. Holbeina)</p> <p>(A) *T. Podgórska, [<i>Humor w „Rozmowie mistrza Polikarpa ze Śmiercią”</i>]</p> <p>J. Huizinga, [<i>Wizerunek śmierci</i>]</p> <p>(A) J. Huizinga, [<i>Wizerunek śmierci</i>]</p> <p>(A) A. Guriewicz, [<i>Sąd Ostateczny</i>]</p>	<ul style="list-style-type: none"> – parafrazuje tekst fragmentu <i>Rozmowy mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i> (znajduje współczesne odpowiedniki form archaicznych) – wskazuje w utworze i wyjaśnia archaizmy leksykalne, fonetyczne, słowotwórcze, fleksyjne, znaczeniowe, składniowe – wskazuje w <i>Rozmowie...</i> cechy dialogu jako gatunku średniowiecznej literatury moralistycznej – wyjaśnia, czym był średniowieczny motyw tańca śmierci (<i>danse macabre</i>); interpretuje przedstawienie tego motywu w wybranych dziełach sztuki – odnajduje motyw tańca śmierci w <i>Rozmowie mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i> – wskazuje w <i>Rozmowie...</i> przejawy komizmu sytuacyjnego, komiczną degradację obrazu śmierci, wymieszanie grozy i śmieszności – *odwołując się do wiedzy o epoce oraz jej teocentrycznym charakterze, określa genezę „sztuki umierania” (<i>ars moriendi</i>) w średniowieczu – wyjaśnia pojęcie „eschatologia” (wie, jakie zagadnienia obejmuje ta nazwa) – poprawnie posługuje się terminami: teocentryzm, alegoria, utwór dydaktyczno-moralizatorski, dialog, taniec śmierci – czyta fragment książki Huizingi (A) oraz 	<ul style="list-style-type: none"> – w <i>Rozmowie mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i> zauważa elementy dydaktyczno-moralizatorskie, ale i ludyczne oraz komiczne – wskazuje w <i>Rozmowie...</i> elementy satyry społecznej oraz efekty groteskowe – wyjaśnia, czym były średniowieczne moralitety (określa ich tematykę, charakter i funkcję) – na podstawie <i>Rozmowy...</i> oraz wybranych dzieł sztuki (np. drzeworytów Holbeina) wnioskuje, jak w średniowieczu pojmowano śmierć – *wspólnie z kolegami przygotowuje inscenizację fragmentu <i>Rozmowy mistrza Polikarpa ze Śmiercią</i> (w wersji uwspółcześnionej językowo) – komentuje żartobliwy tekst autora podręcznika pt. <i>Sensacyjne spotkanie ze śmiercią</i>; odnajduje w nim aluzje do informacji sensacyjnych w prasie – odwołując się do wiedzy o światopoglądzie epoki, panującej filozofii, koncepcji człowieka itp., uzasadnia powszechność motywów eschatologicznych w literaturze i sztuce średniowiecza 	

			<p>Guriewicza ze zrozumieniem na poziomie znaczeń, struktury i komunikacji</p> <ul style="list-style-type: none"> – na podstawie czytanych fragmentów <i>Jesieni średniowiecza</i> – (A) także w wersji rozszerzonej – przedstawia trzy wątki tematyczne wiążące się ze śmiercią w literaturze i sztuce średniowiecza – (A) wskazuje koniec świata i Sąd Ostateczny jako częsty motyw w sztuce średniowiecza – odróżnia znaczenie etymologiczne i realne wyrazu (np. miednica) – wskazuje najważniejsze średniowieczne zapożyczenia z łaciny, niemieckiego i czeskiego – wymienia i krótko charakteryzuje najdawniejsze zabytki języka polskiego 		
Sztuka umierania	1	<p><i>Pieśń o Rolandzie</i> (fragm. ukazujący śmierć Rolanda)</p> <p>A. W. Labuda, [<i>Scena bohaterskiego umierania</i>]</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przeprowadza szczegółową analizę sceny śmierci Rolanda – odwołując się do tekstu Labudy, wskazuje znaczenia symboliczne szczegółowych obrazów i motywów składających się na scenę śmierci Rolanda – na podstawie sceny śmierci Rolanda omawia symboliczny charakter sztuki średniowiecza – w swych wypowiedziach posługuje się pojęciami: apoteoza, heroizm, sakralizacja, idealizacja 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje scenę śmierci Rolanda w kontekście etosu rycerskiego (i teocentrycznego charakteru epoki) – porównuje śmierć Rolanda (rycerza) ze śmiercią Aleksego (świętego) – określa, jakie miejsce zajmuje w pareniezie średniowiecznej śmierć bohatera 	

François Villon – łotrzyk i poeta	1	<p>F. Villon, <i>Wielki testament</i> (fragm.)</p> <p>J. Huizinga, <i>[Wizerunek śmierci]</i></p> <p>(A) *B. Geremek, <i>Śmiech w cieniu szubienicy</i> (fragm.)</p> <p>B. Okudźawa, <i>Modlitwa</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa charakter utworu Villona na tle dotychczas poznanej literatury średniowiecza; wyjaśnia, na czym polega jego odmienność – w <i>Wielkim testamencie</i> odnajduje jeden ze średniowiecznych motywów tematycznych śmierci wskazanych przez Huizingę (<i>ubi sunt?</i>) – *przedstawia topos <i>ubi sunt?</i> i związane z nim znaczenia – określa funkcje pytań retorycznych, nagromadzeń, wycień i epitetów w utworze Villona – na podstawie przekładu Żeleńskiego-Boya wyjaśnia, czym jest stylizacja językowa (archaizacja) – *wskazuje sposoby archaizacji tekstu w przekładzie <i>Wielkiego testamentu</i> – próbuje samodzielnie zinterpretować utwór Okudźawy – określa kreację podmiotu lirycznego (poeta średniowieczny Villon czy poeta współczesny?), a także adresata <i>Modlitwy</i> i sytuację liryczną – rozważa, jaką funkcję pełni stylizacja modlitewna w wierszu Okudźawy – przedstawia stosunek poety do świata i ludzi 	<ul style="list-style-type: none"> – *wie, że w każdej epoce istniał nieoficjalny nurt kultury nazywany „kulturą karnawału”: prześmiewczy, ludowo-jarmarczny, opozycyjny wobec kultury oficjalnej – *na podstawie podręcznika podaje informacje na temat życia i twórczości Villona – *wnioskuje, w jaki sposób biografia Villona mogła wpłynąć na charakter jego twórczości – *wskazuje językowe i stylistyczne wykładniki groteski w <i>Wielkim testamencie</i> – *wyjaśnia, czym była jesień średniowiecza i jakie zjawiska kulturowe wiążą się z tym określeniem – (A) *na podstawie artykułu Geremka wskazuje różne sposoby mówienia o śmierci w poezji Villona i określa cele takiego traktowania śmierci – wypowiada swoje sądy i opinie w związku z recepcją poezji śpiewanej Okudźawy – na podstawie podręcznika *oraz innych źródeł podaje informacje o Okudźawie – wyjaśnia, co oznacza określenie „bard” w odniesieniu do poetów współczesnych – określa związek między postacią średniowiecznego łotrzyka-poety a przesłaniem wiersza Okudźawy 	
Summa średniowiecza	1+*1	<p>Dante Alighieri, <i>Boska Komedia</i> (fragm.)</p> <p>(A) *T. Zieliński, <i>[Architektura</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa miejsce <i>Boskiej Komedii</i> w kulturze średniowiecza – określa tematykę, charakter i zamierzoną rolę dzieła (przestroga dla błądzącej 	<ul style="list-style-type: none"> – *wskazuje w utworze Dantego elementy średniowieczne i znamionujące nową epokę – *określa, jak poeta pojmuje miłość (siła wprawiająca w ruch słońce i gwiazdy) 	

		<p>zaświatów Dantego]</p> <p>(A) *A. Guriewicz, <i>Średniowieczny „model świata”</i></p> <p>(A) *C. S. Lewis, <i>[Porządkowanie świata]</i></p> <p>(A) *N. M. Wildiers, <i>[Porządek świata i zło]</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: H. Memling, <i>Pieć</i></p>	<p>ludzkości, którą trzeba zawrócić ze złej drogi)</p> <p>– własnymi słowami przedstawia treść czytanych fragmentów dzieła Dantego</p> <p>– wskazuje i wyjaśnia elementy alegoryczne oraz symboliczne pojawiające się we fragmentach utworu</p> <p>– sprawnie posługuje się pojęciami: eschatologia, alegoria, tercyna</p> <p>– *odwołując się do rysunku z podręcznika(A) i fragmentu książki Zielińskiego, przedstawia średniowieczne wyobrażenie ziemi, piekła, czyśćca i raju</p> <p>– określa średniowieczną wizję piekła (miejsce tortur fizycznych)</p> <p>– *porównuje obraz piekła w <i>Boskiej Komедии</i> i na obrazie Memlinga <i>Pieć</i></p> <p>– *określa symboliczny charakter motywu wędrówki po zaświatach</p> <p>– (A) *czyta teksty naukowe ze zrozumieniem na poziomie znaczeń, struktury i komunikacji</p> <p>– (A) wyjaśnia pojęcie „summa”</p> <p>– (A) *na podstawie czytanych tekstów wyjaśnia, czemu <i>Boską Komедię</i> uważa się za summę średniowiecza (udowadnia, że zmierza ona do uporządkowania obrazu świata)</p>	<p>– *wyjaśnia wybór przewodników oprowadzających poetę po zaświatach</p> <p>– *objaśnia tytuł utworu</p> <p>– analizuje środki stylistyczne służące opisowi mąk piekielnych, określa ich funkcje</p> <p>– porównuje obrazy zaświatów i stosunek do życia ziemskiego u Homera (wyobrażenie dusz w Hadesie) i u Dantego</p> <p>– (A) *w tekście Zielińskiego odnajduje informacje potrzebne do odtworzenia wędrówki Dantego po zaświatach</p> <p>– (A) *na podstawie tekstu Zielińskiego interpretuje symbolikę niektórych obrazów i postaci ukazanych w <i>Boskiej Komедии</i></p> <p>– (A) *odwołując się do <i>Boskiej Komедии</i> Dantego oraz czytanych tekstów nieliterackich (naukowych), próbuje dokonać syntezy średniowiecznego obrazu świata</p>	
Dziś: Literatura fantasy – glód fantazji					
Różne oblicza literatury fantasy: Tolkien, czyli stwarzanie magicznych światów temat fakultatywny	1–2 (F)	J. R. R. Tolkien, <i>[Valaquentia, czyli stworzenie świata], [Upiór Pierścienia i księżniczka Rohirrimów]</i> oraz inne fragmenty <i>Władcy</i>	<p>– charakteryzuje świat przedstawiony prozy Tolkiena</p> <p>– charakteryzuje Tolkienowskich bohaterów</p> <p>– dostrzega topos walki dobra ze złem będący podstawą kompozycji trylogii <i>Władca Pierścieni</i></p> <p>– określa, czym jest literatura fantasy</p>	<p>– próbuje wskazać źródła ogromnej popularności literatury fantasy</p> <p>– pisze recenzję wybranej książki fantasy lub filmu nakręconego na podstawie tej literatury</p> <p>– porównuje dzieło literackie z realizacją filmową</p>	MED

		<p><i>Pierścieni</i> i innych książek Tolkiena J. R. R. Tolkien, [<i>O potrzebie fantazjowania</i>]</p> <p><u>fakultatywnie</u> omówienie filmu <i>Władca Pierścieni</i>, reż. P. Jackson lub innego nakręconego na podstawie literatury fantasy</p>	<p>i dlaczego została ona wyodrębniona jako gatunek – *tworzy własne fabuły związane z losami bohaterów (naśladuje styl Tolkiena)</p> <p><u>fakultatywnie</u> – porównuje dzieło literackie z realizacją filmową – wskazuje możliwości stworzone przez technikę filmową (istotne dla filmów fantasy) – w swoich wypowiedziach używa określeń: kreacja filmowa, środki wyrazu filmowego, adaptacja filmowa, ekranizacja itp.</p>	<p><u>fakultatywnie</u> – pisze recenzję krytyczną filmu – zabiera głos w dyskusji na temat: W jakim stopniu adaptacja filmowa jest przełożeniem dzieła literackiego na język innej sztuki, a w jakim stopniu dziełem autonomicznym</p>	
<p>*Różne oblicza literatury fantasy: Sapkowski, czyli gra konwencjami Utwór omawiany zgodnie z podstawą programową jako zaproponowany przez uczniów i nauczyciela utwór literatury polskiej, europejskiej lub światowej.</p>	2	<p>*A. Sapkowski, <i>Złoty smok, Wiedźmin</i> lub inny utwór</p>	<p>– streszcza (opowiada) utwór – charakteryzuje świat przedstawiony, wskazując jego niejednorodność i aluzyjność – w fabule powieściowej odnajduje motywy i postacie z różnych tradycji i źródeł (np. epiki rycerskiej, baśni, mitów) – wyjaśnia pojęcia: pastisz, parodia, odnosząc je do czytanych utworów – wskazuje w utworze elementy komizmu (określa jego źródła) – określa, jaki obraz człowieka zawarł Sapkowski w swoich utworach</p>	<p>– określa, czym jest literatura fantasy (wymienia jej cechy) – w języku prozy Sapkowskiego zauważa obecność różnych konwencji stylistycznych i różnych tradycji literackich – wnioskuje, jakie są przyczyny popularności utworów Sapkowskiego – określa stylistyczną funkcję wulgaryzmów i innych elementów stylu potocznego w prozie Sapkowskiego</p>	
Praca klasowa nr 2 wraz z poprawą	3				

Razem na średniowiecze:

ok. 35 godz. (kształcenie w zakresie podstawowym) + ok. *6 godz. (kształcenie w zakresie rozszerzonym) – 7 tygodni (po 5 godz. w zakresie podstawowym + *1 godz. dodatkowo dla zakresu rozszerzonego).

RENESANS					
1. Renesansowa koncepcja godności człowieka					
Renesansowa koncepcja godności człowieka	1	<p>G. Pico della Mirandola, <i>Mowa o godności człowieka</i> (fragm.)</p> <p>J. Kochanowski, <i>Pieśń XIX, ks. II</i></p> <p>(A) K. Mrowcewicz, <i>Człowiek w poezji Jana Kochanowskiego</i> (fragm.)</p> <p>(A) M. Rej, <i>Wizerunek własny żywota człowieka poczciwego</i> (fragm.)</p> <p>(A) *Platon, z <i>Fedona: [O nieśmiertelności duszy]</i></p> <p>(A) J. Kochanowski, z <i>Psalmu VIII: [Pochwała wielkości Stwórcy i godności</i></p>	<p>– swoimi słowami przedstawia sens fragmentu rozprawy renesansowego filozofa</p> <p>– wskazuje człowieka i jego sprawy jako temat filozofii renesansowej</p> <p>– określa, jaka koncepcja człowieczeństwa wyłania się z pieśni Kochanowskiego</p> <p>– przedstawia pieśń jako gatunek literacki</p> <p>– omawia godność i wolność człowieka jako tematy literatury renesansowej</p> <p>– na podstawie czytanych tekstów określa, jak w renesansie zmieniły się (w stosunku do średniowiecza) poglądy na człowieka, jego relacje ze światem i Bogiem</p> <p>– wyjaśnia, jak myśliciele renesansu pojmowali człowieczeństwo *i wskazuje antyczne źródła tych poglądów (Platon)</p> <p>– wyjaśnia znaczenie nazw epoki (renesans, odrodzenie)</p> <p>– wymienia różne znaczenia słowa „humanizm”</p> <p>– na podstawie informacji z podręcznika przedstawia postacie najwybitniejszych humanistów renesansowych (Erazma z Rotterdamu, Kochanowskiego, Kopernika, Manettię, Mirandoli, Frycza Modrzewskiego, Morusa)</p>	<p>– wyjaśnia, czym był neoplatonizm renesansowy</p> <p>– we fragmencie <i>Mowy o godności człowieka</i> wskazuje środki stylistyczne i kompozycyjne typowe dla mowy</p> <p>– wskazuje środki stylistyczne w pieśni Kochanowskiego i określa ich funkcje</p> <p>– charakteryzuje pieśń jako gatunek renesansowy nawiązujący do tradycji literackiej</p> <p>– interpretuje wymowę fresku Michała Anioła, zwracając uwagę na relacje między Bogiem a człowiekiem</p> <p>– szerzej charakteryzuje humanizm jako prąd umysłowy odrodzenia</p> <p>– określa źródła światopoglądowe renesansowego humanizmu (antyczna filozofia człowieka)</p> <p>– stosuje środki językowe charakterystyczne dla funkcji ekspresywnej języka</p> <p>– (A) *na podstawie tekstu Platona wskazuje antyczny rodowód renesansowego rozumienia godności ludzkiej</p> <p>– (A) *przedstawia filozoficzne poglądy na godność człowieka w różnych epokach (wykorzystując tekst Czerkawskiego)</p>	F

		<p><i>człowieka]</i></p> <p>(A) *J. Czerkawski, <i>[Pogarda świata i godność człowieka]</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: Michał Anioł, <i>Stworzenie Adama</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne hasła renesansu i krótko je komentuje – w swych wypowiedziach konsekwentnie stosuje styl oficjalny – (A) *określa relacje między człowiekiem a Bogiem przedstawione w <i>Psalmie VIII</i> 		
<p>Mistrzowie renesansu <u>temat fakultatywny</u></p>	1 (F)	<p>dzieła Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Rafała, Donatella, Dürera i innych mistrzów renesansu</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: Sandro Botticelli, <i>Wiosna</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – komentuje i interpretuje dzieła sztuki renesansowej (zamieszczone w podręczniku *i inne, znalezione samodzielnie – np. w tece <i>Kultura średniowiecza i renesansu</i> Wydawnictwa STENTOR; wykorzystuje zawarte tam interpretacje) – w swej wypowiedzi stosuje właściwą terminologię – poprawnie wymawia obcojęzyczne nazwy własne (imiona i nazwiska znanych postaci, tytuły dzieł, nazwy zabytków itp.) – przedstawia człowieka jako temat sztuki renesansu, odwołując się do filozofii epoki – w omawianych dziełach odnajduje zasady estetyki klasycznej: ład, harmonię, proporcje, symetrię itp. – *wykazuje, iż sztuka renesansowa dążyła do odzwierciedlenia kosmicznego ładu – wskazuje antyczne źródła inspiracji sztuki renesansowej – *układa plan wycieczki tematycznej po Europie pt. „Podróż renesansowa” (np. pracując metodą projektu); uzasadnia 	<ul style="list-style-type: none"> – prezentuje sylwetki wybitnych mistrzów włoskiego renesansu, podkreślając ich wszechstronność – interpretuje dzieła sztuki renesansowej w kontekście renesansowej filozofii i humanizmu – *odczytuje idee neoplatonickie przedstawione na obrazie Botticellego <i>Wiosna</i> (alegoria neoplatonickiej koncepcji miłości) – na podstawie omawianych dzieł sztuki określa, jaki rodzaj związków łączył sztukę i kulturę renesansu z antykiem – *znajduje książki oraz strony internetowe poświęcone sztuce, zbiera informacje na temat geniuszy włoskiego renesansu, sporządza bibliografię tematyczną – *wygłasza referat na temat sztuki renesansu, posługując się przygotowanym wcześniej konspektem – przedstawia renesansową tradycję duchowości Europy – *wykorzystuje internet i programy 	MED. E

			<p>wybór miejsc na podstawie samodzielnie znalezionych materiałów (wykorzystuje informacje zawarte w różnych źródłach, takich jak: przewodniki, mapy, foldery turystyczne, albumy, wydawnictwa poświęcone postaciom wielkich mistrzów renesansu, a także fotografie zabytków, reprodukcje, nagrania filmowe)</p> <p>– *zachęca do zwiedzenia wybranych przez siebie zabytków, stosując w swej wypowiedzi środki stylistyczne służące funkcji impresywnej</p>	<p>komputerowe (lub inne środki multimedialne)</p> <p>– *wykorzystuje zasoby stron internetowych, a zwłaszcza strony muzeów europejskich</p> <p>– *układa i wygłasza (z odpowiednią dykcją i intonacją) mowę (przemówienie) na wskazany przez nauczyciela temat (np. mistrzowie renesansu, europejskie zabytki renesansu)</p>	
Biografia renesansowego humanisty... i współczesne CV	1	J. Kochanowski, <i>Do gór i lasów</i>	<p>– czyta fraszkę Kochanowskiego ze świadomością konwencji gatunkowej</p> <p>– charakteryzuje fraszkę jako podstawowy gatunek renesansowy</p> <p>– wyjaśnia, kim był Proteusz i z jakim toposem się wiąże</p> <p>– określa, jaką funkcję motyw Proteusza pełni w omawianym utworze</p> <p>– w przedstawionym opisie życia wskazuje elementy typowe dla biografii renesansowego humanisty</p> <p>– przedstawia biografię Kochanowskiego</p> <p>– na podstawie fraszki wyjaśnia, czym jest renesansowe bogactwo życia</p> <p>– potrafi wyjaśnić krótko pojęcia (uwzględniając ich wieloznaczność): humanista, humanistyczny, humanizm, *humaniora</p> <p>– czyta ze zrozumieniem przykładową interpretację fraszki zawartą w podręczniku; sporządza jej plan dekompozycyjny</p> <p>– wyjaśnia określenie <i>curriculum vitae</i> (CV)</p>	<p>– interpretuje fraszkę w kontekście filozofii epoki (bogactwo „ról” życiowych a wolność człowieka w ujęciu Pico della Mirandoli)</p> <p>– określa rolę paralelizmów i anafor w utworze Kochanowskiego</p> <p>– w swych wypowiedziach poprawnie stosuje określenia: humanista, humanistyczny, humanizm, *humaniora</p> <p>– analizuje przykładową interpretację fraszki zamieszczoną w podręczniku, ustosunkowuje się do niej</p> <p>– wskazuje różnice między stylem urzędowym (pisma użytkowego) a stylem artystycznym utworu poetyckiego</p>	F

			<ul style="list-style-type: none"> – wie, w jakich sytuacjach potrzebne jest dziś CV – pisze własne CV w różnych formach (opisowej i w punktach) – wskazuje cechy stylu urzędowego 		
Renesans – nowa epoka w kulturze europejskiej (uporządkowanie dotychczasowych wiadomości)	1	<p>J. Delumeau, <i>[Awans kultury europejskiej]</i> *referaty uczniowskie na podstawie samodzielnie zgromadzonych materiałów</p> <p>(A)* P. O. Kristeller, <i>Myśl moralna humanizmu</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY wybrane dzieła ilustrujące główne tendencje w sztuce epoki renesansu</p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta ze zrozumieniem tekst Delumeau – wypowiadając się na temat renesansowego przełomu w kulturze Europy, wskazuje takie zagadnienia, jak: nowe spojrzenie na człowieka (pojęcie godności człowieka, jego wyjątkowość wśród innych stworzeń itp.), rolę druku, wpływ wzorów antycznych, tworzenie literatury w językach narodowych, stosunek do twórczości i sztuki – definiuje pojęcia: renesans, humanizm, reformacja, renesansowy antropocentryzm – wyjaśnia znaczenie postulatu <i>Ad fontes!</i> – rozpoznaje strukturę budowy hasła słownikowego i noty encyklopedycznej; samodzielnie redaguje definicje wzorowane na encyklopedycznych – opisuje renesans jako okres, kiedy ukształtowała się ogólnonarodowa odmiana polszczyzny (m.in. w związku z wynalezieniem druku) 	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie tekstu Delumeau wyjaśnia, dlaczego renesans oznaczał awans kultury europejskiej – *zdobywa i porządkuje informacje z różnych źródeł; sporządza przejrzyste, czytelne notatki, tak by łatwo odtworzyć zgromadzone wiadomości – *samodzielnie redaguje i wygłasza referat na temat wskazanych przez nauczyciela zagadnień – szerzej omawia filozoficzne podłoże epoki – wyjaśnia, dlaczego renesans jest uważany za epokę odkryć – (A) *przedstawia wpływ filozofii antycznej (myśl Arystotelesa, Platona, stoików, epikurejczyków i sceptyków) na kształtowanie się renesansowej koncepcji człowieka 	MED. F

<p>Renesansowa godność człowieka w poezji współczesnej</p>	<p>1</p>	<p>Z. Herbert, <i>Pan Cogito a perła</i> A. Herman, <i>Człowiek</i> E. Stachura, <i>Człowiek człowiekowi</i></p>	<p>– przy pomocy nauczyciela interpretuje czytane utwory – w poznanych przykładach współczesnej poezji dostrzega nawiązania do renesansowej koncepcji godności i wolności człowieka (idei humanizmu) – w swoich wypowiedziach odwołuje się do różnych znaczeń pojęcia humanizmu – docieka, jakie problemy, postawy i zjawiska współczesne są źródłem niepokoju poetów – w czytanych wierszach wskazuje środki stylistyczne (metafory, paralelizmy składniowe, anafory itp.) i określa ich funkcje – układa ranking najwybitniejszych postaci XX w.; uzasadnia swoje wybory, posługując się poprawnie zbudowanymi argumentami – wyjaśnia znaczenia aforyzmów: <i>Człowiek – to brzmi dumnie</i>, <i>*Homo homini deus, homo homini lupus</i>, <i>*Per aspera ad astra</i> – pisze pracę na temat statusu człowieka i człowieczeństwa widzianego z perspektywy współczesnej</p>	<p>– na podstawie wiersza <i>Człowiek</i> określa postrzeganie relacji między naturą a kulturą dawniej i dziś – zainspirowany poezją współczesną, stawia pytania filozoficzne – charakteryzuje poetykę (właściwości języka artystycznego) czytanych wierszy – określa funkcję gry słów w utworze Stachury – na podstawie wiersza <i>Pan Cogito a perła</i> określa stosunek Herberta do natury ludzkiej – *wskazuje kontekst filozoficzny utworu Herberta; wyjaśnia, jakie były filozoficzne źródła zasady <i>amor fati</i></p>	<p>F</p>
--	----------	--	--	--	----------

2. Człowiek i świat

Człowiek wobec harmonii natury	2	<p>M. Rej, <i>Żywoć człowieka poczciwego</i> (fragm.)</p> <p>(A lub przypomnienie z gimnazjum)</p> <p>J. Kochanowski, z <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce: Panna XII</i></p> <p>(A) *Horacy, z <i>Epod: Szczęśliwy ten, kto...</i> (II)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p> <p>malarstwo: obrazy P. Bruegla (np. przywołane w podręczniku sceny z życia wieśniaków: <i>Myśliwi na śniegu, Sianokosy</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie fragmentu utworu Reja rekonstruuje wzorzec osobowy szlachcica ziemianina – określa stosunek pisarza do natury – interpretuje obrazy Bruegla – wskazuje środki stylistyczne (nagromadzenia, wyliczenia, zdrobnienia) typowe dla Reja i określa ich funkcje – określa pozycję Reja w literaturze polskiej – na podstawie informacji z podręcznika odtwarza spory i legendy związane z sylwetką Reja; wyjaśnia, dlaczego nie określa się go mianem renesansowego humanisty – (A) interpretuje <i>Pieśń świętojańską o Sobótce</i> jako pochwałę życia wiejskiego, rozpoznaje w utworze opis przestrzeni arkadyjskiej – (A) *wskazuje w pieśni Kochanowskiego cechy renesansowej sielanki 	<ul style="list-style-type: none"> – określa funkcje zdrobnień, spieszceń i zgrubień w tekstach o funkcji ekspresywnej (na przykładzie utworu Reja) – wymienia i komentuje charakterystyczne cechy polszczyzny Reja (m.in. składnię) – porównuje stosunek Reja i Bruegla do natury oraz sposób jej ukazania w analizowanych dziełach tych autorów – wskazuje przykłady zapożyczeń z języka włoskiego, zna ich historyczne podłoże – (A) *porównuje sposób ukazania ideału życia ziemiańskiego przez Reja i Kochanowskiego – (A) *przedstawia antyczne wzorce <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce</i> Kochanowskiego (epoda Horacego) – (A) *wykazuje, jak twórcy renesansowi wzorowali się na poetach antyku 	
--------------------------------	---	--	---	--	--

Geniusz ludzkiego rozumu	1	<p>*Gianozzo Manetti, <i>Godność człowieka i wspinałość dzieł ludzkich</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *na podstawie fragmentu rozprawy Manettiego określa, jaką pozycję w świetle filozofii renesansowej zajmował człowiek wobec natury – *wymienia ważniejsze odkrycia i wynalazki epoki renesansu (Kolumb i wielkie odkrycia geograficzne, teoria Kopernika itd.) – *przedstawia ogólne założenia reformacji i jej twórców oraz ich główne zasługi dla kultury – *uzasadnia związek reformacji z rozwojem piśmiennictwa i języków narodowych 	<ul style="list-style-type: none"> – *samodzielnie przygotowuje wystąpienie pt. „Renesans – epoka odkryć”; znajduje w różnych źródłach potrzebne informacje, selekcjonuje je i przetwarza – *wygłasza przemówienie na przygotowany temat – *wyjaśnia, na czym polegały renesansowe odkrycia w zakresie języka – *syntetyzuje dotychczas poznane wiadomości o podłożu filozoficznym epoki 	MED
Hymn renesansowego poety na cześć Stwórcy i jego dzieła	1–2	<p>J. Kochanowski, <i>Hymn [Czego chcesz od nas, Panie...]</i></p> <p>(A) *L. Szczerbicka-Ślęk, <i>[Koncepcja Boga i świata w „Hymnie” Jana Kochanowskiego]</i></p> <p>(A) Platon, z <i>Timajosa: [Budowniczy świata i jego dzieło]</i></p> <p>(A) *G. Reale, <i>[Demiurg i jego stwórcze działanie]</i></p> <p>J. Parandowski, <i>[Kochanowski – klasyk swojego wieku]</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno utwór Kochanowskiego, z właściwą dykcją i intonacją – określa, jaki obraz Boga, świata i człowieka wyłania się z <i>Hymnu</i> – charakteryzuje hymn jako gatunek literacki i wskazuje jego cechy w utworze Kochanowskiego – analizuje budowę wersyfikacyjno-składniową wiersza – wymienia cechy stylu klasycznego (jasność, prostota, porządek, harmonia, synteza, uniwersalizm) oraz odnosi je do utworu Kochanowskiego – wskazuje obecny w hymnie topos Boga artysty (<i>Deus artifex</i>) – określa, na czym polega nowa, optymistyczna wizja świata przedstawiona w literaturze renesansowej – podaje różne znaczenia słowa „klasyk” (i pokazuje je w zdaniach) – czyta ze zrozumieniem fragment artykułu Parandowskiego (a także inne pozycje 	<ul style="list-style-type: none"> – recytuje utwór Kochanowskiego z pamięci – przedstawia w kontekście filozofii renesansu obraz świata i człowieka wyłaniający się z wiersza Kochanowskiego – dostrzega związek formy gatunkowej (hymnu) z warstwą ideową utworu – opisuje poetykę wiersza jako doskonały przykład stylu klasycznego – *wskazuje tautologiczne epitety i określa ich funkcję (rzecz zbliża się do swego ideału) – wyjaśnia, czym był renesansowy klasycyzm (jako styl w sztuce i jako światopogląd) – na podstawie tekstu Parandowskiego wyjaśnia określenie Kochanowskiego mianem klasyka swojego wieku – (A) *na podstawie czytanych tekstów wykazuje wpływ myśli platońskiej na kształtowanie się renesansowej wizji Boga, świata i człowieka 	F

			bibliograficzne przywołane na lekcji)		
Rzecz Czarnoleska	2	J. Kochanowski, <i>Pieśń II</i> , ks. I; dwie fraszki <i>Na lipę</i> J. Tuwim, <i>Rzecz Czarnoleska</i> L. Staff, <i>Lipy</i>	– określa, jaką rolę pełnią opisy natury w czytanych utworach Kochanowskiego – wskazuje źródła inspiracji renesansowego poety – zauważa w czytanych utworach wątki epikurejskie – określa, co jest, zdaniem poety, prawdziwą wartością (cnota stoicka – czyste sumienie) – na podstawie czytanych utworów analizuje cechy gatunkowe pieśni i fraszki – wskazuje w utworach stylistyczne środki językowe – określa symboliczne znaczenia motywu lipy czarnoleskiej i jego funkcję w czytanych wierszach – formułuje przesłanie utworów Tuwima i Staffa – interpretuje tytuł wiersza Tuwima – wyjaśnia, dlaczego lipę czarnoleską można uznać za topos poezji polskiej	– interpretuje utwory, uwzględniając ich kontekst filozoficzny (stoicyzm i epikureizm) – komentuje szczęście człowieka jako problem filozoficzny; porównuje różne poglądy filozoficzne na sposoby osiągnięcia szczęścia – wskazuje cechy klasyczne czytanych utworów (w zakresie stylu i światopoglądu) – wskazane środki stylistyczne wiąże z zasadami estetyki renesansowej – podejmuje próbę samodzielnej interpretacji wierszy współczesnych poetów	F

3. W teatrze życia codziennego

<p>Człowiek – istota nieznana i... fascynująca</p>	<p>1+*1</p>	<p>F. Petrarca – wybrane sonety: <i>Jeśli nie masz miłości...</i>, <i>Pokoju mieć nie mogę...</i></p> <p>J. Kochanowski, z <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce: Panna XI</i></p> <p>(A) J. Kochanowski, <i>Raki</i>; z <i>Fraszek: Do dziewczki</i></p> <p>(A) M. Rej, z <i>Figlików: Chytry jad niewiasta</i></p> <p>(A) Sz. Szymonowic, <i>Mulierfortis</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: renesansowe portrety pięknych kobiet</p>	<p>– określa tematykę, charakter i formę podawczą sonetów Petrarki</p> <p>– przedstawia swoimi słowami opisane w sonetach uczucia i przeżycia wewnętrzne podmiotu mówiącego</p> <p>– gromadzi słownictwo i związki frazeologiczne nazywające uczucia</p> <p>– określa, czym jest miłość według Petrarki</p> <p>– wykazuje, iż nowym tematem literatury renesansowej jest człowiek i świat jego uczuć</p> <p>– *komentuje oglądane portrety kobiet; wyjaśnia, na czym polega idealizacja kobiety w renesansowej poezji i malarstwie</p> <p>– w omawianych dziełach malarskich wskazuje inspiracje antyczne</p> <p>– charakteryzuje sonet jako gatunek liryczny</p> <p>– wskazuje w sonetach środki stylistyczne (antyteza, kontrast, oksymoron, paradoks) i określa ich funkcje</p> <p>– *wyjaśnia pojęcie „petrarkizm”</p>	<p>– podaje informacje biograficzne o Petrarce i jego miłości do Laury</p> <p>– analizuje przesunięcia znaczeniowe słów używanych niegdyś na określenie kobiety</p> <p>– w portrecie Doroty (<i>Panna XI</i>) wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcje; *wyjaśnia, na czym polega konwencjonalność opisu</p> <p>– na podstawie portretów z epoki oraz opisu zawartego w pieśni Kochanowskiego przedstawia ideał urody kobiecej w epoce renesansu</p> <p>– (A) na podstawie wszystkich czytanych utworów formułuje syntetyczną wypowiedź na temat obrazu kobiety w poezji renesansu</p> <p>– na przykładzie pieśni Kochanowskiego przedstawia cechy stylu klasycznego</p> <p>– *wymienia różne rodzaje sonetu</p> <p>– *wnioskuję, dlaczego poeci europejscy naśladowali styl Petrarki</p>	
--	-------------	---	--	---	--

<p>Miłość i śmierć odwiecznymi tematami literatury</p>	<p>*1</p>	<p>*G. Boccaccio, z <i>Dekameronu: Sokół</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *relacjonuje wydarzenia przedstawione w noweli – *sporządza plan odtwórczy noweli – *nazywa uczucia i przeżycia wewnętrzne bohaterów, określa motywy ich decyzji (zachowań) – *ocenia postępowanie bohaterów i uzasadnia swoje sądy – *na podstawie <i>Sokoła</i> przedstawia cechy noweli; wyjaśnia, czym jest nowela z sokołem – *przedstawia sposób powiązania motywów miłości i śmierci w utworze Boccaccia – *na podstawie noweli wnioskuje o realiach życia w renesansowej Italii, o ówczesnej pozycji kobiety, obyczajach itp. 	<ul style="list-style-type: none"> – *na podstawie podręcznika podaje informacje o budowie <i>Dekameronu</i>, przedstawia ramy kompozycyjne dzieła – *wyjaśnia, w jakim sensie w dziele Boccaccia duch średniowiecza zmagają się z postawą renesansową – *podaje przykłady znanych sobie nowel z sokołem (np. <i>Katarynka, Kamizelka</i>) – *próbuję napisać własną nowelę z sokołem 	
<p>Renesansowe bogactwo i pogoda życia</p>	<p>2–3</p>	<p>J. Kochanowski, <i>O doktorze Hiszpanie, Na dom w Czarnolesie</i> (i inne fraszki, np. poznane w gimnazjum – przypomnienie)</p> <p>W. Borowy, <i>Kamienne rękawiczki</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa, jaki ideał życia został przedstawiony we fraszce <i>Na dom w Czarnolesie</i> – wymienia tematy, które Kochanowski poruszał we fraszkach – charakteryzuje fraszkę renesansową jako gatunek literacki – nazywa rodzaje fraszek (żartobliwa, filozoficzno-refleksyjna, autobiograficzna, autotematyczna, biesiadna itp.), odnosząc je do konkretnych utworów – wskazuje środki stylistyczne użyte we fraszkach (apostrofa, epitet itp.) i określa ich funkcje – streszcza historyjkę przedstawioną we fraszce <i>O doktorze Hiszpanie</i> i określa charakter utworu – na podstawie fraszki opowiada o życiu dworskim, jego obyczajach, zabawach itp. 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje fraszkę <i>Na dom w Czarnolesie</i>, sytuując ją w kontekście filozoficznym (stoicyzm, epikureizm) – wiąże czytane fraszki z okresami w biografii autora – wyjaśnia, dlaczego fraszki Kochanowskiego można uważać za liryczny pamiętnik poety – wyjaśnia pojęcie „epigramat” – na podstawie fraszek Kochanowskiego wykazuje, że w renesansie życie ludzkie stało się ważnym tematem sztuki – znalezione w tekście informacje przetwarza i wykorzystuje we własnych wypowiedziach na temat poety 	

		<p>fakultatywnie: *J. Iwaszkiewicz, <i>Pogoda lasu...</i></p>	<p>– czyta tekst eseistyczny ze zrozumieniem na poziomie treści, struktury i komunikacji</p> <p>fakultatywnie: – *określa tematykę, charakter i nastrój utworu Iwaszkiewicza – *przy pomocy nauczyciela przyporządkowuje utwór do właściwego rodzaju literackiego – *wskazuje środki stylistyczne (apostrofy, wyliczenia, powtórzenia) i określa ich funkcję w wierszu Iwaszkiewicza – *wskazuje wieloznaczność określeń: pogoda, pogodny – *określa stosunek poety do natury i kultury</p>	<p>fakultatywnie: – *odnajduje filozoficzny kontekst utworu Iwaszkiewicza – *wskazuje we współczesnym wierszu obecność postawy klasycystycznej (humanistycznej, stoickiej)</p>	
4. Obywatelska i patriotyczna refleksja renesansu					
W poszukiwaniu idealnego państwa i miejsc szczęśliwych	1+*1	<p>*T. Morus, <i>Utopia</i> (fragm.) J. Szacki, [<i>Mrzonka?</i>]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY grafika: H. Holbein, <i>Wyspa Utopia</i> W. Szymborska, <i>Utopia</i></p>	<p>– podaje znaczenie dosłowne i przenośne wyrazu „utopia” oraz jego pochodzenie – *swoimi słowami charakteryzuje ustrój, styl życia, prawa itp. panujące w idealnym państwie wymyślonym przez Morusa – *ustosunkowuje się do modelu państwa przedstawionego w <i>Utopii</i>; uzasadnia swoje oceny i opinie, odwołując się do wiedzy historycznej – *podaje najważniejsze informacje o rozwoju myśli polityczno-społecznej w renesansie – *przedstawia Zamość jako idealne miasto renesansu – rekonstruuje opis wyspy zawarty w utworze Szymborskiej, zwracając uwagę na sposób kreowania przestrzeni</p>	<p>– *porównuje idealne państwo Morusa ze współczesnymi wizjami szczęścia społecznego – *przedstawia tradycję filozoficzną idealnego modelu państwa (Platon) – *określa ustrój panujący w <i>Utopii</i> i porównuje go z innymi, znanymi sobie ustrojami (np. z różnymi typami demokracji, monarchią) – wskazuje inne dzieła myśli polityczno-społecznej renesansu (np. <i>O poprawie Rzeczypospolitej</i>) – na podstawie tekstu Szackiego określa miejsce utopii w historii myśli społecznej – samodzielnie interpretuje wiersz współczesny</p>	F

			<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela interpretuje wiersz – określa stosunek poetki do mitu Utopii 		
Renesansowy portret władcy	*1	<p>*N. Machiavelli, <i>Księżę</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: renesansowe portrety władców (np. Piero della Francesca, <i>Federigo, księżę Urbino</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *opisuje model władcy przedstawiony przez Machiavellego – *wyjaśnia, czym jest makiawelizm – *formułuje własne opinie i oceny oraz je uzasadnia – *zabiera głos w klasowej dyskusji (przekonuje, argumentuje); stosuje środki językowe typowe dla wypowiedzi perswazyjnej – *interpretuje dzieło malarskie (portret panującego) – *nazywa cechy, postawy i uczucia portretowanej postaci – *wskazuje w dziele Machiavellego elementy parenezy (władca – jeden z wzorców osobowych epoki) 	<ul style="list-style-type: none"> – *wykazuje moralną dwuznaczność modelu władcy przedstawionego w <i>Księciu</i>, a także pojęcia racji stanu; rozważa etyczne dylematy władzy – *podaje różne przykłady realizacji zasady: „cel uświęca środki” i je ocenia – *wypowiada swoją opinię na temat: Czy Machiavelli był realistą, czy cynikiem? – *oceniając przedstawiony model władcy i jego konsekwencje, odwołuje się do wiadomości z historii – *pisze pracę pt. „Czy moralność można pogodzić z polityką?” 	F
Obywatelska i patriotyczna myśl renesansu: model państwa i powinności rządzących	2	<p>J. Kochanowski, <i>Pieśń V</i>, ks. II (<i>Pieśń o spustoszeniu Podola</i>)</p> <p><i>Wy, którzy pospolitą rzeczą władacie</i> i inne wybrane fragmenty <i>Odprawy posłów greckich; Pieśń XII</i>, ks. II (<i>Pieśń o cnotcie</i>)</p> <p>(A) *J. Kochanowski, <i>Wykład cnoty</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie czytanych fragmentów dzieł oraz informacji z podręcznika streszcza poglądy autorów piśmiennictwa renesansowego na kwestie władzy, państwa i powinności obywatelskich – charakteryzuje wzorzec osobowy obywatela patrioty (na podstawie różnych dzieł Kochanowskiego) – rekonstruuje ideał władcy zawarty w pieśni chóru z <i>Odprawy posłów greckich</i>; wskazuje obowiązki władcy wobec poddanych – wskazuje apelacyjny i okolicznościowy charakter <i>Pieśni o spustoszeniu Podola</i> – rekonstruuje wyrażone w czytanej pieśni 	<ul style="list-style-type: none"> – wzorzec osobowy obywatela patrioty interpretuje w kontekście renesansowej koncepcji człowieka (jako istoty wyjątkowej i szczególnie obdarowanej przez Stwórcę) oraz w kontekście myśli stoickiej (pojęcie cnoty) – interpretuje metaforę pasterza i stada w pieśni chóru z <i>Odprawy posłów greckich</i> – porównuje różne modele władcy, państwa i obywatela pojawiające się w myśli społecznej renesansu (Kochanowski, Machiavelli, (A) Frycz Modrzewski, Rej) – *charakteryzuje gatunki czytanych utworów (oracja,), przywołując antyczne 	F

	<p>(A) A. Frycz Modrzewski, z dzieła <i>O poprawie Rzeczypospolitej: O obyczajach</i> (fragm.)</p> <p>(A) M. Rej, <i>Żwierzyniec...</i> (fragm.), <i>Krótką rozprawa...</i> (fragm.), z <i>Apoftegmatów: O prawym ślachectwie</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY (A) W. Voisé, <i>[Idealna Rzeczpospolita w rozważaniach Andrzeja Frycza Modrzewskiego]</i></p>	<p>zarzuty Kochanowskiego wobec szlacheckiego społeczeństwa; określa, na jakie ważne dla szlachty wartości powołuje się poeta</p> <p>– wskazuje, jakie miejsce wśród ideałów obywatelskich renesansu zajmuje cnota rozumiana na wzór stoicki</p> <p>– w <i>Pieśni o spustoszeniu Podola</i> rozpoznaje strukturę mowy</p> <p>– w czytanych tekstach wskazuje środki retoryczne (apostrofa, pytanie retoryczne, wykrzyknienie, antyteza, anafora, powtórzenie) i określa ich funkcje</p> <p>– wyjaśnia terminy: funkcja impresywna, funkcja perswazyjna, przywołując konkretne przykłady</p> <p>– *wygłasza samodzielnie przygotowane przemówienie (orację) na wskazany temat, stosując zasady starożytnych retorów</p> <p>– *charakteryzuje dramat renesansowy, określa w nim rolę chóru</p> <p>– wyjaśnia znaczenie realne i etymologiczne słowa „prawy”, wskazuje wyrazy pokrewne</p> <p>– wyjaśnia zmiany w zakresie znaczeniowym słowa „cnota”</p>	<p>wzorce retoryki</p> <p>– w swoich wypowiedziach celowo dobiera środki językowe, aby wzmocnić impresywną funkcję wypowiedzi</p> <p>– *dba o staranną wymowę głosek, unikając hiperpoprawności</p> <p>– *porównuje dramat renesansowy z tragedią grecką</p> <p>– wyjaśnia, czym jest znaczenie realne i znaczenie etymologiczne</p>	
--	--	--	--	--

<p>Obywatelska i patriotyczna myśl renesansu: ojczyzna jako tonący okręt</p>	<p>2-3</p>	<p>P. Skarga, <i>Kazanie o miłości ku ojczyźnie</i> (fragm.), fragmenty innych kazań</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY (A) M. Korolko, <i>[Kształt artystyczny „Kazań sejmowych” Piotra Skargi]</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - określa temat i przesłanie ideowe <i>Kazań sejmowych</i> Piotra Skargi - sytuuje utwór w kontekście historycznym - podaje podstawowe informacje biograficzne na temat Skargi - wymienia „choroby Rzeczypospolitej” określone przez Skargę - streszcza poglądy Skargi na obowiązki obywateli (szlachty i rządzących) wobec ojczyzny - wyjaśnia sens porównania ojczyzny do matki, chorego człowieka i tonącego okrętu - sporządza plan dekompozycyjny czytanych kazań Skargi; odnajduje w nim strukturę oracji - pisze syntetyzującą pracę, w której rozwija myśl poety: „A jeśli komu droga otwarta do nieba, / tym, co służą ojczyźnie...” 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje kazanie jako gatunek renesansowej retoryki (*dostrzega nawiązywanie do wzorów antycznych) - wskazuje charakterystyczne środki retoryczne i określa ich funkcję - bada budowę składniową zdań, dostrzegając retoryczną organizację tekstu - *wskazuje okresy retoryczne - *wyjaśnia, czym jest okres retoryczny - (A) *analizuje kazanie Skargi jako przykład renesansowej retoryki, wykorzystując informacje zawarte w tekście Korolki - *wyciąga wnioski na temat związków literatury renesansu z wzorcami antycznym 	
<p>Rozwój języka polskiego – przemiany w polskiej deklinacji</p>	<p>1</p>		<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje i objaśnia archaiczne formy wyrazowe występujące w poznanych tekstach renesansowych (m.in. archaiczne formy polskiej deklinacji), podaje ich współczesne odpowiedniki - wymienia główne okresy w rozwoju polszczyzny - wyjaśnia pojęcia normy językowej i powszechnego zwyczaju językowego 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia najważniejsze zmiany w polskiej deklinacji (zakres wiadomości z podręcznika) - podaje przykłady rozbieżności między uzusem i normą językową 	

5. Wobec zagadki losu i nieuchronności śmierci

<p>Człowiek wobec zagadki losu, czyli niepokoje renesansowe, które burzą pogodny obraz epoki</p>	<p>2–3</p>	<p>J. Kochanowski, <i>Pieśń IX</i>, ks. II; <i>0 żywocie ludzkim</i>; *<i>Pieśń III</i>, ks. II *<i>Człowiek Boże igrzysko</i></p> <p>(A) J. Kochanowski, <i>Do snu</i>; <i>Pieśń XI</i>, ks. I; <i>Pieśń IV</i>, <i>Fragmenta</i></p> <p>(A) *M. de Montaigne, <i>z Prób: Jako filozofować znaczy uczyć się umierać</i> (fragm.)</p> <p>J. Błoński, <i>[Kochanowski i fortuna]</i></p> <p>(A) B. Otwinowska, <i>Sen w poezji Jana Kochanowskiego</i> (fragm.)</p> <p>E. Stachura, <i>Życie to nie teatr</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY grafika:</p>	<p>– komentuje pieśni i fraszki, zwracając uwagę na ich charakter filozoficzno-refleksyjny</p> <p>– interpretuje czytane utwory, zwracając uwagę na kontekst gatunkowy (pieśń, fraszka)</p> <p>– na podstawie czytanych utworów charakteryzuje niepokoje ludzi renesansu</p> <p>– w pieśniach i fraszkach wskazuje toposy (świat-teatr, człowiek-Boże igrzysko, Fortuna) i określa ich znaczenie</p> <p>– wyjaśnia, jakie sensy zawierał w sobie topos Fortuny (np. wykorzystując XVI-wieczną ilustrację)</p> <p>– rekonstruuje renesansowy wzorzec mędrca, nieczułego na odmiany losu; wyjaśnia, jaką rolę pełniło w tym wzorcu pojęcie cnoty</p> <p>– rozróżnia znaczenie podstawowe i metaforyczne wskazanych wyrazów (np. teatr, gra, fortuna)</p> <p>– charakteryzuje poetykę czytanych utworów Kochanowskiego: budowę stroficzną, wersyfikację, sposób kształtowania monologu lirycznego (nadawcę i odbiorcę), funkcję zauważonych środków stylistycznych itp.</p> <p>– czyta ze zrozumieniem teksty Błońskiego (A) i Otwinowskiej</p> <p>– w wierszu Stachury odnajduje topos świata-teatru i określa jego funkcję</p>	<p>– interpretuje czytane utwory, wykorzystując kontekst filozoficzny</p> <p>– określa, jak w czytanych pieśniach Kochanowskiego jest opisana natura świata; porównuje je z <i>Hymnem</i></p> <p>– rozważa, jak twórcy renesansu godzili świadomość zmienności losu z ideałem godności człowieka</p> <p>– wskazuje filozoficzny (przede wszystkim stoicki) rodowód ideału mędrca opisanego w czytanych utworach</p> <p>– komentuje pojęcie cnoty jako wartości, wskazując jej źródła filozoficzne</p> <p>– wskazując motywy śmierci, przemijania, zmienności itp. w poezji i malarstwie renesansu, wnioskuje o zmianach zachodzących w światopoglądzie epoki</p> <p>– analizuje czytane utwory: stawia hipotezy interpretacyjne i weryfikuje je na podstawie elementów wiersza; *samodzielnie formułuje wnioski interpretacyjne</p> <p>– do interpretacji pieśni Kochanowskiego wykorzystuje wiadomości zawarte w tekstach o fortunie (Błońskiego) (A) i o śnie (Otwinowskiej)</p> <p>– (A) czyta ze zrozumieniem fragment eseju Montaigne'a; przedstawia sens utworu własnymi słowami</p> <p>– interpretuje wiersz Stachury, odnajdując w nim topos świata-teatru</p>	<p>F</p>
--	------------	--	---	--	----------

		<i>Kolo Fortuny</i>			
Kryzys renesansowego optymizmu	3-4 +*1	<p>J. Kochanowski, <i>Treny: IX, X, XI, XIX</i> (*lub cały cykl)</p> <p>(A) *W. Weintraub, <i>Religia Kochanowskiego</i> (fragm.)</p> <p>(A) *S. Grzeszczuk, [„<i>Treny</i>” – <i>pamiętnik cierpienia</i>]</p> <p>B. Leśmian, <i>Do siostry</i></p> <p>W. Broniewski, <i>Firanka</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: H. B. Grien, <i>Śmierć i dziewczyna, Siedem faz życia kobiety</i> D. Ghirlandaio, <i>Dziadek i wnuk</i></p>	<p>– interpretuje treny, wykorzystując kontekst biograficzny (rozpacz ojca); charakteryzuje kreację podmiotu lirycznego</p> <p>– opisuje uczucia wyrażone w trenach i wskazuje poetyckie środki, jakimi zostały one oddane</p> <p>– wyjaśnia, jakim gatunkiem jest tren, wskazując jego antyczny rodowód</p> <p>– wskazuje pytania filozoficzne (dylematy) obecne w czytanych trenach</p> <p>– przedstawia polemikę poety z własną filozofią życiową w <i>Trenie IX, X i XI</i></p> <p>– wyjaśnia, jak w <i>Trenie XIX</i> został wykorzystany motyw snu</p> <p>– *określa, jaki charakter ma humanizm, do którego dochodzi poeta w <i>Trenach</i></p> <p>– *analizuje kompozycję <i>Trenów</i> jako cyklu, odnajduje rządzącą nią zasadę</p> <p>– (A) *czyta ze zrozumieniem opracowania dotyczące myśli Kochanowskiego</p> <p>– na przykładzie czytanych wierszy współczesnych określa znaczenie trenu w poezji XX w.</p>	<p>– charakteryzuje wizję świata zawartą w <i>Trenach</i></p> <p>– w wybranych trenach odnajduje zasady renesansowego klasycyzmu</p> <p>– analizuje styl <i>Trenów</i>, *dostrzegającego odmienność od klasycyzmu wcześniejszych utworów poety</p> <p>– przedstawia przełom światopoglądowy Kochanowskiego, jaki obrazują <i>Treny</i> (porównując <i>Tren X i XIX</i> – lub *uwzględniając cały cykl)</p> <p>– *porównuje przesłanie obrazów Griena i Ghirlandaia oraz <i>Trenów</i></p> <p>– *interpretuje cykl Kochanowskiego jako poemat filozoficzny</p> <p>– *w cyklu <i>Trenów</i> rozpoznaje wzorzec kompozycyjny gatunku (wychwalenie zalet i cnót zmarłego, wyrażenie wielkości straty, demonstracja żalu, pomiarkowanie i konsolacja)</p> <p>– (A) *wyjaśnia termin: humanizm chrześcijański</p> <p>– na podstawie znanych utworów Kochanowskiego wnioskuje, jak zmieniła się filozofia epoki</p> <p>– (A) *w czytanych opracowaniach znajduje informacje służące pogłębieniu lektury <i>Trenów</i>; selekcjonuje je, przetwarza i wykorzystuje we własnych wypowiedziach</p> <p>– interpretuje wiersze Leśmiana i Broniewskiego</p>	F

Dziś: Tęsknota do klasycyzmu					
Tęsknota do klasycyzmu w literaturze XX w. Współczesny klasycyzm jako styl i jako światopogląd	2	<p>Cz. Miłosz, <i>Ars poetica?</i></p> <p>Z. Herbert, <i>Dlaczego klasycy, Do Marka Aurelego, Potęga smaku</i></p> <p>J. M. Rymkiewicz, <i>Czym jest klasycyzm?</i> (fragm.)</p> <p>Z. Kubiak, <i>Brewiarz Europejczyka</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – podejmuje próbę interpretacji czytanych wierszy współczesnych – dostrzega w nich elementy klasycyzmu jako stylu w sztuce i jako postawy wobec siebie i świata – *formułuje wnioski z obserwacji stylistycznych środków językowych zastosowanych przez Miłosza – wyjaśnia określenie <i>ars poetica</i>, wskazując jego antyczne korzenie; czyni je kluczem do odczytania wiersza Miłosza – odwołując się do utworów Herberta, wyjaśnia, dlaczego autor ten jest uważany za poetę moralistę – na podstawie czytanych wierszy określa, jakich wartości i postaw współcześni poeci szukają w antycznych (klasycznych) korzeniach naszej kultury – wyjaśnia termin „awangarda” (przeciwstawiając ją sztuce klasycznej) – doskonali czytanie ze zrozumieniem eseju literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje wiersze współczesne (przy pomocy nauczyciela *lub samodzielnie) – wyjaśnia swoimi słowami, że klasycyzm jest stylem, a zarazem systemem wartości – *na podstawie czytanych wierszy wykazuje, że klasycyzm to ponadczasowy prąd artystyczno-ideowy obecny w różnych epokach – określa, na jakim systemie wartości opiera się kultura śródziemnomorska, i wskazuje zagrażające mu zjawiska 	

Razem na renesans:

ok. 30 godz. (kształcenie w zakresie podstawowym) + ok. *6 godz. (kształcenie w zakresie rozszerzonym) – 6 tygodni (po 5 godz. w zakresie podstawowym + *1 godz. dodatkowo dla zakresu rozszerzonego)

BAROK

1. Człowiek wobec nieskończoności. Pytanie o sens istnienia

<p>Człowiek wobec nieskończoności. Barokowa wizja bytu człowieka w świecie</p>	<p>2+*1</p>	<p>M. Sęp-Szarzyński, <i>Sonet II, Sonet IIII</i></p> <p>*J. Donne, Sonet XIV</p> <p>*W. Potocki, <i>Człowiek – igrzysko Boże</i> (fragm.)</p> <p>(A) *Z. Morsztyn, <i>Epitalamium Jego Mości Panu Janowi z Mierznia Mierzyńskiemu</i> (fragm.)</p> <p>(A) *S. H. Lubomirski, <i>Adverbia moralia</i> (fragm.)</p> <p>W. Szekspir, [<i>Życie to teatr: Monolog Makbeta</i>], [<i>Monolog Hamleta</i>]</p> <p>(A) W. Szekspir, <i>Jak wam się podoba</i> (fragm.)</p> <p>G. Bruno, [<i>O niezmiernym</i>]</p>	<p>– charakteryzuje wizję Boga, świata i człowieka przedstawioną w sonetach Sępa-Szarzyńskiego (znikomość i wielkość człowieka; koncepcja bytu ludzkiego jako „wiecznej wojny”)</p> <p>– w wierszach Sępa-Szarzyńskiego odnajduje kryzys typowej dla renesansu wiary w człowieka</p> <p>– *interpretuje wiersz Potockiego, odnajdując w nim topos człowieka-Bożego igrzyska; określa funkcję tego toposu</p> <p>– (A) *charakteryzuje obraz człowieka i świata przedstawiony w utworach Z. Morsztyna i S. H. Lubomirskiego; rozpoznaje zawarte w nich toposy</p> <p>– we fragmentach dramatów Szekspira odnajduje topos świata-teatru; określa wyłaniającą się z nich wizję człowieka</p> <p>– porównuje renesansowy i barokowy obraz Boga, świata i człowieka (np. w <i>Hymnie Kochanowskiego</i> i sonetach Sępa-Szarzyńskiego *oraz innych wierszach poetów barokowych)</p> <p>– w utworach Sępa-Szarzyńskiego (*i innych poetów) wskazuje środki stylistyczne typowe dla baroku – zwłaszcza na poziomie składni i frazeologii oraz ukształtowania brzmieniowego; dostrzega ich związek z wizją świata zawartą w utworach</p> <p>– wyjaśnia terminy, odnosząc je do</p>	<p>– analizuje i interpretuje sonety Sępa-Szarzyńskiego</p> <p>– przedstawia wizję Boga, człowieka i świata w poezji Sępa-Szarzyńskiego;</p> <p>*odnajduje jej kontekst filozoficzny</p> <p>– *wyjaśnia, czym była XVII-wieczna poezja metafizyczna, odnajduje jej cechy w wierszu Donne’a</p> <p>– wyjaśnia związek toposów: świata-teatru oraz człowieka-Bożego igrzyska z barokową wizją świata i człowieka</p> <p>– *porównuje przejawy stylu barokowego w poezji (na podstawie czytanych wierszy) i sztuce (architektura, rzeźba – na podstawie ilustracji z podręcznika)</p> <p>– wyjaśnia, jaki był wpływ kontrreformacji (zwłaszcza zakonu jezuitów) na sztukę;</p> <p>*opisuje wygląd barokowych kościołów jezuickich</p> <p>– komentuje czytane fragmenty dzieł Bruna i Pascala (wyłaniający się z nich obraz człowieka i świata, sposób pojmowania nieskończoności); *wykorzystuje je jako kontekst interpretacyjny czytanych wierszy</p> <p>– *na podstawie utworów literackich i fragmentów dzieł filozoficznych przedstawia, jak zmieniała się na przełomie renesansu i baroku wizja człowieka, świata i Boga (redaguje dłuższą wypowiedź ustną i pisemną)</p>	<p>F</p>
--	-------------	--	--	--	----------

		<p><i>wszechświecie]</i></p> <p>B. Pascal, <i>Myśli</i> (fragm.)</p> <p>(A) J. Sokołowska, <i>[Filozofia Giordana Bruna]</i></p>	<p>odpowiednich fragmentów czytanych wierszy: inwersja składniowa, przerzutnia, antyteza, oksymoron, peryfraza</p> <p>– w poznawanych wierszach oraz dziełach sztuki wskazuje cechy stylu barokowego (niepokój, nieład, skomplikowanie, niejasność, dysharmonia)</p> <p>– * swoimi słowami opisuje obraz świata i człowieka przedstawiony w czytanych tekstach filozoficznych</p> <p>– podaje podstawowe wiadomości o epoce baroku (na podstawie podręcznika)</p>		
<p>Dramat ludzkich namiętności; człowiek w teatrze świata</p>	<p>6+*3</p>	<p>W. Szekspir, <i>Makbet</i> (dramat czytany w całości)</p> <p>*W. Szekspir, <i>Hamlet</i> (całość lub fragmenty)</p> <p>Z. Herbert, <i>Tren Fortynbrasa</i></p> <p>A. Harbage, <i>Posłowie do „Makbeta”</i> (fragm.)</p>	<p>– streszcza (opowiada) przebieg wydarzeń ukazanych w <i>Makbecie</i></p> <p>– określa przestrzeń sceniczną, w której rozgrywa się akcja dramatu</p> <p>– charakteryzuje bohaterów <i>Makbeta</i>, ocenia ich decyzje, wskazuje motywy postępowania; stosuje słownictwo oceniające i wartościujące, uzasadnia swoje sądy</p> <p>– w znanych dramatach odnajduje topos życia-teatru i odnosi go do ogólnego obrazu człowieka i świata w twórczości Szekspira</p> <p>– wymienia kreacje najważniejszych postaci Szekspirowskich i krótko je charakteryzuje (na podstawie podręcznika)</p> <p>– *rozważa, dlaczego Hamleta uznaje się za jednego z najważniejszych bohaterów literatury europejskiej</p> <p>– *odwołując się do dramatu, wyjaśnia znaczenie słowa „hamletyzować”</p> <p>– określa, jakie postawy (konceptje władzy) symbolizują Hamlet i Fortynbras w wierszu Herberta</p>	<p>– na podstawie poznanych utworów określa, jaka wizja człowieka i świata wyłania się z dramatów Szekspira; *odnosi ją do filozofii baroku</p> <p>– interpretuje <i>Makbeta</i> jako dramat władzy i namiętności ludzkich</p> <p>– opisuje przemiany zachodzące w psychice Makbeta i lady Makbet (odwołując się do tekstu i określając środki literackie, jakimi są ukazane)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego postacie Hamleta, Makbeta, Lady Makbet, Romea i Julii stały się ponadczasowymi znakami kultury europejskiej</p> <p>– interpretuje wiersz Herberta (sposób ukształtowania monologu lirycznego, podmiot liryczny i adresat, metaforyka, wartości itp.); wyjaśnia, na czym polega uniwersalność przeciwstawionych sobie postaw</p> <p>– charakteryzuje język i styl dramatu Szekspirowskiego (m.in. wskazuje</p>	<p>MED</p>

		<p>– przedstawia postać Szekspira, wykorzystując wiadomości z podręcznika, *a także samodzielnie znalezione dane z innych źródeł</p> <p>– przedstawia najważniejsze cechy dramatu Szekspirowskiego (złamanie zasad trzech jedności i decorum, budowa, bohaterowie, nowa koncepcja tragizmu itd.), odnosząc je do znanego utworu</p>	<p>słownictwo z różnych zakresów stylistycznych</p> <p>– *w poznanym dramacie wskazuje obecność różnych konwencji stylistycznych (prowadzących do złamania zasady decorum)</p> <p>– porównuje dramat Szekspirowski z dramatem antycznym</p> <p>– podaje podstawowe wiadomości o teatrze elżbietańskim (na podstawie podręcznika *i samodzielnie znalezionych źródeł</p>	
	<p><u>fakultatywnie</u> jedna ze słynnych adaptacji filmowych wybranego dramatu Szekspira, np.: <i>Tron we krwi</i> (reż. A. Kurosawa), <i>Hamlet</i> (reż. L. Olivier), <i>Otello</i> (reż. O. Welles lub F. Zeffirelli), <i>Romeo i Julia</i> (reż. F. Zeffirelli lub B. Luhrmann)</p>	<p><u>fakultatywnie</u></p> <p>– wypowiada się na temat obejrzanej filmowej adaptacji dramatu Szekspira</p> <p>– wskazuje charakterystyczne środki filmowe służące przekazaniu idei dzieła</p> <p>– pisze recenzję filmu</p>	<p><u>fakultatywnie</u></p> <p>– określa, w jakiej relacji do pierwowzoru literackiego pozostaje dzieło filmowe (np. kreacje postaci, przesłanie, wizja świata); wypowiada własne sądy i opinie</p> <p>– *porównuje język literatury i język filmu</p> <p>– *wskazuje filmowe środki wyrazu i określa ich funkcje; opowiada o warsztacie pracy reżysera filmowego</p>	

„Na deskach świat oznaczających...” (F)	1(F)	wybrany spektakl teatralny zrealizowany na podstawie dramatu Szekspira (ew. nagranie Teatru Telewizji)	<ul style="list-style-type: none"> – komentuje obejrzany spektakl; przedstawia własne refleksje, stosując słownictwo oceniające i wartościujące – wskazuje teatralne środki wyrazu i określa ich funkcje – ocenia sceniczne kreacje postaci i porównuje je z literackimi pierwowzorami – pisze recenzję teatralną – w swoich wypowiedziach poprawnie stosuje terminologię związaną z teatrem 	<ul style="list-style-type: none"> – formułuje oceny estetyczne; uzasadnia własne sądy – porównuje spektakl z literackim pierwowzorem, uwzględniając różne elementy dzieła (przestrzeń sceniczna, bohaterowie, zdarzenia, kompozycja, warstwa ideowa) – określa, jaka jest reżyserska koncepcja dramatu wystawionego na scenie – *wskazuje teatralne środki wyrazu artystycznego i określa ich związek z koncepcją całości przedstawienia (inscenizacji); opowiada o warsztacie pracy reżysera teatralnego 	MED
Praca klasowa nr 3 wraz z poprawą	3				
2. Wobec śmierci i nieubłaganego upływu czasu					
Człowiek wobec śmierci i przemijania, czyli o nietrwałości wszystkiego, co doczesne	2+*1	<p>M. Sęp-Szarzyński, <i>Sonet I; *Epitafium Rzymowi</i></p> <p>D. Naborowski, <i>Krótkość żywota, *Róża</i></p> <p>(A) *D. Naborowski, <i>Cnota grunt wszystkimu</i> (fragm.)</p> <p>(A) *W. Potocki, <i>Wszystko, prócz cnoty, skazie i śmierci</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje czytane wiersze, odnajdując w nich świadomość przemijania, nietrwałości, zmienności – rozpoznaje w czytanych wierszach i malarstwie topos marności (<i>vanitas</i>); określa wiążące się z nim znaczenia, wyjaśnia pochodzenie motywu i jego nazwy (Księga Koheleta) – w poznanych wierszach i malarstwie odnajduje, a następnie wyjaśnia symbole związane z toposem marności – analizuje zawartą w podręczniku przykładową interpretację sonetu Sępa-Szarzyńskiego, sporządza jej streszczenie logiczne 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje czytane wiersze, odnajdując w nich barokową wizję świata i człowieka – wnioskuje, dlaczego topos marności zdominował kulturę baroku; *odwołuje się do filozofii epoki – (A) *porównuje renesansowe i barokowe rozumienie cnoty – analizuje stylistyczne środki językowe występujące w czytanych wierszach (leksyka, frazeologia, ukształtowanie brzmieniowe, składnia) – *na podstawie wierszy Naborowskiego wyjaśnia, czym był manieryzm – *określa i interpretuje symbolikę róży 	

	<p><i>podległo</i> (fragm.)</p> <p>*H. King, <i>Rozmyślanie o północy</i> J. Białostocki, <i>Człowiek i zwierciadło w malarstwie</i> (fragm.)</p> <p>(A) P. Ariès, <i>[Alegorie czasu i śmierci w twórczości siedemnastego wieku]</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo epoki zawierające motywy wanitatywne, np.: P. Claesz, <i>Martwa natura</i> F. Hals, <i>Młodzieniec trzymający czaszkę</i> Caravaggio, <i>Narcyz nad źródłem</i> J. de Valdes Leal, <i>Alegoria marności świata Taniec śmierci z kościoła Bernardynów w Krakowie</i></p>	<p>– (A) *określa miejsce cnoty w barokowej koncepcji człowieka i świata (nie trwałość i marność spraw ziemskich)</p> <p>– w czytanych wierszach wskazuje typowe dla baroku środki artystyczne (np. oksymoron, antyteza, paradoks, inwersja składniowa, przerzutnia, wyliczenia i nagromadzenia, kalambur, instrumentacja głoskowa) i określa ich funkcje</p> <p>– omawia znaczenia barokowych alegorii i symboli obecnych w poznawanych utworach literackich i obrazach (np. róża, zwierciadło)</p> <p>– porównuje sposoby ukazania tych samych idei i motywów (czas, śmierć, marność) w dziełach różnych sztuk (malarstwo, poezja) za pomocą różnych tworzyw</p> <p>– podaje definicje gatunków literackich: epitafium, panegiryk, *sylwa</p> <p>– czyta ze zrozumieniem fragmenty literatury naukowej dotyczącej sztuki baroku;</p> <p>*znalezione w nich informacje wykorzystuje do pogłębienia własnych interpretacji dzieł tej epoki</p>	<p>w wierszu Naborowskiego</p> <p>– *podaje podstawowe informacje biograficzne o Naborowskim (na podstawie podręcznika)</p> <p>– odwołując się do konkretnych utworów, wyjaśnia związek stylu barokowego ze światopoglądem epoki</p> <p>– na podstawie poznanych utworów oraz literatury przedmiotu przygotowuje dłuższą wypowiedź na temat motywu marności w sztuce baroku; wygłaszają, odwołując się do samodzielnie opracowanego konspektu</p> <p>– *na podstawie poznanych dzieł oraz literatury przedmiotu pisze esej pt. „Okrutna wyobraźnia twórców epoki baroku”</p>	
--	--	--	--	--

Dialogi poetów współczesnych z tradycją baroku temat fakultatywny	1(F)	J. M. Rymkiewicz, <i>Epitafium dla Rzymu,</i> <i>Róża oddana</i> <i>Danielowi</i> <i>Naborowskiemu</i> <i>Dlaczego właśnie</i> <i>klasycyzm?</i> – rozmowa z J. M. Rymkiewiczem	– interpretuje wiersze Rymkiewicza, dostrzegając ich związek z tradycją baroku: obecność motywu <i>vanitas</i> , nawiązania do stylu barokowego – określa, w jaki sposób te same motywy i symbole wykorzystuje sztuka różnych czasów (na przykładzie poezji barokowej i wierszy Rymkiewicza) – czyta ze zrozumieniem wywiad z Rymkiewiczem	– analizuje i interpretuje czytane wiersze: formułuje hipotezy interpretacyjne, a następnie weryfikuje je po przeanalizowaniu poetyki utworu (ukształtowanie brzmieniowe, obrazy poetyckie, symbole itp.) – *przeprowadza interpretację porównawczą wierszy Sępa-Szarzyńskiego (<i>Epitafium Rzymowi</i>) i Rymkiewicza (<i>Epitafium dla Rzymu</i>) oraz Naborowskiego (<i>Róża</i>) i Rymkiewicza (<i>Róża oddana Danielowi Naborowskiemu</i>)	
3. Wszystko jest iluzją. O estetyce barokowej					
Wszystko jest iluzją...	2	J. A. Morsztyn, <i>Niestatek</i> *W. Potocki, <i>Niechaj</i> <i>śpi pijany</i> Z. Morsztyn, <i>Żywot –</i> <i>sen i cień</i> P. Calderon de la Barca, <i>Życie jest snem</i> (fragm.) (A) *M. K. Sarbiewski, <i>[Niestety, ludzim się...]</i> (A) *S. H. Lubomirski, <i>Eklezjastes</i> (fragm.) (A) *D. Naborowski, <i>Cień</i>	– interpretuje wiersze, wskazując w nich motyw zmienności, niestałości i złudzenia – w czytanych wierszach wskazuje środki stylistyczne tworzące barokową poetykę iluzji (inwersja, przerzutnia, *ekwiwokacja, kalambur, antyteza, oksymoron, paradoks); wyjaśnia, na czym one polegają – rozpoznaje styl barokowy w czytanych utworach i dziełach sztuki – odwołując się do konkretnych dzieł z podręcznika, wskazuje efekt iluzji w architekturze i malarstwie (iluzjonizm) – *w wierszach Z. Morsztyna i W. Potockiego oraz w dramacie Calderona wskazuje topos życia-snu; interpretuje go w kontekście barokowej wizji świata, dostrzega jego związek z motywem <i>vanitas</i> – czyta ze zrozumieniem fragment książki Mrowcewicza – wyjaśnia pojęcie „eufemizm” i podaje jego	– interpretuje barokową estetykę iluzji jako wyraz światopoglądu epoki (zakwestionowanie świadectwa ludzkich zmysłów) – rozpoznaje zasadę kompozycyjną wiersza J. A. Morsztyna i określa, jaka koncepcja piękna została w ten sposób zaprezentowana – określa wspólne znaczenia toposów: życia-snu, życia-teatru i <i>vanitas</i> , odnosi je do barokowej wizji świata i człowieka – *wymienia najważniejszych kompozytorów baroku; określa źródła popularności opery – *w wierszach Z. Morsztyna i W. Potockiego oraz w dramacie Calderona wskazuje topos życia-snu; interpretuje go w kontekście barokowej wizji świata, dostrzega jego związek z motywem <i>vanitas</i> – czyta ze zrozumieniem fragment książki Mrowcewicza	F

		<p>K. Mrowcewicz, <i>Wielki sen</i> (fragm.)</p> <p>(A) *K. Mrowcewicz, <i>[Daniel Naborowski – poeta metafizyczny]</i></p> <p>Kartezjusz, <i>Medytacje o pierwszej filozofii</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY architektura: kościół San Carlo alle Quattro Fontane w Rzymie</p> <p>malarstwo: A. Pozzo, <i>Kopuła</i></p>	<p>przykłady</p> <p>– opisuje językowy obraz świata współczesnego: eufemistyczne sposoby określania śmierci, starości, cierpienia w kulturze współczesnej</p> <p>– podaje przykłady kalamburów i antytez (środków typowych dla stylu barokowego) we współczesnych tekstach kultury masowej</p> <p>– wyjaśnia podstawowe założenia racjonalizmu</p>	<p>– wyjaśnia pojęcie „eufemizm” i podaje jego przykłady</p> <p>– opisuje językowy obraz świata współczesnego: eufemistyczne sposoby określania śmierci, starości, cierpienia w kulturze współczesnej</p> <p>– podaje przykłady kalamburów i antytez (środków typowych dla stylu barokowego) we współczesnych tekstach kultury masowej</p> <p>– wyjaśnia podstawowe założenia racjonalizmu</p>	
Komedia ludzkich charakterów	4	<p>Molier, <i>Świętoszek</i> (dramat czytany w całości)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: P. Patel, <i>Widok pałacu w Wersalu</i> H. Rigaud, <i>Portret Ludwika XIV</i></p>	<p>– streszcza przebieg wydarzeń ukazanych w <i>Świętoszku</i></p> <p>– charakteryzuje bohaterów dramatu Moliera, zwracając uwagę na elementy satyry społecznej</p> <p>– interpretuje <i>Świętoszka</i> jako komedię charakterów, odkrywając jednocześnie gorzką wymowę utworu</p> <p>– wskazuje środki artystyczne tworzące portrety bohaterów (np. karykaturę, wyolbrzymienie, środki tworzące komizm)</p> <p>– rozróżnia rodzaje komizmu (odnajdując je w dramacie): komizm słowa, postaci, sytuacji</p>	<p>– interpretuje dramat Moliera jako demaskowanie przed widzem iluzji ludzkich postaw</p> <p>– w postaciach dramatu odnajduje charaktery epoki i jej realia społeczne: obłudny dewot, dewotka, relacje rodzinne, sposób zawierania małżeństw itp.</p> <p>– dostrzega sztuczność zakończenia i odkrywa zawartą w utworze przestrożę</p> <p>– pogłębia charakterystykę Tartuffe’a, wskazując historyczne i uniwersalne uwarunkowania reprezentowanej przez niego postawy</p>	MED

			<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega uniwersalna wymowa utworu Moliera – wyjaśnia znaczenia wyrazów: świętoszek, bigot, dewot – podaje podstawowe informacje o klasycyzmie francuskim XVII w. (na podstawie podręcznika *i samodzielnie znalezionych wiadomości z różnych źródeł), odnosząc je do konkretnych przykładów (np. układ ogrodów w Wersalu) 	<ul style="list-style-type: none"> – wnioskuje, dlaczego postawę „świętoszka” autor uważa za szczególnie niebezpieczną społecznie – *podaje informacje o Molierze i jego czasach na podstawie podręcznika i samodzielnie znalezionych wiadomości z różnych źródeł; przedstawia je w postaci referatu ilustrowanego różnymi materiałami – wskazuje w *<i>Świętoszku</i> cechy dramatu klasycystycznego 	
Barokowa estetyka brzydoty	*1	<ul style="list-style-type: none"> *W. Potocki, <i>Człowiek</i> *Rembrandt, <i>Tusza wołowa w rzeźni</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – *interpretuje wiersz Potockiego, określając, jaką funkcję pełnią w nim motywy brzydoty i rozkładu – *na podstawie informacji z podręcznika przedstawia poglądy filozofów XVII w. na piękno – *porównuje wiersz Potockiego i obraz Rembrandta; określa, jaką funkcję pełni motyw brzydoty w każdym z nich 	<ul style="list-style-type: none"> – *barokową fascynację brzydotą wiąże z filozofią epoki – *wskazuje przykłady relatywności ocen estetycznych w sztuce współczesnej – *wskazuje różne przykłady funkcjonowania motywów rozkładu, śmierci i brzydoty w sztuce baroku 	
Dzieła „rozmawiające” ze sobą <u>temat fakultatywny</u>	1(F)	<ul style="list-style-type: none"> S. Grochowiak, <i>Lekcja anatomii (Rembrandta)</i> Rembrandt, <i>Lekcja anatomii doktora Tulpa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wiersz współczesnego poety odczytuje jako reinterpretację obrazu XVII-wiecznego malarza – w wierszu Grochowiaka rozpoznaje lirykę roli – interpretuje obraz i wiersz; formułuje wnioski na temat podobnych idei wyrażanych językiem różnych sztuk 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje wiersz współczesny 	

4. Dwie miłości – świat i Bóg

<p>Dwie miłości – świat i Bóg</p>	<p>3+*1</p>	<p>M. Sęp-Szarzyński, <i>Sonet V</i></p> <p>(A) *M. Sęp-Szarzyński, <i>Do Kasie</i> (fragm.)</p> <p>(A) *Z. Morsztyn, <i>Emblema 51</i> (fragm.)</p> <p>D. Naborowski, <i>Na oczy królowy angielskiej</i></p> <p>J. A. Morsztyn, <i>O swej pannie, Do teźe, Do trupa</i></p> <p>*S. Twardowski, <i>Nadobna Paskwalina</i> (fragm.)</p> <p>G. Marino, <i>Adon</i> (fragm.)</p> <p>(A) *Sz. Zimorowic, <i>z Roksolanek...: Bellonia</i> (fragm.), <i>Amarant</i></p> <p>(A) *A. Karpiński, <i>[O wierszu „Do Kasie” Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego]</i></p>	<p>– interpretuje czytane utwory, rozpoznając w nich charakterystyczne cechy stylu barokowego</p> <p>– na podstawie sonetu Sępa-Szarzyńskiego przedstawia rozdarcie między pragnieniem ziemskich rozkoszy a poczuciem ich nietrwałości</p> <p>– odwołując się do tekstów, wyjaśnia terminy: koncept barokowy, konceptyzm, marinizm</p> <p>– określa, na czym polegają koncepty stanowiące podstawę omawianych utworów; odnajduje i interpretuje ich puenty</p> <p>– wskazuje środki stylistyczne typowe dla poezji konceptycznej (np. porównanie, przeciwstawienie, paradoks, oksymoron, antyteza, gradacja, wyliczenie, nagromadzenie, kompozycja łańcuchowa, ekwiwokacja, *kalambur, figura sumacji) i określa ich funkcje</p> <p>– komentuje charakterystyczne cechy składni, leksyki i frazeologii czytanych utworów</p> <p>– *wskazuje powtarzające się w poezji barokowej motywy związane z miłością (ogień i lód, czary, służba, wojna, ogród itp.), określa związane z nimi znaczenia</p> <p>– *odnajduje w czytanych tekstach (np. <i>Do trupa</i>) topos miłości i śmierci, interpretuje sposób jego ujęcia</p> <p>– na podstawie poznanych utworów opisuje konwencję barokowej miłości dworskiej</p> <p>– odwołując się do przykładów poezji i malarstwa, przedstawia sposób ukazywania</p>	<p>– analizuje i interpretuje utwory, odnajdując w nich dramatyczny obraz egzystencji człowieka (*odwołuje się do kontekstu światopoglądowego epoki)</p> <p>– rozważa, w jaki sposób w czytanych tekstach zostały ukazane podstawowe problemy egzystencjalne: miłość, cierpienie, śmierć</p> <p>– *określa role, w jakich występuje podmiot liryczny wierszy (zakochany) i adresatka (kobieta)</p> <p>– wyjaśnia termin „akrostych”</p> <p>– podaje podstawowe wiadomości o najwybitniejszych twórcach barokowej poezji konceptycznej (J. A. Morsztynie, D. Naborowskim)</p> <p>– *prezentuje postać J. A. Morsztyna jako polskiego marinisty (na podstawie wiadomości i tekstów z podręcznika (A) oraz dostępnej literatury przedmiotu)</p> <p>– *porównuje sposób opisanego urody kobiecej we fragmencie romansu Twardowskiego <i>Nadobna Paskwalina</i> i fragmencie <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce</i> Kochanowskiego (<i>Panna XI</i>)</p> <p>– (A) *wyjaśnia, czym jest poezja emblematyczna (na podstawie wiersza Z. Morsztyna wraz z ryciną)</p> <p>– (A) czyta ze zrozumieniem teksty poświęcone analizie barokowej poezji miłosnej; znajduje informacje pogłębiające własne interpretacje czytanych wierszy</p>	
-----------------------------------	-------------	--	--	---	--

		<p>(A) *Cz. Hernas, [<i>Antynomie miłości</i> w poezji Jana Andrzeja Morsztyna]</p> <p>(A) *Cz. Hernas, [<i>Rozkosze miłości</i> w poezji Szymona Zimorowica]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: G. de La Tour, <i>Maria Magdalena</i> G. Arcimboldo, <i>Jesień</i> (i inne dostępne obrazy) P. Rubens, <i>Ogród miłości</i></p>	<p>kobiety w sztuce baroku – analizuje znaczenia dosłowne i przerośnięte związane z nazwami kolorów w języku polskim; na tej podstawie wyjaśnia, czym jest językowy obraz świata (wskazuje stałe wartości znaczeniowe związane z nazwami kolorów) – podaje przykłady stereotypów będących składnikiem językowego obrazu świata</p>	<p>– wskazuje przykłady wykorzystania konceptu w tekstach współczesnych reklam – *na podstawie samodzielnie zgromadzonego materiału opracowuje zagadnienie: Językowy obraz świata zawarty w nazwach kolorów</p>	
Śmierć mówi: „I ja jestem w Arkadii...” <u>temat fakultatywny</u>	1(F)	<p>N. Poussin, <i>Et in Arcadia ego</i></p> <p>W. Maj, <i>Et In Arcadia ego</i></p>	<p>– odnajduje topos Arkadii przedstawiony na obrazie Poussina – wskazuje topos Arkadii jako kontekst kulturowy wiersza Maja – przedstawia pochodzenie toposu Arkadii i związane z nim znaczenia – określa znaczenia, jakie motyw arkadyjski wnosi do omawianych dzieł (obrazu i wiersza)</p>	<p>– interpretuje obraz Poussina, wskazując jego cechy barokowe i określając sposób potraktowania przez malarza motywu Arkadii – przeprowadza interpretację porównawczą XVII-wiecznego obrazu i wiersza współczesnego poety – wyjaśnia, na czym polega uniwersalność toposu Arkadii w kulturze europejskiej</p>	

<p>Blaski i cienie sztuki baroku – synteza</p>	<p>1</p>	<p>U. Eco, <i>[Luneta Arystotelesowska]</i></p> <p>(A) *W. Tatarkiewicz, <i>Estetyka baroku</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p> <p>architektura: kościół barokowe, np. Il Gesù w Rzymie, Bazylika św. Piotra w Rzymie, kościół Świętych Piotra i Pawła w Krakowie</p> <p>rzeźba: G. Bernini, <i>Ekstaza świętej Teresy</i> oraz inne dzieła sztuki baroku, np. z podręcznika i książek M. Poprzęckiej: <i>Galeria. Sztuka patrzenia, Kochankowie z masakrą w tle i inne eseje o malarstwie historycznym</i>, Wydawnictwo STENTOR</p>	<p>– czyta ze zrozumieniem tekst Eco</p> <p>– *określa, jakie znaczenie dla literatury miała <i>Poetyka</i> Arystotelesa (i inne poetyki normatywne)</p> <p>– swoimi słowami wyjaśnia, na czym polega poetyckie widzenie świata</p> <p>– na przykładzie wybranych przez siebie utworów poetyckich i dzieł sztuki (malarstwo, rzeźba, architektura) syntetycznie omawia cechy sztuki baroku</p> <p>– redaguje dłuższą spójną wypowiedź na temat sztuki baroku, wygłasza ją; dba o to, by wypowiedź była stosowna i udana</p> <p>– poprawnie używa terminów: barok, kontrreformacja, sztuka iluzjonistyczna, koncept barokowy, marinizm, *manieryzm itp.</p> <p>– interpretując wybrane dzieła, zwraca uwagę na cechy stylu barokowego (niepokój, ruch, nieład, niejasność, dysharmonia, zmysłowość itd.)</p>	<p>– swoimi słowami przedstawia myśl zawartą w eseju Eco (mechanizm tworzenia metafor), *przywołując jako kontekst <i>Poetykę</i> Arystotelesa</p> <p>– *formułuje oceny i opinie na temat możliwości ujęcia sztuki poetyckiej w system reguł</p> <p>– *tworzy poetyckie opisy różnych przedmiotów</p> <p>– dociera do różnych źródeł informacji na temat sztuki baroku, znajduje przykłady dzieł barokowych i ich opisów (w dostępnej literaturze przedmiotu, a także na stronach internetowych)</p> <p>– gromadzi, selekcjonuje, porządkuje i syntetyzuje znalezione samodzielnie informacje; tworzy plan własnej wypowiedzi na zadany temat</p> <p>– wygłasza referat na temat sztuki baroku, dbając o jego poprawną, uporządkowaną kompozycję i o komunikatywną formę przekazu</p> <p>– *referat ilustruje prezentacją dzieł sztuki przygotowaną w znanym programie komputerowym (np. Power Point)</p>	<p>MED</p>
--	----------	--	---	--	------------

5. W kręgu sarmatyzmu

Dwa oblicza sarmatyzmu	3–4	<p>W. Potocki, <i>Wojna chocimska</i> (fragm.)</p> <p>J. Ch. Pasek, <i>Pamiętniki</i> (fragm.)</p> <p>*J. Sobieski, <i>List do Marysienki</i> (fragm.)</p> <p>*W. Potocki, <i>Veto albo nie pozwalam</i></p> <p>J. Tazbir, <i>[Na styku kultur i systemów politycznych]</i></p> <p>(A) *J. Maciejewski, <i>Sarmatyzm jako formacja kulturowa</i> (fragm.)</p> <p>(A) *J. Pelc, <i>Różni Sarmaci i nie-Sarmaci</i> (fragm.)</p> <p>E. Bryll, <i>Portret sarmacki</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: sarmacki portret</p>	<p>– czyta wymienione utwory, odnajdując w nich świadectwo rodzimej kultury szlacheckiej (jako zapis obyczajów, stylu życia, mentalności, wyznawanych wartości itp.)</p> <p>– określa dwa oblicza sarmatyzmu wyłaniające się z czytanych utworów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • od umiłowania wolności – do samowoli • od waleczności i tradycji rycerskiej – do awanturnictwa i warcholstwa • od gościnności – do życia ponad stan • od przywiązania do tradycji – do ksenofobii • od religijności i katolicyzmu – do zabobonności <p>– we fragmencie <i>Wojny chocimskiej</i> rozpoznaje cechy oracji; określa, jakimi argumentami mówca stara się zachęcić szlachtę do walki</p> <p>– interpretuje obecność scen batalistycznych w różnych utworach; wnioskuje na ich podstawie o wartościach ważnych dla ówczesnej szlachty (etos rycerski)</p> <p>– określa, jaką rolę w systemie wartości sarmackiej szlachty odgrywała idea „przedmurza chrześcijaństwa”</p> <p>– wyjaśnia pojęcia: Sarmata, sarmatyzm</p> <p>– wymienia gatunki literackie związane z nurtem sarmackim: pamiętniki, diariusze, listy, epos barokowy; charakteryzuje je na podstawie czytanych utworów</p> <p>– na podstawie stylu Paska wymienia najważniejsze cechy polszczyzny szlacheckiej</p> <p>– w języku czytanych utworów wskazuje</p>	<p>– omawia sarmatyzm jako formację kulturową przejawiającą się w różnych obszarach życia i kultury</p> <p>– *określa zespół wartości i postaw związanych z postacią Sarmaty: kult rycerskości, demokracja szlachecka, wolność, honor, przywiązanie do własnego dziedzictwa itp.</p> <p>– wskazuje inne – poza literaturą – zjawiska związane z kulturą sarmacką, np. dwór szlachecki, strój, ceremoniał (uczty, zaślubiny, pogrzeby itp.), portret trumienny; krótko je charakteryzuje, *odnajdując w nich odzwierciedlenie ważnych dla Sarmatów wartości</p> <p>– czyta ze zrozumieniem fragmenty literatury przedmiotu, znalezione w nich informacje wykorzystuje we własnych wypowiedziach na temat poznanych utworów</p> <p>– zbiera wiadomości dotyczące kultury sarmackiej z różnych źródeł; selekcjonuje, porządkuje i przetwarza znalezione informacje; buduje dłuższą wypowiedź (*referat)</p> <p>– objaśnia etymologię słów: Sarmata, sarmatyzm</p> <p>– *analizuje sceny batalistyczne w <i>Wojnie chocimskiej</i> i <i>Pamiętnikach</i> Paska pod względem słownictwa, frazeologii i składni</p> <p>– omawia cechy języka i stylu Paska; wskazuje barokową składnię zdań,</p>	MED
------------------------	-----	--	--	--	-----

		<p>trumienny</p> <p>temat fakultatywny</p> <p>film:</p> <p><i>Potop</i>, reż. J. Hoffman</p>	<p>przykłady makaronizowania; wyjaśnia termin i pochodzenie zjawiska (rola łaciny w modelu kształcenia w kolegiach jezuickich)</p> <p>– określa stosunek do tradycji sarmackiej w wierszach Brylla</p>	<p>makaronizmy i inne językowe wykładniki „ozdobności” i kwiecistości stylu</p> <p>– *w czytanych utworach zauważa obecność retoryki barokowej</p> <p>– analizuje styl listu Jana III Sobieskiego; określa, jak wyraża on uczucia do żony</p> <p>– interpretuje wiersze Brylla jako rozrachunek z dziedzictwem sarmatyzmu</p>	
<p>Obraz Polski sarmackiej – w powieści Sienkiewicza</p>	6	<p>H. Sienkiewicz, <i>Potop</i> (powieść czytana w całości)</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego <i>Potop</i> jest powieścią historyczną</p> <p>– sytuuje powieść w różnych kontekstach (Polska w XVII wieku – i w 2 poł. XIX w.)</p> <p>– określa miejsce historii i fikcji w utworze</p> <p>– odwołując się do konkretnych fragmentów, przedstawia zawarty w powieści obraz życia XVII-wiecznej szlachty (rozwarstwienie, obyczaje, kultura materialna, mentalność, system wartości...)</p> <p>– streszcza wskazane wątki</p> <p>– charakteryzuje postacie (historyczne i fikcyjne) oraz kryteria ich oceny</p> <p>– porównuje ukazany w powieści obraz magnaterii i średniej szlachty</p> <p>– wskazuje sposoby heroizacji i sakralizacji wybranych bohaterów</p> <p>– wskazuje nawiązania do etosu rycerskiego</p> <p>– wskazuje mechanizmy kreowania wybranych typów postaci (np. zdrajców)</p> <p>– wyjaśnia tytułową metaforę potopu, znajdując odpowiednie fragmenty powieści</p> <p>– charakteryzuje sposób przedstawienia w utworze wojny (na podstawie konkretnych fragmentów)</p> <p>– nazywa wartości polskiego narodu, które</p>	<p>– wskazuje sienkiewiczowskie „deformacje” historii i wyjaśnia ich funkcję (idea „krzepienia serc”); ustosunkowuje się do zagadnienia</p> <p>– odnajduje w powieści Sienkiewicza elementy różnych gatunków: powieści płaszcza i szpady, eposu, westernu, a nawet baśni</p> <p>– zabiera głos w klasowej dyskusji na temat wzorców patriotyzmu obecnych w <i>Trylogii</i>; ocenia ich aktualność</p> <p>– wskazuje źródła niesłabnącej i ponadczasowej popularności powieści Sienkiewiczowskiej wśród czytelników</p> <p>– rekonstruuje schemat kompozycyjny, na którym Sienkiewicz opiera konstrukcję swej powieści</p> <p>– redaguje wprowadzenie do dyskusji na temat „Potopu” jako książki ukazującej polski charakter narodowy</p> <p>– *wyjaśnia, na czym polegała Sienkiewiczowska mityzacja wydarzeń i postaci historycznych</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega specyfika Sienkiewiczowskiej archaizacji języka (gromadzi i porównuje różne rodzaje</p>	MED

		<p><u>fakultatywnie:</u> Film – wybrana część <i>Trylogii</i> w reż. J. Hoffmana</p>	<p>ukazał Sienkiewicz w swym utworze – analizuje język i styl utworu, zwracając uwagę na jego zróżnicowanie – wskazuje archaizację językową i określa jej funkcje – wskazuje stylizację biblijną i określa jej funkcję</p> <p><u>fakultatywnie:</u> – przedstawia swoje refleksje na temat obejrzonej ekranizacji wybranej części <i>Trylogii</i> pisze recenzję filmu zrealizowanego na podstawie wybranej części <i>Trylogii</i></p>	<p>archaizmów) – *przygotowuje krótki referat o życiu i twórczości Sienkiewicza, kładąc nacisk na wybrany aspekt sylwetki bohatera (np. miłości jego życia, podróże, zainteresowania antykiem itp.) i wygłasza go w interesujący sposób</p> <p><u>fakultatywnie:</u> – analizuje środki filmowe, za pomocą których reżyser przeniósł na ekran postacie i idee Sienkiewiczowskie – ocenia ogólny efekt ekranizacji (zaspokojenie oczekiwań czytelników)</p>	
Dziś: Estetyka brzydoty					
Różne spojrzenia na piękno w poezji współczesnej	1	<p>*S. Grochowiak, <i>Czyści, Piersi królowej utoczone z drewna</i></p> <p>M. Białoszewski, <i>Rozprawa o stolikowych baranach,</i></p>	<p>– interpretuje wiersze poetów współczesnych, odczytując zawarte w nich poglądy na problem piękna w sztuce – formułuje własne sądy zawierające oceny estetyczne – podaje przykłady dzieł sztuki odbiegających od tradycyjnego (klasycznego) rozumienia piękna</p>	<p>– analizuje i interpretuje wiersze *Grochowiaka i Białoszewskiego według podanych przez nauczyciela wskazówek interpretacyjnych – *wymienia twórców współczesnych (na podstawie podręcznika) mieszczących się w nurcie „estetyki brzydoty”; krótko uzasadnia swój wybór, podając przykłady utworów</p>	

Razem na barok:

ok. 35 godz. (kształcenie w zakresie podstawowym) + ok. *7 godz. (kształcenie w zakresierozszerzonym) – 7 tygodni (po 5 godz. w zakresie podstawowym + *1 godz. dodatkowo dla zakresu rozszerzonego).

OŚWIECENIE					
1. Czas rozumu					
„Wiek rozumu” – oświeceniowa wizja świata i miejsce w nim człowieka	2+*1	<p>A. Naruszewicz, <i>Balon</i></p> <p>(A) *A. Naruszewicz, <i>Hymn do Słońca</i> (fragm.)</p> <p>*J. Locke, <i>Rozważania dotyczące rozumu ludzkiego</i> (fragm.)</p> <p>(A) *I. Kant, z <i>Krytyki praktycznego rozumu</i>: [<i>Niebo gwiaździste nade mną, prawo moralne we mnie</i>]</p> <p>(A) *B. Wolska, [<i>Refleksje religijne i filozoficzne w „Hymnie do Słońca” Adama Naruszewicza</i>]</p> <p>(A) *A. Anzenbacher, [<i>Kantowskie pojęcie obowiązku w refleksji</i>]</p>	<p>– wyjaśnia nazwę „oświecenie” oraz najważniejsze założenia myśli filozoficznej epoki: racjonalizmu i empiryzmu</p> <p>– określa, czym jest klasycyzm epoki oświecenia; dostrzega jego związek z filozofią racjonalizmu</p> <p>– interpretuje wiersz Naruszewicza jako pochwałę rozumu ludzkiego</p> <p>– w wierszu Naruszewicza i malarstwie oświecenia wskazuje kult rozumu ludzkiego, wiedzy i wynalazków; identyfikuje go z nową epoką</p> <p>– na podstawie wiersza <i>Balon</i> przedstawia cechy ody</p> <p>– analizuje przykładową interpretację ody <i>Balon</i> zamieszczoną w podręczniku, dokonuje jej streszczenia logicznego</p> <p>– wskazuje peryfrazy jako środki typowe dla stylu klasycystycznego; samodzielnie tworzy peryfrazy wskazanych pojęć</p> <p>– wskazuje charakterystyczne cechy stylu klasycystycznego w architekturze (pałac Łazienkowski), rzeźbie (Canova), malarstwie (David) i poezji (Naruszewicz, <i>Balon</i>, (A) <i>Hymn do Słońca</i>)</p>	<p>– analizuje ukazane w wierszu <i>Balon</i> obrazy człowieka ujarzmiającego przyrodę</p> <p>– interpretuje wiersz, wykorzystując kontekst filozoficzny</p> <p>– charakteryzuje odę jako gatunek klasycystyczny</p> <p>– dostrzega w wierszu cechy stylu klasycystycznego (jasność, przejrzystość myśli, czystość stylu, zgodność z regułami gatunku)</p> <p>– omawia dzieła sztuki oświeceniowego klasycyzmu, wskazując typowe dla nich cechy i zasady estetyczne</p> <p>– *prezentuje sylwetki filozofów (Kartezjusz, Locke, (A) Kant) i krótko referuje założenia ich teorii (na podstawie podręcznika i materiałów fakultatywnych)</p> <p>– (A) *czyta ze zrozumieniem fragment dzieła Kanta</p> <p>– (A) *wyjaśnia kantowskie pojęcie obowiązku moralnego</p> <p>– *wygłasza na forum klasy wypowiedź na temat ważnych postaci oświecenia, prądów filozoficznych i artystycznych przygotowaną na podstawie samodzielnie zgromadzonych</p>	F MED

		<p><i>nad ludzką moralnością]</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p> <p>architektura: pałac Na Wodzie w Łazienkach</p> <p>malarstwo: J. Wright of Derby, <i>Doświadczenie z pompą próżniową</i> J. L. David, <i>Portret małżonków Lavoisier</i> J. C. Ibbetson, <i>Wzlot na balonie</i> A. Canova, <i>Wenus i Mars</i></p>	<p>– określa klasycyzm jako główny nurt artystyczny i myślowy oświecenia (obok sentymentalizmu i rokoka)</p> <p>– *czyta ze zrozumieniem fragment dzieła Locke’a, przedstawia jego sens własnymi słowami, wyjaśnia pojęcie <i>tabula rasa</i></p> <p>– (A) *analizuje proponowaną interpretację <i>Hymnu do Słońca</i> Naruszewicza, sporządza jej streszczenie logiczne</p> <p>– (A) *na podstawie <i>Hymnu do Słońca</i> Naruszewicza charakteryzuje hymn jako gatunek klasycystyczny; określa cechy stylu utworu</p>	<p>materiałów</p> <p>– czyta przykładową interpretację ody <i>Balon</i>; zawarte w niej informacje wykorzystuje we własnych wypowiedziach na temat wiersza i epoki oświecenia</p> <p>– (A) *interpretuje <i>Hymn do Słońca</i> w kontekście filozoficznym (Arystoteles, Tomasz z Akwinu)</p>	
Nauka – nadzieja czy zagrożenie dla ludzkości?	1	W. Szymborska, <i>Odkrycie</i>	<p>– interpretuje wiersz Szymborskiej, sytuując go w kontekście oświeceniowego kultu rozumu, nauki i wynalazków</p> <p>– rozpoznaje w utworze środki stylistyczne i określa ich funkcje (anafora, paralelizm składniowy, powtarzający się czasownik)</p> <p>– na podstawie samodzielnie znalezionych materiałów gromadzi argumenty do dyskusji na temat znaczenia rozwoju nauki i odkryć naukowych dla ludzkiej cywilizacji oraz zagrożeń, jakie niosą one ze sobą</p> <p>– wnioskuje, dlaczego poeta współczesna ma do nauki stosunek tak odmienny od oświeceniowego entuzjazmu</p>	<p>– analizuje i interpretuje wiersz; uwzględnia jego kompozycję, powtórzenia w funkcji stylistycznej, zastosowaną stylizację</p> <p>– odczytuje obecną w wierszu ironię</p> <p>– przygotowuje się do debaty na temat: Szanse i zagrożenia związane z rozwojem nauki i techniki; znajduje w prasie różne artykuły związane z tą tematyką</p> <p>– uczestniczy w debacie klasowej; formułuje własne sądy</p> <p>– słucha uważnie wypowiedzi kolegów, poprawnie formułuje argumenty i kontrargumenty</p>	MED

<p>*Gdy odważono się użyć rozumu temat fakultatywny</p>	<p>1(F)</p>	<p>*D. Diderot, <i>Kubus Fatalista i jego pan</i> (fragm.)</p> <p>P. Hazard, <i>Kryzys świadomości europejskiej</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *streszcza (opowiada) wydarzenia przedstawione w tekście Diderota – *wskazuje warstwę znaczeń parabolicznych utworu – *charakteryzuje bohaterów powiastki i określa postawy, jakie oni reprezentują – *wskazuje w tekście językowe wykładniki ironii – *określa rolę dialogów w utworze – *wyjaśnia, jakim gatunkiem jest powiastka filozoficzna – *czyta ze zrozumieniem tekst naukowy – *wyjaśnia znaczenie wyrazów: encyklopedia, encyklopedyści, fatalista, fatalizm, krytycyzm – tworzy hasła encyklopedyczne wskazanych pojęć 	<ul style="list-style-type: none"> – *interpretuje utwór Diderota jako powiastkę filozoficzną – *charakteryzuje powiastkę filozoficzną jako gatunek oświeceniowego krytycyzmu – *na podstawie podręcznika określa stosunek ludzi oświecenia (encyklopedystów) do władzy, religii i Kościoła, ich poglądy na społeczeństwo i naturę – *na podstawie podręcznika prezentuje postacie Diderota i innych encyklopedystów 	
<p>2. O nowy, rozumny kształt państwa</p>					
<p>Patriotyzm czasów klęski</p>	<p>2</p>	<p>I. Krasicki, <i>Hymn do miłości ojczyzny</i></p> <p>(A) *S. Konarski, <i>Moralność człowieka uczciwego i dobrego obywatela</i> (fragm.)</p> <p>(A) *M. Klimowicz, <i>Stanisław Konarski i reforma szkolnictwa</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY grafika:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje hymn Krasickiego, dostrzegając w nim obraz patriotyzmu czasów klęski – analizuje budowę utworu, zwracając uwagę na jego klasycystyczny charakter (jasność, przejrzystość, ład, proporcja, symetria, równowaga) – analizuje słownictwo użyte w wierszu, wskazując czystość języka jako jedną z zasad utworu klasycystycznego – charakteryzuje hymn jako gatunek klasycystyczny – odnajduje zasady stylu klasycystycznego w malarstwie epoki (np. na obrazach Davida) – *wyjaśnia określenie „klasycyzm stanisławowski” – na podstawie podręcznika omawia 	<ul style="list-style-type: none"> – przeprowadza pełną analizę i interpretację hymnu Krasickiego – dostrzega w omawianym utworze językowe wykładniki elegancji stylu – przeprowadza interpretację porównawczą hymnu Krasickiego oraz obrazu Davida <i>Andromacha nad ciałem Hektora</i>; uwzględnia temat, wymowę, klasycystyczny charakter obu dzieł – w dziełach oświeceniowego klasycyzmu (np. w malarstwie Davida) wskazuje nawiązania do antyku (temat, motywy, gatunek, zasady estetyczne) – odczytuje dzieła Canaletta jako obraz życia Warszawy czasów stanisławowskich i jako przykłady malarstwa 	<p>MED</p>

		<p>J. P. Norblin, <i>Uchwalenie Konstytucji 3 maja</i></p> <p>malarstwo: obrazy Canaletta portrety ludzi epoki (np. króla Stanisława Augusta, I. Krasickiego) obrazy Davida jako przykłady klasycyzmu w malarstwie</p>	<p>działalność państwa w sferze kultury w czasach stanisławowskich: reformy (zwłaszcza reformę szkolnictwa), instytucje kulturalno-oświatowe</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia początki polskiej publicystyki, wymienia najczęściej pojawiające się gatunki piśmiennictwa – na podstawie podręcznika omawia rolę teatru w oświeceniu, wymienia jego najważniejszych twórców i najbardziej znaczące utwory – wykorzystując wiadomości z historii, określa, jakie próby reform podejmowano w Polsce drugiej połowy XVIII w. w celu ratowania państwa – na podstawie podręcznika podaje najważniejsze informacje o życiu i twórczości Krasickiego jako najwybitniejszego poety czasów stanisławowskich i przedstawiciela polskiego klasycyzmu – redaguje noty biograficzne najważniejszych postaci polskiego oświecenia oraz hasła encyklopedyczne pojęć związanych z tą epoką w Polsce, instytucji kulturalnych i społecznych 	<p>klasycystycznego</p> <ul style="list-style-type: none"> – *prezentuje samodzielnie znalezione informacje o ważnych instytucjach społeczno-kulturalnych powstałych w dobie oświecenia – *przedstawia (np. w postaci referatu) Stanisława Augusta Poniatowskiego i kulturę jego czasów, uwzględniając kontekst historyczny – *wygłasza referat na temat reform szkolnictwa w Polsce w XVIII w. (A) oraz na temat zasług Konarskiego – *na podstawie podręcznika oraz innych samodzielnie znalezionych źródeł prezentuje sylwetki najwybitniejszych postaci polskiego oświecenia (np. w formie: komentarza, gazetki klasowej, prezentacji multimedialnej) 	
--	--	--	---	---	--

Publicystyka oświecenia w obronie reform	1	Staszic, <i>Przestrogi dla Polski</i> , (fragmenty: <i>O prawie, Do panów czyli możnowładców</i>)	<ul style="list-style-type: none"> – -streszcza i relacjonuje czytane fragmenty –wymienia tezy zawarte w czytanych fragmentach (np. stanowione prawa powinny być efektem woli całego narodu, wszyscy obywatele są tak samo upoważnieni do stanowienia prawa) – wymienia „winy” szlachty (możnowładców), które zdaniem Staszica doprowadziły do upadku Polski – opisuje sposób przedstawienia przez Staszica Rejtana i Ponińskiego oraz postaw na sejmie rozbiorowym – na podstawie czytanych fragmentów wyjaśnia, jak pisarz pojmuje patriotyzm – określa, jakimi środkami stylistycznymi i językowymi pisarz daje wyraz swym emocjom (słownictwo oceniające i zabarwione emocjonalnie, środki retoryczne, budowa zdań itp.) – wyjaśnia, w jakich okolicznościach zostały napisane <i>Przestrogi dla Polski</i> – wymienia cechy i cele publicystyki okresu oświecenia (wie, że nie było wówczas tego terminu) 	<ul style="list-style-type: none"> – dokonuje streszczenia logicznego czytanych fragmentów (wskazuje tezy i argumenty, odtwarza logiczny tok wyводу) – analizuje warstwę językowo-stylistyczną czytanych fragmentów, określa funkcję zastosowanych w nich środków – zabiera głos w dyskusji na temat aktualności polskich wad narodowych wskazanych przez Staszica – na podstawie fragmentu <i>O prawie</i> określa związek publicystyki Staszica z filozofią i światopoglądem oświecenia (np. prawo naturalne, racjonalizm) – podaje najważniejsze informacje o Staszicu – w kontekście postępowej myśli oświecenia i obrad sejmu czteroletniego – *wskazuje nawiązania publicystyki oświeceniowej do tradycji renesansu 	
--	---	--	--	---	--

Ratowanie czystości języka polskiego – ważnym zadaniem epoki	1	wybrane utwory I. Krasickiego	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje liczne zanieczyszczenia języka i zapożyczenia – barokowe makaronizmy oraz modę na francuszczyznę – jako cechy XVII- i XVIII-wiecznej polszczyzny oraz pole pracy pisarzy oświecenia – przedstawia walkę o czystość języka polskiego jako jedno z zadań Komisji Edukacji Narodowej i Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych – wyjaśnia pojęcie neologizmu językowego – wskazuje i ocenia przykłady zapożyczeń we współczesnym języku polskim (np. z języka angielskiego) 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia klasycystyczny ideał języka: jasność, czystość, precyzja, doskonałość, i odnajduje go w znanych utworach Krasickiego – podaje przykłady nieudanych neologizmów rodzimych, które miały zastąpić zapożyczenia – na przykładach z różnych dziedzin życia pokazuje współczesne zagrożenia polszczyzny ze strony języków obcych 	
<i>Mazurek Dąbrowskiego</i> , czyli nowy wymiar patriotyzmu	1+*1	<p>J. Wybicki, <i>Pieśń Legionów Polskich we Włoszech</i></p> <p>(A) W. Borowy, [„<i>Pieśń Legionów Polskich we Włoszech</i>” Józefa Wybickiego]</p>	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje <i>Pieśń Legionów Polskich we Włoszech</i>, zwracając uwagę na zaprezentowaną w niej nową koncepcję narodu – określa składniki utworu (zbiorowy podmiot liryczny, adresat, sytuacja liryczna, środki stylistyczne i językowe tworzące nastrój itd.) – analizuje warstwę językowo-stylistyczną oraz budowę wersyfikacyjno-składniową (dostrzega prostotę i melodyjność budowy, a także zaburzenia rytmu wiersza) – wskazuje środki stylistyczne (powtórzenia, apostrofy, formy czasowników); określa rolę refrenu – wymienia przywołanych w utworze bohaterów narodowych i określa ich rolę – wskazuje nawiązania do twórczości 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje utwór, dostrzegając w nim etos narodu bez państwa – szerzej przedstawia postacie i wydarzenia historyczne przywołane w utworze, wskazując na kształtowanie się polskich mitów narodowych – *przeprowadza analizę porównawczą <i>Hymnu do miłości ojczyzny</i> Krasickiego i utworu Wybickiego – omawia (*referuje na podstawie samodzielnie znalezionych źródeł) okoliczności powstania pieśni, jej historię oraz wskazuje moment, kiedy stała się hymnem narodowym 	

			<p>ludowej</p> <ul style="list-style-type: none"> – komentuje obraz zbiorowości i model patriotyzmu wyłaniający się z utworu (społeczeństwo demokratyczne) – *wskazuje w <i>Pieśni Legionów</i> cechy przełamujące oświeceniowy klasycyzm i kierujące go w stronę idei romantycznych 		
O nowy, rozumny kształt państwa	3+*1	<p>I. Krasicki, <i>Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki</i> (fragm. z podręcznika i inne)</p> <p>*J. Swift, <i>Podróże Guliwera</i> (fragm.)</p> <p>hasło z <i>Encyklopedii: Tolerancja</i> (fragm.)</p> <p>J. Snopek, <i>[Oblicza oświeceniowych utopii]</i></p> <p>(A) *S. Garciotti, <i>[Utopia literacka w twórczości Ignacego Krasickiego]</i></p> <p>(A) *J. Locke, <i>List o tolerancji</i> (fragm.)</p> <p>(A) Ch. de Montesquieu, <i>Oprawach w ogólności</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza przytoczony w podręczniku fragment powieści Krasickiego – opisuje elementy świata przedstawionego czytanych utworów – rozpoznaje utopijny charakter wizji zaprezentowanych w utworach Krasickiego i Swifta; charakteryzuje opisane przez pisarzy społeczeństwa utopijne – przypomina znaczenie terminów: utopia, państwo utopijne, odwołując się do dzieła Morusa – charakteryzuje <i>Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki</i> jako pierwszą polską powieść (świat przedstawiony, akcja, bohater, narrator i narracja, warstwa ideowa i dydaktyczno-moralizatorski charakter utworu) – *określa, w jaki sposób w <i>Podróżach Guliwera</i> Swift przeprowadził krytykę angielskiego społeczeństwa i rządu – (A) *czyta ze zrozumieniem fragmenty publicystyki oświeceniowej – na podstawie literatury przedmiotu określa różne rodzaje oświeceniowych utopii, odnosząc je do czytanych fragmentów powieści – odwołując się do hasła z <i>Encyklopedii</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje filozoficzne podstawy zasad funkcjonowania społeczeństw utopijnych opisanych w czytanych dziełach (krytycyzm epoki oświecenia, myśl społeczna encyklopedystów, a zwłaszcza idea tolerancji) – (A) *przedstawione w powieściach ideały życia społecznego porównuje z poglądami Locke'a, Monteskiusza i Leszczyńskiego – *wskazuje paraboliczny charakter kreacji bohaterów <i>Podróży Guliwera</i> (kraina liliputów – kraina olbrzymów, szlachetne konie – prymitywne istoty ludzkie) – interpretuje oświeceniowe utopie jako zwierciadło, w którym odbijają się krytycznie ocenione cechy świata rzeczywistego – *wygłasza własne sądy na temat przedstawionego w utopiach modelu społeczeństwa, odwołując się do historii XX w. 	F

		(fragm.) (A) *S. Leszczyński, <i>Rozmowa Europejczyka z wyspiarzem z Królestwa Dumocala</i> (fragm.)	wyjaśnia, jak w oświeceniu rozumiana była tolerancja, porównuje to ze współczesnym jej rozumieniem		
Cnota, rozum i siła moralna – bronią przeciw dzikości natury	3	D. Defoe, <i>Robinson Crusoe</i> (powieść czytana w całości)	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza utwór – opowiada losy Robinsona, koncentrując się na wskazanych przygodach – omawia czas i miejsce wydarzeń – prezentuje i charakteryzuje bohaterów – określa formę narracji i jej funkcję (autentyczność, dążenie do prawdy literatury) – określa, jakie cechy tytułowego bohatera pozwoliły mu przetrwać na bezludnej wyspie – określa przesłania ideowe powieści, sytuując ją w różnych kontekstach (misja cywilizacyjna Europy wobec „dzikich”, poszukiwania oparcia w wartościach chrześcijańskich, siła moralna człowieka, który przezwycięża wszelkie trudności, wiara w potęgę rozumu i cnoty itp.) – wnioskuje, dlaczego utwór stał się ulubioną lekturą wielu pokoleń młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje kontekst historyczny wydarzeń (historia szkockiego marynarza A. Selkirka) – wyjaśnia, dlaczego Robinson stał się wzorcem osobowym swoich czasów (potrzeby ideowe czasów kolonializmu) – określa związek utworu z filozofią oświecenia (wiara w potęgę rozumu, pochwała cywilizacji, wykorzystanie wiedzy praktycznej) 	

3. Wątpliwości oświeconych

Kryzys oświeceniowego optymizmu	1+*1	Wolter, <i>Kandyd, czyli optymizm</i> (fragm.)	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza przygody Kandyda (na podst. fragmentów) – interpretuje przedstawione w utworze (poznanych fragmentach) wydarzenia, odczytując ich warstwę paraboliczną, sensy uniwersalne oraz aluzje do wydarzeń historycznych, instytucji społecznych itp. – charakteryzuje głównego bohatera, zwracając uwagę na jego imię znaczące oraz rolę, jaką odgrywa w utworze – interpretuje tytuł powiastki; wskazuje w <i>Kandydzie</i> elementy satyry, sarkazmu oraz ironii, będące wyrazem krytycyzmu – interpretuje zakończenie utworu, wyjaśniając słowa bohatera, iż „trzeba uprawiać nasz ogródek” – na podstawie <i>Kandyda</i> przedstawia cechy gatunkowe powiastki filozoficznej (bohater, narrator, świat przedstawiony) – *wskazuje związek utworu z filozofią epoki (racjonalizm, polemika z filozofią optymizmu, deizm) 	<ul style="list-style-type: none"> – utwór Woltera interpretuje jako polemikę z oświeceniowym optymizmem; przywołuje filozofię Leibniza i <i>List o Opatrzności</i> Rousseau – wskazuje w <i>Kandydzie</i> elementy gry literackiej oraz ironiczny dystans narratora wobec świata przedstawionego – *prezentuje autora powiastki na tle epoki oświecenia (i kontrowersje wokół jego postaci) – *wyjaśnia określenie „wolterianizm” – analizuje język utworu; wskazuje językowe przejawy dowcipu, sarkazmu, ironii – *wskazuje wpływ powiastki filozoficznej na kształtowanie się pierwszych powieści europejskich (wskazuje podobieństwa kompozycji, kreacji i roli bohatera itp.) 	F
---------------------------------	------	--	---	--	---

<p>„Satyra prawdę mówi...”, czyli realizacja oświeceniowej zasady „bawiać – uczyć”</p>	<p>2+*1</p>	<p>I. Krasicki, <i>Pijaństwo</i> i inne satyry np.: <i>Do króla, Żona modna, Palinodia</i> (w tym przypomnienie utworów poznanych w gimnazjum)</p> <p>(A) *A. Naruszewicz, <i>Wiek zepsuty</i></p> <p>(A) *M. Klimowicz, <i>[Wokół satyr Ignacego Krasickiego]</i></p> <p>M. Jastrun, <i>Pijaństwo</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: W. Hogarth, <i>Modne małżeństwo</i></p>	<p>– relacjonuje treść satyr, wskazuje sposoby portretowania postaci</p> <p>– określa, co jest ośmieszane i skrytykowane w czytanych utworach</p> <p>– omawia sposoby kształtowania formy utworu: dialogowość, obrazki obyczajowe, retoryczność stylu (przytacza właściwe fragmenty)</p> <p>– wskazuje przykłady komizmu, sarkazmu i ironii</p> <p>– przedstawia satyrę jako gatunek literacki (na konkretnych przykładach) i jako konwencję estetyczną</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega dydaktyczno-moralizatorski charakter czytanych utworów</p> <p>– (A) *czyta ze zrozumieniem fragmenty literatury przedmiotu (np. Klimowicza)</p> <p>– w związku z wierszem Jastruna komentuje pijaństwo jako dziedzictwo kultury sarmackiej</p> <p>– interpretuje wiersz współczesny, uwzględniając jego kontekst literacki i kulturowy (satyry Krasickiego)</p>	<p>– *interpretuje satyry Krasickiego, sytuując je w kontekście filozoficznym i kulturowym (racjonalizm, klasycyzm; niemożność racjonalnego uporządkowania świata trawionego chorobami ludzkiej głupoty i podłości)</p> <p>– na podstawie znanych satyr określa, jaki był stosunek poetów oświecenia do dziedzictwa sarmatyzmu; wnioskuje dlaczego</p> <p>– charakteryzuje język i styl czytanych satyr</p> <p>– wskazuje aforyzmy i sentencje typowe dla stylu Krasickiego</p> <p>– wskazuje elementy satyry w malarstwie (obraz Hogartha)</p> <p>– wnioskuje, dlaczego satyra i poemat heroikomiczny były popularnymi gatunkami oświecenia (uwzględnia postulat epoki: „bawiać – uczyć”)</p> <p>– (A) *sporządza streszczenie logiczne przeczytanych fragmentów literatury przedmiotu (Klimowicz)</p> <p>– (A) *w różnych źródłach znajduje wiadomości pogłębiające własne interpretacje oświeceniowych utworów</p> <p>– (A) *cytuje literaturę przedmiotu w pracach pisemnych, prawidłowo sporządza przypisy</p> <p>– analizuje i interpretuje wiersz współczesny; formułuje hipotezę interpretacyjną i weryfikuje ją na podstawie analizy</p>	<p>F MED</p>
--	-------------	---	---	---	------------------

<p>Jaka wizja świata wyłania się z bajek Ignacego Krasickiego?</p>	<p>1–2</p>	<p>I. Krasicki, <i>Wstęp do bajek, Jagnię i wilcy, Ptaszki w klatce, Przyjaciel, Dewotka</i> (przypomnienie bajek poznanych w gimnazjum)</p> <p>(A) I. Krasicki, z <i>Bajek nowych: Filozof, Platon</i></p> <p>W. Borowy, <i>0 poezji XVIII wieku. Krasicki</i> (fragm.)</p> <p>K. I. Gałczyński, <i>Grób Krasickiego</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje wskazane bajki Krasickiego, zwracając uwagę na ich przejrzystą (symetryczną, „matematyczną”) strukturę zgodną z zasadami estetyki klasycystycznej – swoimi słowami formułuje przesłania dydaktyczno-moralizatorskie bajek (morały wypowiedziane wprost lub „domyślne”) – przedstawia bajkę jako gatunek klasycystyczny, wskazując m.in. charakter dydaktyczny, morał, puentę, alegoryzm, lapidarność itp. – rozróżnia bajki narracyjne i epigramatyczne – wskazuje w czytanych tekstach aforyzmy i sentencje typowe dla stylu Krasickiego – czyta ze zrozumieniem esej naukowy – w dłuższej wypowiedzi (np. w formie rozprawki) opisuje pesymistyczną wizję świata wyłaniającą się z bajek Krasickiego – *syntetycznie przedstawia sylwetkę twórczą Krasickiego; wykorzystuje informacje uzyskane z różnych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje bajki Krasickiego, uwzględniając ich styl i moralizatorskie przesłanie – wyjaśnia pojęcia: alegoryzm (alegoryczny), aforyzm, sentencja (sentencjonalność stylu) – przedstawia sylwetkę Krasickiego jako najwybitniejszego poety polskiego oświecenia – pisze rozprawkę (*esej) pt. „Jaka wizja świata wyłania się z bajek i satyr Ignacego Krasickiego?”; wykorzystuje literaturę przedmiotu, prawidłowo sporządza przypisy i zestawienie bibliograficzne, przytacza cytaty – interpretuje wiersz Gałczyńskiego – *porównuje sposób ukazania postaci Krasickiego w eseju naukowym i wierszu lirycznym: określa właściwości języka i stylu każdego z tekstów, wskazuje dominującą funkcję językową itp. 	<p>MED</p>
<p>Klasyk w poszukiwaniu szczęścia</p>	<p>1</p>	<p>Krasicki, <i>Do sąsiada</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa temat utworu i sytuację liryczną – wyjaśnia, jakie wartości są ważne dla podmiotu lirycznego (jak pojmuje szczęście) – wyjaśnia, czym jest „myśl”, do której zwraca się poeta – opisuje budowę wersyfikacyjno-składniową wiersza, rozpoznając jej klasyczny charakter – wskazuje charakterystyczne środki stylistyczne (np. apostrofy, epitety, paralelizmy składniowe) i określa ich funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego postawę podmiotu lirycznego można określić jako klasyczną – dokonuje samodzielnej interpretacji wiersza – w czytanim liryku wskazuje obecność tradycji renesansowej (np. nawiązania do Kochanowskiego: fraszki <i>Na dom w Czarnolesie</i> i pieśni <i>Serce roście</i>); elementy postawy stoickiej i epikurejskiej 	

4. Czuć i wiara w epoce rozumu

<p>Czuć i wiara w epoce rozumu. Człowiek częścią natury</p>	<p>*1</p>	<p>*J. J. Rousseau, <i>Nowa Heloiza</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p> <p>malarstwo: F. Boucher, <i>Jesień pasterzy</i> H. Robert, <i>Ruiny Łuku triumfalnego</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – *na podstawie przeczytanych fragmentów <i>Nowej Heloizy</i> charakteryzuje postacie kochanków – *wyjaśnia, jaki związek ma forma listów z tematem i charakterem powieści – *wskazuje cechy stylistyczne opisów uczuć – *porównuje XVIII-wieczny sposób mówienia o uczuciach z językiem, jakim dziś mówi się o miłości – *podaje określenia składające się na uczuciowość sentymentalną (czułość, tkliwość, łzawość, prostota) – *na podstawie podręcznika przedstawia sentymentalizm jako prąd artystyczny oświecenia – *na podstawie <i>Nowej Heloizy</i> wyjaśnia, jakim gatunkiem jest powieść epistolarna i dlaczego stała się ona jednym z gatunków popularnych w sentymentalizmie – *prezentuje (ogólnie) postać Rousseau i jego hasło powrotu do natury 	<ul style="list-style-type: none"> – *opowiada historię Julii i Saint-Preux – *określa wzorzec miłości ukazany w <i>Nowej Heloizie</i> i wnioskuje, dlaczego w XVIII w. powieść ta była „biblią zakochanych” – *porównuje historię Julii i Saint-Preux ze współczesnymi popularnymi romansami literackimi i filmowymi – *wyjaśnia, na czym polega archetypiczność postaci Heloizy i Abelarda – *na podstawie powieści i malarstwa przedstawia człowieka i świat jego przeżyć wewnętrznych jako pole zainteresowań sztuki sentymentalnej – wyjaśnia, o jaką „prawdę uczuć” chodziło sentymentalistom (przywołuje <i>Wyznania</i> Rousseau) – *przedstawia Rousseau jako patrona sentymentalistów; krótko streszcza jego poglądy na naturę (na podstawie podręcznika oraz samodzielnie znalezionych informacji) i wnioskuje, jaki miały one wpływ na kształtowanie się sentymentalizmu 	<p>F</p>
<p>„Serce czułe i piękne wzory”, czyli sielanka sentymentalna. Człowiek częścią natury. Natura jako raj utracony</p>	<p>2</p>	<p>F. Karpiński, <i>Do Justyny. Tęskność na wiosnę, Przypomnienie dawnej miłości</i></p> <p>*F. D. Kniaźnin, <i>Dwie lipy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – głośno czyta wiersze, wydobywając ich melodykę – określa temat, nastrój, charakter czytanych utworów – charakteryzuje postać nadawcy (podmiotu lirycznego), opisując jego uczucia i sposób ich wyrażania – wskazuje paralelizm między światem natury 	<ul style="list-style-type: none"> – ukazuje wpływ poglądów filozoficznych (powrót do natury Rousseau) na literaturę i sztukę – analizuje i interpretuje sielanki sentymentalne, zwracając uwagę na ukazaną w nich uczuciowość sentymentalną, związek z naturą i stylizowaną „prostotę” – porównuje sposób ukazania natury 	<p>F MED</p>

	<p>T. Kostkiewiczowa, <i>Motywy i tematy literatury sentymentalnej</i> (fragm.)</p> <p>(A)</p> <p>*T. Kostkiewiczowa, <i>[Sentymentalizm w literaturze i filozofii]</i></p> <p>*M. Jastrun, <i>w Puławach</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY sztuka ogrodów: zdjęcia parku sentymentalnego (np. Puławy, Arkadia, Nieborów)</p> <p>malarstwo: J. P. Norblin, <i>Kapiec w parku</i> Z. Vogel, <i>Ogród Aleksandry Ogińskiej w Siedlcach</i></p>	<p>i przeżyciami ludzkimi (np. <i>Do Justyny</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje środki stylistyczne: powtórzenia, paralelizmy składniowe, epitety; określa ich funkcje – na podstawie czytanych utworów przedstawia cechy sielanki sentymentalnej – dostrzega w sielankach nawiązania do ludowej pieśni – w czytanych utworach literackich i w malarstwie rozpoznaje topos Arkadii – określa sposób kształtowania przestrzeni arkadyjskiej w malarstwie i utworach literackich (*wskazuje środki artystyczne właściwe dla każdej ze sztuk) – opisuje park sentymentalny, wskazując jego charakterystyczne elementy (m.in. budowle) i określając ich znaczenia; *odwołuje się do przykładów – przedstawia kult pamiątek (także narodowych) jako cechę polskiego sentymentalizmu – czyta ze zrozumieniem tekst Kostkiewiczowej z podręcznika – wymienia główne tematy i motywy literatury sentymentalnej – na podstawie podręcznika krótko prezentuje sylwetki poetyckie Karpińskiego i Książnika; podkreśla ich związek z Puławami – *interpretuje wiersz Jastruna, określając sposób opisu postaci poety sentymentalnego 	<p>i człowieka w sielankach oraz w malarstwie sentymentalnym</p> <ul style="list-style-type: none"> – wnioskuje, dlaczego twórcy sentymentalizmu tak często nawiązywali do motywu Arkadii – przedstawia sielankę jako ważny gatunek sentymentalizmu – opisuje ogród angielski i wnioskuje, dlaczego w XVIII w., w związku z rozwojem sentymentalizmu, pojawiła się moda na ten typ ogrodu – *znajduje w dostępnych źródłach wiadomości o Puławach jako ośrodku polskiego sentymentalizmu: o trybie życia, rozrywkach, zabawach, słynnych postaciach; opracowuje prezentację (np. referat z wykorzystaniem ilustracji) – (A) *czyta fragmenty literatury przedmiotu; zawarte w nich informacje wykorzystuje we własnych wypowiedziach (ustnych i pisemnych) na temat utworów sentymentalnych – *określa, do którego z tematów sentymentalnych nawiązuje wiersz Jastruna; wskazuje sposób nawiązania do wzorców liryki sentymentalnej – *wyjaśnia, jak współczesny poeta rozumie szaleństwo Książnika 	
--	---	---	--	--

Najsłynniejsza kolęda polska	1	F. Karpiński, <i>Pieśń o narodzeniu Pańskim</i> (A) F. Karpiński, <i>Pieśń poranna, Pieśń wieczorna</i> (A) *Cz. Zgorzelski, <i>[Liryka religijna Franciszka Karpińskiego]</i>	– interpretuje pieśń jako przykład poezji religijnej epoki oświecenia – określa relacje między Bogiem a człowiekiem ukazane w kolędzie, (A) a także w innych pieśniach religijnych Karpińskiego – wskazuje w czytany utworze środki stylistyczne (np. apostrofy, wykrzyknienia, antytezy, oksymorony itp.) i określa ich funkcje – *czyta ze zrozumieniem literaturę przedmiotu; wykorzystuje znalezione informacje we własnych wypowiedziach ustnych i pisemnych	– wskazuje religijność jako ważną cechę polskiego sentymentalizmu – analizuje język <i>Pieśni o narodzeniu Pańskim</i> (słownictwo i jego zakresy stylistyczne, składnię, frazeologię) – *dostrzega w pieśni elementy poetyki baroku (np. antytezy, oksymorony) – na podstawie analizy utworu oraz słów poety przywołanych w podręczniku wskazuje dydaktyczny zamysł pieśni	
Dialogi poetów współczesnych z tradycją sentymentalizmu Utwór omawiany zgodnie z podstawą programową jako zaproponowany przez uczniów i nauczyciela utwór literatury polskiej, europejskiej lub światowej	1–2	S. Lem, <i>Bajka o królu Murasie</i> (fragm.) R. Cailois, <i>Od baśni do science fiction</i> (fragm.)	– czyta utwór Lema ze świadomością konwencji literatury science fiction – na podstawie czytanego utworu wymienia typowe cechy poetyki literatury fantastycznonaukowej (zaawansowana technologia; obok ludzi – roboty lub mieszkańcy innych planet; neologizmy)	– interpretuje <i>Bajkę o królu Murdasie</i> jako utwór paraboliczny – określa, jaką rolę odgrywa w bajce motyw snu – pisze wypracowanie (rozprawkę, *esej), w którym rozwinie myśl Cailois, iż literatura science fiction przekazuje lęki współczesności	
Praca klasowa nr 4 wraz z poprawą	3				

Razem na oświecenie:

ok. 30 godz. (kształcenie w zakresie podstawowym) + ok. *6 godz. (kształcenie w zakresie rozszerzonym)

– 6 tygodni (po 5 godz. w zakresie podstawowym + *1 godz. dodatkowo dla zakresu rozszerzonego).

Redakcja: Irena Sroczyńska-Niwicz
Współpraca redakcyjna: Katarzyna Ziębik
Korekta: Magdalena Malczewska
© Copyright by Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR
Warszawa 2007